

tarık uslu

ŞU ACAYIP SÜRÜNGENLER

Sürüngenlerin İlmi ve Fen Bilgisi
Kitaplarında Sürüngenlerin gerçekleri

4.
BASKI

TARIK USLU (ozkanoze@gmail.com): Gerçek ismi ÖZKAN ÖZE olan yazar, 1974 yılında Sakarya'da doğdu. İlkgençlik çağlarının sonuna doğru Zafer Dergisi'nin yazı işlerinde çalışmaya başladı ve resmi eğitim hayatına liseden sonra devam etmedi. Bir süre derginin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Daha sonra, Uğurböceği ve Zafer Yayınları'nın editörlüğünü sürdürdü. Hem kendi ismiyle, hem de çocuklar için yazdığı popüler bilim kitaplarında kullandığı Tarık Uslu ismi ile pek çok kitabı yayınlandı. Türkiye'de yüzbinlerce çocuk okura ulaşan Merak Ediyorum Dizisi, İngilizce, Almanca, Fransızca, Hollandaca, Endonezca ve Kürtçe'ye tercüme edildi. Yazı çalışmaları aralıksız devam eden yazar, evlidir ve iki çocuğu vardır.

<https://www.facebook.com/yazarozkanoze>

Yayınevi Sertifika No: 14452

Yayın No: 229

ŞU ACAYIP SÜRÜNGENLER

Tarık Uslu

Genel Yayın Yönetmeni: Ergün Ür

Yayınevi Editörü: Ömer Faruk Pakso

İç Düzen ve Kapak: Zafer Yayınları

Fotoğraflar: istockphoto

ISBN: 978-605-9723-74-9

4. Baskı: Nisan 2017

Copyright © Zafer Yayınları, 2016

Uğurböceği Yayınları, Zafer Yayın Grubu'nun bir kuruluşudur.

Talatpaşa Mah. İmrahor Cad. Terasavler Sitesi No: 1-A Kâğıthane/İstanbul

Tel: (0212) 446 21 00 / Faks: (0212) 446 01 39

www.zafer.com / zafer@zafer.com

twitter.com/zafer yayinlari / facebook.com/zafer yayinlari

Baskı-Cilt: Çınar Matbaacılık Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

Yüzyıl Mah. Matbacılar Cad. Ata Han No: 34 Kat: 5 Bağcılar/İstanbul

Tel: (0212) 628 96 00 / Matbaa Sertifika No: 12683

Bu eserin tüm yayın hakları, 14452 sertifika numaralı, Zafer Basın Yayın Turizm ve Bilg. Ürün. San. Tic. Ltd. Şti.'ye aittir. Eserde yer alan metin ve resimlerin Zafer Basın Yayın Turizm ve Bilg. Ürün. San. Tic. Ltd. Şti.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun (FSEK), 21, 22 ve 23. maddelerine göre bu eserin işleme, çoğaltma ve yayma hakkı 14452 sertifika numaralı Zafer Basın Yayın Turizm ve Bilg. Ürün. San. Tic. Ltd. Şti. tarafından, yazılı bir izinle 12683 sertifika numaralı Çınar Matbaacılık Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.'ye verilmiştir.

ŞU ACAYİP SÜRÜNGENLER

Sürüngenlerin Hayat Bilgisi ve Fen Bilgisi
kitaplarında yazmayan, çok acayip gerçekleri

Tarık Uslu

Resimleyen: İbrahim Çiftçi

İçindekiler

<i>Sunuş</i>	7
Kaplumbağa Zenon, Tavşan Aşil'e karşı	11
Soğukkanlı tosbağalar	25
Kertenkele! Kertenkele! Vur kendini yerden yere...	43
"Ejderha kalmadı, size ejder verelim!"	57
Komiser Oçumelov adında bir bukalemun	71
Her güne bir kertenkele!	95
Ağlarsa anam ağlar, timsahlar yalan ağlar!.....	113
Birkaç yılan hikâyesi	133

Sunuş

Okul programlarında ya da kitap fuarlarında karşılaştığım okuyucularıma, “Acaba bir sonraki acayip şeyler kitabı ne ile ilgili olsun?” diye sorduğumda, gerçekten çok acayip cevaplar aldığım oluyor.

Mesela bir seferinde “Şu acayip kızları yazsana?” dedi genç bir adam. Tabii saniyesinde bir genç hanımdan ağzının payını aldı: “O zaman şu acayip geri zekâlı erkekleri de yazmalı!”

Sağlam bir kavganın içine düşmemek için bu konuların benim uzmanlık saham olmadığını söyledim. Aslına bakarsanız bu tam bir sıvışma palavrasıydı. Çünkü benim bir uzmanlık saham olmadığını herkes bilir.

Acayip Şeyler Dizisi’nin yazarı olarak bu tür acayip teklifler karşısında çok fazla şaşırdığımı söyleyemem. Ama en çok karşılaştığım teklifin “Şu Acayip Dinozorlar” olması beni biraz şaşırtıyor. Bilgisayarımda kırk kitaplık yazılacak acayip şeyler listesi var. Ve liste sürekli uzuyor. Ama dinozorları bu listeye hiçbir zaman ilave

edeceğimi sanmıyorum. Neden mi? Çünkü yer-
yüzünde artık tek bir dinozor bile yaşamıyor da
ondan! Fakat dinozor severleri de kırmak iste-
mediğim için, hiç değilse, hâlen aynı yerkabu-
ğunu paylaşıp, aynı atmosferin altında çekirdek
çıtlattığımız sürüngenleri yazayım dedim.

Belki dinozorlar kadar iri kıyım yaratıklar
değiller ama en azından bütün acayıplıklarıyla
birlikte capcanlılar. Üstelik tarih öncesinin dev
yaratıklarıyla yakın akraba oldukları da söylene-
bilir. Mesela bir komodo ejderini büyütsen bü-
yütsen ve biraz daha büyütsen loş ışıktaki T-REX
olarak yutturabilirsiniz rahatlıkla... Timsahlar
ise zaten şu halleriyle bile, dinozor severleri he-
yecanlandırıyor olmalı.

İguanalar, dikenli çöl kertenkeleleri, bukale-
munlar, yılanlar ve tabii kaplumbağalarla dolu
bir acayip şeyler serüveni için önden buyrun
lütfen!

Merak etmeyin yılanları en sona koydum. İlk
sırada kaplumbağalar var..

—Tarık Uslu (Özkan Öze)

*Hareket eden her canlıyı Allah sudan yaratmıştır.
Onlardan kimi vardır, karnı üstünde sürünür. Kimi vardır,
iki ayak üstünde yürür. Kimi de vardır,
dört ayak üstünde yürür. Allah ne dilerse onu yaratır.
Çünkü Allah'ın gücü herşeye yeter.*

— Nûr Sûresi 45. âyet

Kaplumbağa Zenon, Tavşan Aşil'e Karşı

GÜNEŞLENMEYİ ve taze incir yemeyi çok seven ihtiyar bir kaplumbağa, tam başını kabuğunun içine çekip tatlı öğle uykusuna yatmak üzereydi ki, önünden hızla geçen hayta bir tavşanın tozlu dumanlı rüzgarı ile irkiliverdi.

– *Bu da neyin nesi? Hey hey! Baksana sen buraya !*

Tavşan arka ayakları ile sert bir fren yaparak durdu ve kaplumbağaya döndü.

– *Bana mı seslendin?*

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

- *Sana ya! Ne halt ettiğini sanıyorsun?*
- *Koşuyorum!*
- *Koşuyor musun, peki ama niçin? Arkandan biri mi kovalıyor?*
- *Yoo!*
- *Bir yere mi geç kaldın?*
- *Hayır!*
- *Öyleyse niye koşuyorsun?*
- *E ben tavşanım! Tavşanlar koşar!*
- *E ben de kaplumbağayım. Kaplumbağalar daaaa...*
- *Kaplumbağalar da evet? Kaplumbağalar da?*
- *Hiç. Kaplumbağalar koşmaz!*
- *Ha hahaha! Daha doğrusu koşamaz!*
- *Eğer istersek koşabiliriz. Hatta yarışabiliriz de?*
- *Yarışabilir misiniz?*
- *Yarışabiliriz evet!*
- *Hadi be! Eğer kaplumbağalar arasında bir yarış düzenlenecek olsaydı; bunu sadece öteki kaplumbağalar seyredebilirdi.*
- *Nedenmiş o?*
- *Çünkü sadece bir kaplumbağanın ömrü, bir*

kaplumbağa yarışını sonuna kadar seyredebilecek kadar uzundur da ondan!

– *Sen öyle zannet! Eğer seninle ben yarışacak olsaydık, kabuğum üzerine bahse girerim ki beni geçemezdin!*

Tavşan, ihtiyar kaplumbağanın bu sözlerine o kadar güldü ki, gülerken gürültülü bir şekilde gaz çıkardı.

– *Çok özür dilerim. Dün gece kayın biraderimle birlikte bir turp tarlasına dalmıştık. Ve sanırım ben turbu biraz fazla kaçırdım. Turp fena halde gaz yapar bilirsin...*

– *Püf! Öhö öhö! Fena halde ve pis kokulu.*

– *Dalga geçiyordun değil mi? Yani eğer yarışacak olsaydık beni geçme konusunda ciddi değildin.*

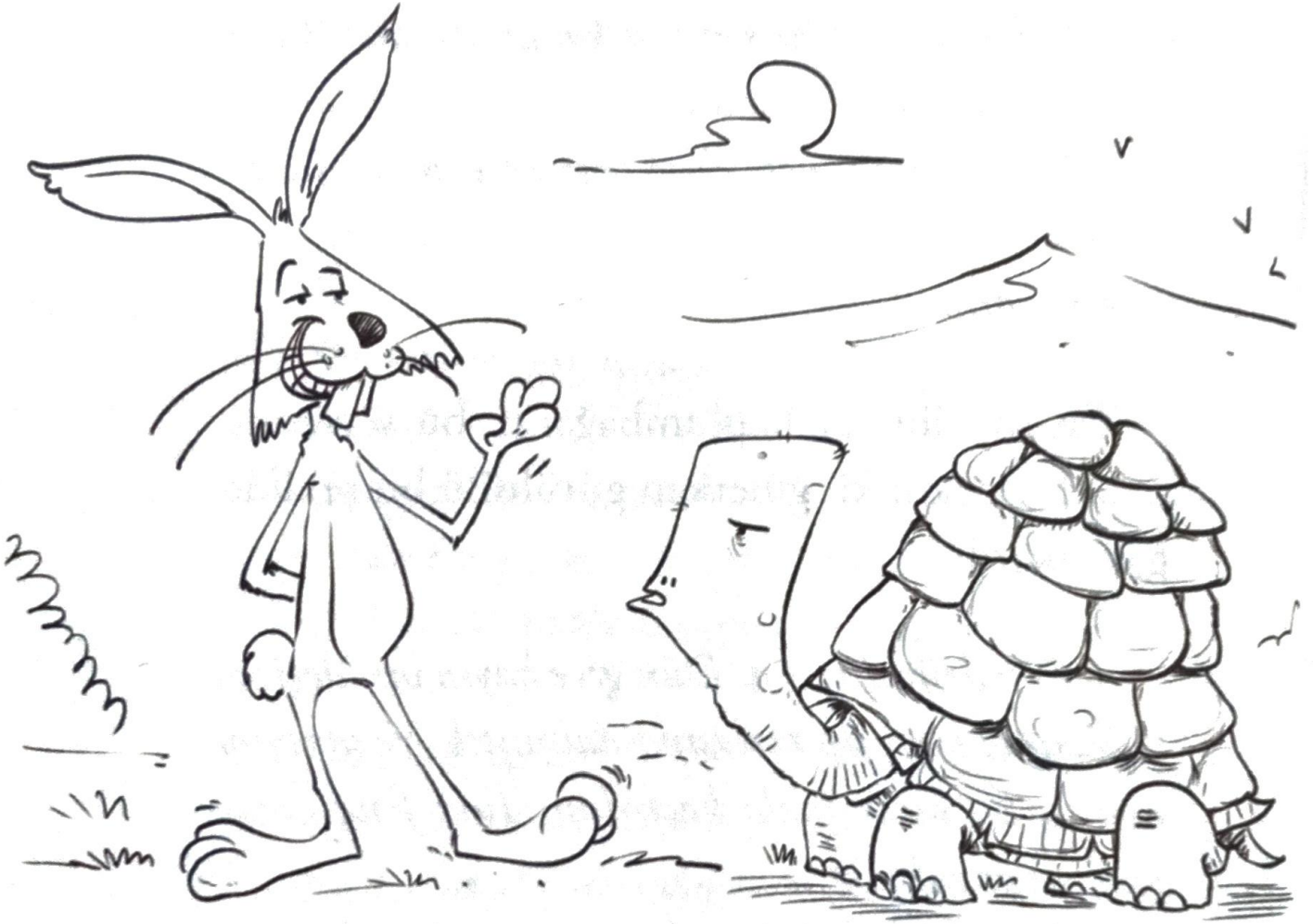
– *Oldukça ciddiydim aslında.*

– *Bir kaplumbağa bir tavşanı asla geçemez!*

– *Belki de bir tavşan bir kaplumbağayı asla geçemez! Bunu ispat edebilirim.*

– *Et! Hadi! Et! Sana on metre de avans vereyim.*

– *On metre mi?*

- Yirmi olsun!
- Bak düztaban! Eğer ben yarışa yirmi metre önden başlarsam imkânı yok beni geçemezsin.
- Ya yürü be! Yürü be dedim! Bak “Yürü be” dedim! Çünkü kaplumbağalar ko-şa-maaaz!
- Şamatayı bırak da beni dinle.
- Tamam dinliyorum! Pırrıt!
- Aha yine! Püfffff!

İhtiyar kaplumbağa kendinden o kadar emindi ki, en ufak bir telaş göstermeden sakın sakın anlatmaya başladı.

– *Tavşanların kafalarının bacakları kadar iyi çalışmadığını tahmin ettiğim için sana bunu bir şekil üzerinde göstereceğim.*

– *Kayın biraderimin şu an o turp tarlasının sahibinin elinde ve yahni olmayı beklediğini düşünürsek, buna itiraz edecek değilim. Mutfağa gidip biraz limon alalım diye tutturdu. Tavşanların turpları üzerine limon sıkarak yediği görülmüş şey mi? Roka olsa neyse...*

– *Kayın biraderin için çok üzüldüm. Bizden de zaman zaman çorba yaptıkları olur.*

– *Boşversene, kabaca bir tahmin ile şu an seksen dokuz tane daha kayın biraderim olması gerek.*

– *Her neyse! Bak şimdi.*

Kaplumbağa yere bir T harfi yazdı ve bir nokta koydu.

– *Burası senin başlangıç noktan. T yani TAVŞAN.*

- Onu A noktası yapsaydık daha iyi olurdu.
- Nedenmiş o?
- Çünkü benim adım AŞİL.
- Aşil demek! Hımm. Peki öyleyse burası A noktası. Sen bu noktadan yarışa başlayacaksın.
- Burası da Z noktası ben de buradan başlayacağım yarışa. Yani senden yirmi metre daha önde!
- Z noktası mı? Neden Z? Neden kaplumbağanın K'sı değil.
- Çünkü benim adım da ZENON!
- Zenon ha!? İlgiiiinç. Yani bir kaplumbağa için...

Kaplumbağa “Seni salak!” der gibi tavşanın yüzüne bir bakış attıktan sonra anlatmaya devam etti.

– Sen bu A noktasından benim bulunduğum Z noktasına gelene kadar ben yerimde duracak değilim elbette. Çünkü sen A noktasından Z noktasına gelene kadar kısa da olsa bir zaman geçe...

– Oldukça kısa oldukça! A hahha!

– Sözümü kesme lütfen!

– Peki özür dilerim.

– Kısa da olsa bir zaman geçecek ve sen Z noktasına vardığında yine bana yetişmiş olmayacaksın. Çünkü ben artık Z noktasında değil X noktasında olacağım!

– Bu neyi değiştirir ki? Ben koşmaya devam edeceğim için sana yetişeceğim sonunda!

– Hayır! Sen Z noktasını geçip X noktasına geldiğinde, çok çok çok kısa da olsa yine belli bir zaman geçecek ve ben bu zaman içinde yine hareket etmiş olacağım. Yani sen X noktasına vardığında bana yine yetişmiş olmayacaksın. Çünkü ben o sırada Y noktasında olacağım.

– Eeee!

Tavşanın beyni karıncalanmaya başlamıştı. Kaplumbağayı geçebileceğinden ne kadar da

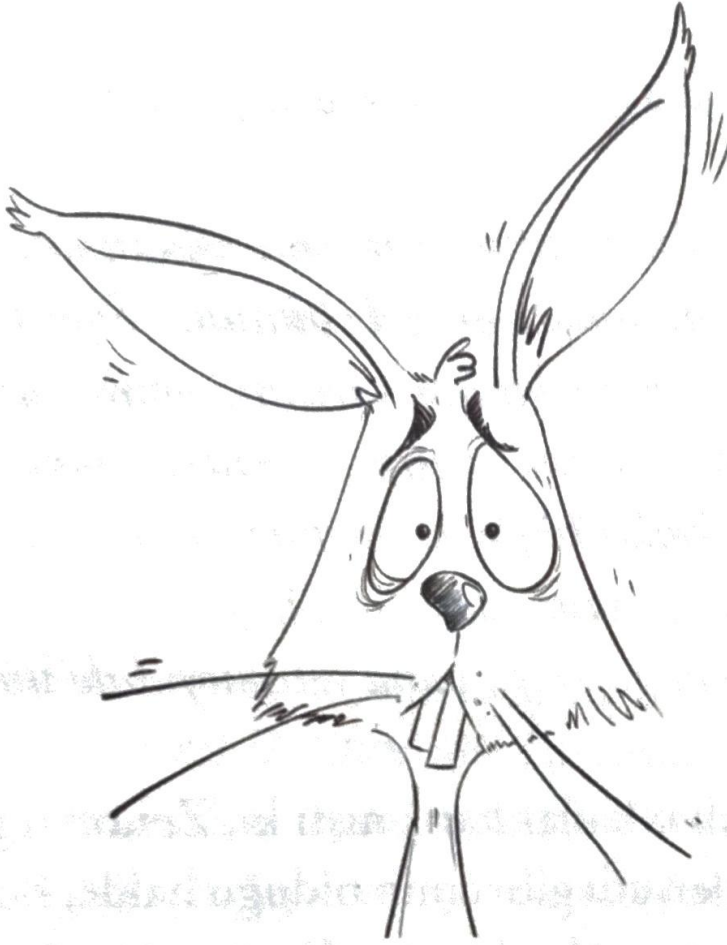

emindi oysa. Ama bu ihtiyar tosbağanın söyledikleri, uzun kulaklarına son derece mantıklı geliyordu.

– *Yani senin X noktasından Y noksana gelmen, çok çok çok çok kısa da sürse, oraya vardığında, ben bir miktar daha hareket edeceğim için E noktasına varmış olacağım. Ve sen bana yine yetişememiş olacaksın. Sen Y noktasından E noktasına vardığında ise, ben G noktasına gitmiş olacağım için, sen E noktasında da bana yetişemeyeceksin.*

E'den G'ye vardığında da ben H noktasına varmış olacağım. Yani yine senden önde olacağım gördüğün gibi. Ve bu böyle sürüp gidecek. Belki aramızdaki mesafe çok çok çok az olacak ama ben her zaman senden önde olacağım. Anladın mı?

Tavşan ne diyeceğini bilemiyordu. Başının her iki yanında bulunan iri kırmızı gözlerini ardına kadar açtı ve öylece kalakaldı. Kaplumbağa Zenon, onun konuyu anlamamakla birlikte, kendisini geçme konusunda iyiden iyiye şüpheye düştüğünden emindi.

— Bak şimdi de şunu dinle. Seninle benim aramda başlangıçta yirmi metre vardı değil mi?

— E..e.. evet!

— Sen bana yetişmek için önce bu yirmi metrenin yarısını aşmalısın; yani ilk on metreyi.

— Yani, evet!

— Ama ondan önce bu on metrenin de yarısını aşmalısın; yani ilk beş metreyi.

— Evet! Evet bu doğru! Tavşanım ama o kadar da aptal değilim.

— Ama ondan önce bunun da yarısını geçmelisin; yani iki buçuk metreyi...

Ve ondan önce bunun yarısını, ondan önce de bunun yarısını, ondan önce de bunun... Sonra bunun yarısını, sonra bunun yarısını, sonra bunun yarısını, sonra bunun yarısını... Aramızdaki mesafe sonsuza kadar böyle bölünebileceğine göre, sen sonsuza kadar aramızdaki mesafeyi kapatamazsın. Bırak beni geçmeyi, bana yetişmeyi bile unut!

Aşıl'ın aklı o kadar karışmıştı ki, Zenon'u geçebileceğinden adı gibi emin olduğu halde, bundan şüphe etmeye başlamıştı. Kırmızı iri gözleri kısılmış, kulakları düşmüş, zaten minnacık olan beyni büzüşüp büzüşüp iyice küçülmüştü. Hani bir hapşırarak olsa, zavallı beyni burun deliklerinden fırlayıp gidecek gibiydi. Kendini hiç iyi hissetmiyordu. İçinden, "Bir daha asla turp yememeliyim!" diye geçirdi. "Havuç benim neyi yetmiyor ki?"

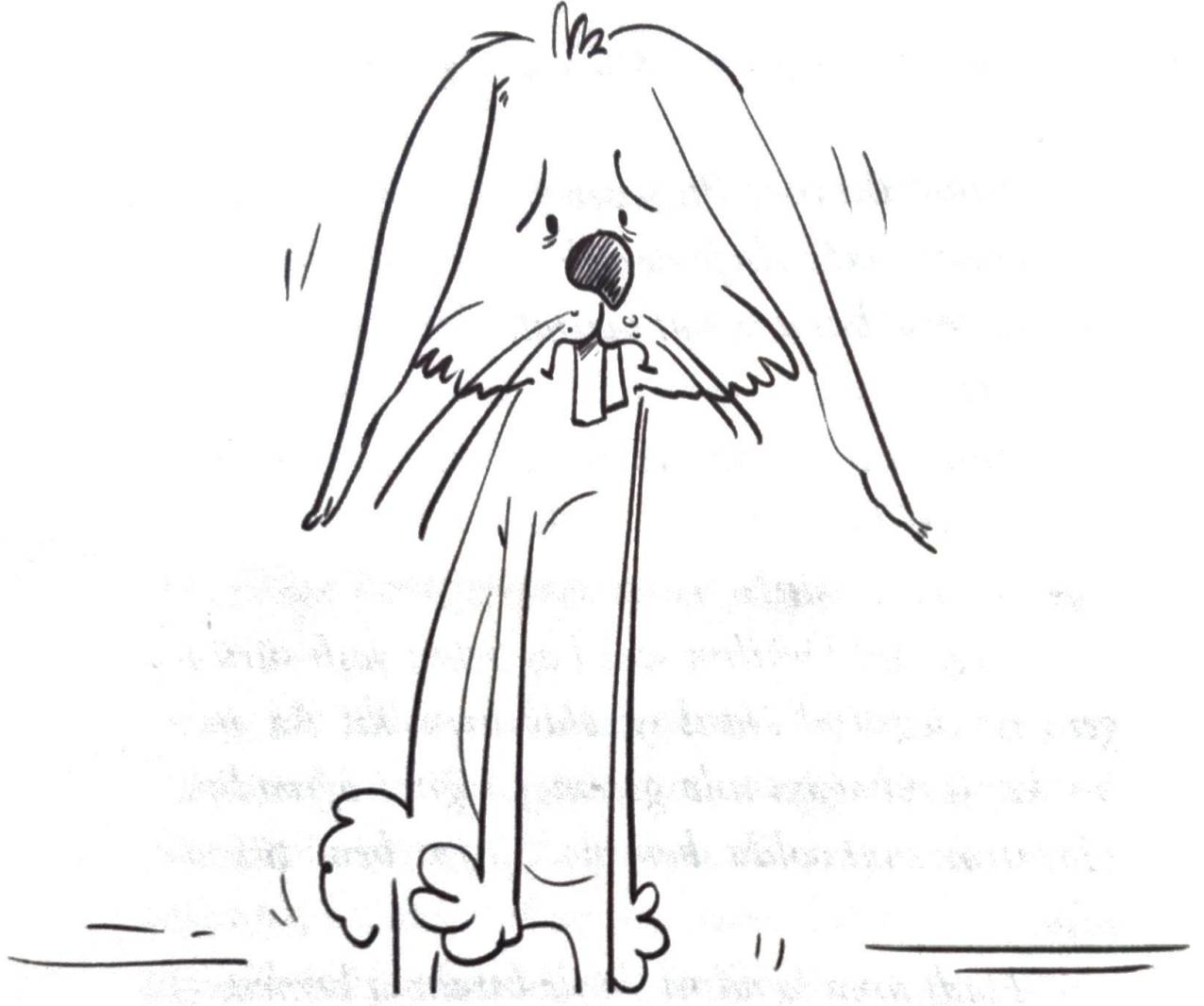
Kaplumbağa ise oldukça keyifliydi. Ancak tavşanın tuhaf hareketleri onu biraz korkutmaya başlamıştı.

Tavşan son bir gayretle yutkundu ve kaplumbağaya "Bu! Bu! Bu neydi şimdi?" dedi.

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

- Haaa! Bu mu? Bu felsefe!
- Felsefe ha? Felsefe demek.
- Öyleyse bana bir at lazım!
- Ne?
- Bana bir at lazım! At! At! At! Bir ata yedi sülalem! At ille de at!
- Sen iyi misin?
- Değilim! Değilim seni baş belası yaşlı sürün-gen, iyi değilim! Nasıl iyi olabilirim ki? Az önce bir kaplumbağayı asla geçemeyeceğimi öğrendim. Hayatım mahvoldu benim. Bittim ben, tüken-dim.
- Hadi ama kendini böyle bırakma hemen.
- Zavallı kayın biraderim! Peki ama çiftçi onu nasıl yakaladı? Oysa aralarında yirmi metreden çok daha fazla vardı.
- Gidip öteki kayın biraderlerime bunu haber vermeliyim!
- Bence çiftçiyle konuşmalısın.
- Çiftçiyle evet! Kesinlikle bunu çiftçiye anlat-malıyım. Bir tavşanı asla yakalayamayacağını bilmeli.
- Bence de! Hadi durma, koş git hemen!

Tavşan Aşil, olanca gücüyle tabanları yağlayıp, tepenin aşağısındaki çiftliğe doğru koşarken, ihtiyar kaplumbağa, kısa ve küt ayakları yere sapasağlam basan bir sürüngen olarak yaratılmış olduğu için, bir kez daha şükretti.

Kafasını kabuğunun içine çekip, yeterince geciktirdiği tatlı öğle uykusuna daldığında, aşağılardan, çiftlik köpeklerinin havlama sesleri gelmeye başladı...

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

Göz kapakları, mahalle bakkallarının paslı kepenkleri gibi inip kapanmadan kısa bir süre önce, “Bu felsefe bazen çok matrak olabiliyor!” dedi. “Üstelik aptalları oyalamak için de bire bir!”

Soğukkanlı Tosbağalar

SİZE bu satırları yazan eller, bundan otuz yaz kadar önce, etrafı fındık bahçeleri ile çevrili, toprağı kolay kazılabilen bir tepenin eteklerinde, hayatının o güne kadarki en büyük bilimsel keşiflerinden birini yapıyordu. Köpek enikleri gibi eşelenip, biçare kaplumbağaların yumurtalatını arıyordu.

Niye mi?

Tabi ki omlet yapmak için!

Şaka şaka! Hemen öğürmeyin öyle kusacakmış gibi!

Kümeste onca tavuk dururken, bir sürüngen-
nin yumurtalarına göz koyacak değildim elbet-
te. Tavuk yumurtalarından farklı olarak pinpon
topu gibi yuvarlak ve yumuşak kabuklu kaplum-
bağa yumurtalarını, araları ıslak toprak dolmuş
kirli tırnaklı ellerimle yerinden itina ile çıkarı-
yor, güneşe karşı tutup, içindeki kaplumbağa
embriyosunu görmeye çalışıyordum sadece!

Ancak benim bu merakım yüzünden kaç
kaplumbağa, daha yumurtasından çıkamadan
aç kargalara yem oldu; yahut açıkta bırakıp git-
tiğim yuvalardaki yuvarlak yumurtalar, yakın-
lardaki başka sürüngenlerin, mesela yılanların
sabah kahvaltılarını şenlendirdi bilmiyorum.

Ama taze fasulye filizlerini ve sulu lahana
yapraklarını kırt kırt yiyip ürünlerin anasını
ağlatıyorlar diye kızgın ve bir miktar da insaf-
sız köylüler tarafından, bağ bostan köşelerinde
ters çevrilip ölüme terkedilmişken, kimselere
çaktırmadan düzeltip kurtardığım erişkin kap-
lumbağaların sayısı, telef ettiklerimden fazladır
diye ümit ediyorum. Yoksa boynuzsuz koyunun
boynuzlu koyundan hak alacağı günde, yer ka-

bugünün bu sakın ve efendi sürüngenleri yüzünden başım çok ağrıyacak...

Sessiz, sakın ve soğukkanlı

Bir astronomi konferansında, konuşmacı Dünya'nın uzaydaki konumundan bahsediyormuş. Dinleyicilerin arasından yaşlıca bir bayan ayağa kalkmış ve "Bu söylediklerin tamamen saçmalık!" demiş. "Herkes Dünya'nın kocaman bir kaplumbağanın üzerinde olduğunu bilir!"

Konuşmacı şaşırılmış ve gülmemek için kendisini zor tutarak, "İyi de hanımefendi!" diye cevap vermiş kibarca. "Peki o kaplumbağa neyin üzerinde duruyor?"

Teyze, kendisinden o kadar eminmiş ki, bir an bile düşünme gereği duymadan cevabı yapıştırmış:

"Sen kendini çok zeki sanıyorsun ama genç adam, şunu iyice bil ki, ondan aşağısı hep kaplumbağadır!"

İnsanlar, akıl almaz saçmalıkta şeylere inanabiliyorlar. Mesela patatese, yer fıstığına, makar-

naya ve Maradona'ya tapanları bile var! Maymunlara, öküzlere ve hatta gübre böceklerine karşı hürmette kusur etmeyenler de az değil...

Hatta dünyadaki hayatın milyonlarca yıl önce bir takım çiftçi uzaylılar tarafından yeryüzüne ekin ekilir gibi ekildiğini savunanlardan tutun da, milyarlarca yıl önce çamurlu, ılık ve bulanık su birikintilerinde, atom ve moleküllerin önce titreye titreye kendiliğinden birtakım minik organizmalara, sonra da tesadüfen evrile

devrile bugünkü canlılara mesela tavus kuşlarına, kelebeklere, leoparlara ve insanlara dönüştüğüne inananlar da var. Ama her halde yerkürenin bir kaplumbağanın sırtında durduğuna inanan birileri artık yoktur. Kim bilir belki de vardır? Varsa hiç şaşırmam emin olun!

Neyse konumuz Dünya'nın altındaki değil üstündeki kaplumbağalar olduğuna göre bu bahsi kapatabiliriz. Dünya'nın üzerinde hepimiz için yeterince kaplumbağa var çünkü.

Kısa küt bacakları ile 200 milyon yıldır sessiz ve sakince yer kabuğu üzerinde bir iz bırakan kaplumbağalar, ya da benim her zaman çok komik bulduğum isimleri ile tosbağalar, sürüngenler âleminin en efendi, en hassas, en halim selim canlılarıdır. Boş vakitlerinde ninjalık yapıp, kanalizasyon çukurlarında iri kıyım bir lağım faresinin ısmarladığı pizzaları yemekten her bir yerleri yeşil yeşil kabarmış olanlar hariç, ben kaplumbağaları severim. Fakat pek sıcakkanlı olduklarını söyleyemem. Zira bütün sürüngenler gibi kaplumbağalar da, soğukkanlı canlılardır.

Peki ama 'soğukkanlı canlı' da ne demektir?

İnsanların dünyasında soğukkanlı olmak, biraz sakin olmak, biraz mesafeli olmak, ortamlara balıklama dalmamak, herkesler muhabbet geyiğinin boynuzlarını parlatırken bir köşede *cool cool* sessizce oturmak, öyle her şeye anında tepki vermemek gibi anlamlara gelir. Bendeniz de biraz soğukkanlıyımdır. Fuarlarda yahut okul programlarında görenler bilir, azıcık da suratsız sayılırım.

Sürüngenler âleminde ise soğukkanlılık psikolojik değil, biyolojik bir meseledir. Ancak ilginç olan soğukkanlı canlıların mizaç olarak da bir miktar soğukkanlı olduklarıdır. İnsan bir tavşanı yahut bir kediyi sevip okşadığı gibi bir kertenkeleyi yahut bir yılanı okşayamaz değil mi? Hele de bir timsahı!

Elbette bir timsahı sevip okşayacak kadar sevgi pıtırıcığı olan insanlar da vardır bu dünyada. Ancak niyeyse onlar ya tek kollu ya da tek bacaklı olurlar genellikle!

Bazı canlılar sıcakkanlıdır. Bazıları ise soğukkanlı.

İnekler, atlar, geyikler, filler, tavşanlar, fareler, kediler, kuşlar ve elbette insanlar yani bütün memeliler ve kuşlar sıcakkanlı canlılardır. Kalpleri dört odacıktan oluşur ve kirli kan ile temiz kan asla birbirine karışmaz. Vücutlarının belli bir sıcaklık derecesi vardır. Mesela insanlarda bu 36,5-37 arasındadır. Kedilerde ve ineklerde 38-39,5, koyunlarda 39,5-40, atlarda 37,5-38.

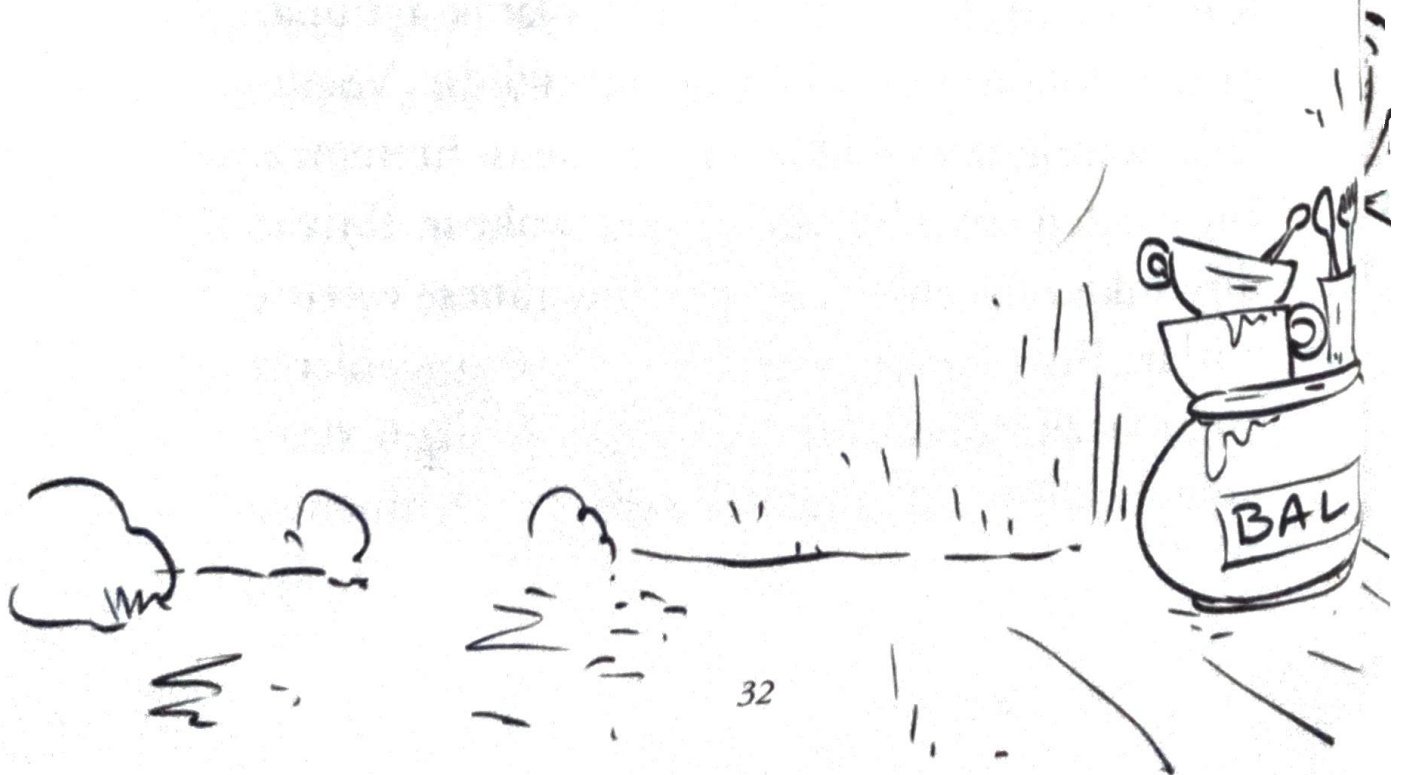
Sürüngenler ise soğukkanlı yaratıklardır. Kanları karışıktır, kirli ve temiz olarak ayrılma-mıştır. Kalpleri iki ya da üç odacıklıdır. Vücutları, besinlerden aldıkları enerji ile ısı üretemez. Bu yüzden sabit bir vücut ısıları yoktur. İhtiyaç duydukları ısı enerjisini sırtlarını güneşe vererek alırlar. Bu yüzden yeryüzündeki sürüngenlerin çoğu sıcak iklimli yerlerde yaşarlar. Yazın sıcak ama kışın soğuk memleketleri yurt edinenler

ise, bildiğiniz gibi havaların soğumasıyla birlikte toprağın derinliklerindeki yuvalarında kış uykusuna yatarlar. Öteki sürüngenler gibi kaplumbağaların da, soğuk kış mevsiminde ortalarında görünmemelerinin sebebi budur.

Sürüngenlerin kış uykusu, kış uykusuna yatan bazı sıcakkanlı hayvanların, mesela ayıların kış uykusuna pek benzemez. Yılanlar, kertenkeleler, kaplumbağalar girdikleri korunaklı deliklerde neredeyse ölü gibi uyurlar. Bu yüzden evlerde beslenen bazı tatlı su kaplumbağalarının öldüğü zannedilip çöpe atıldığı ya da toprağa gömüldüğü bile olur.

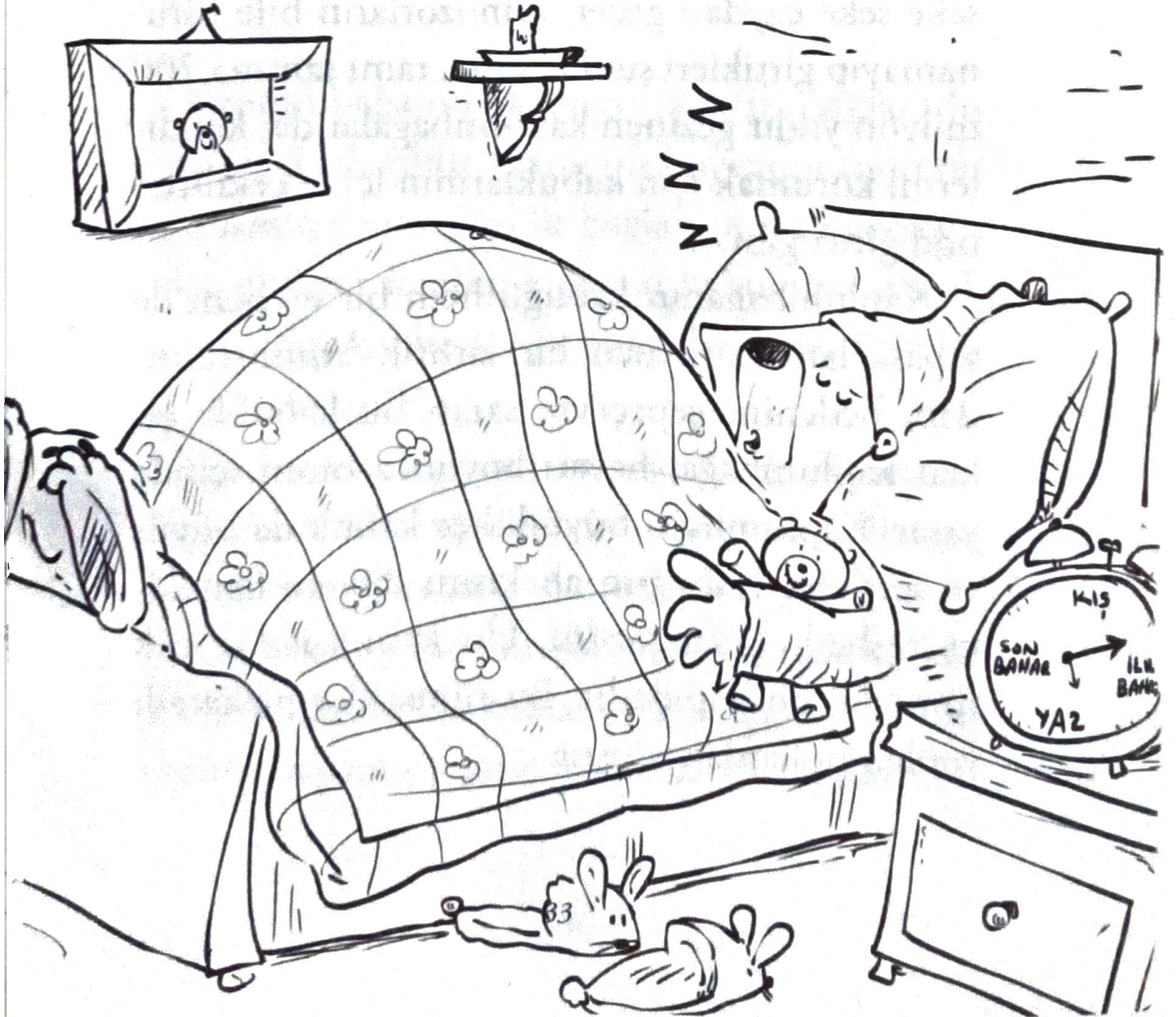
Haa, bir de horlamazlar ayılar gibi.

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

- Ayılar orlar mı be ya?
- Orlar orlar, em de nası!
- E ben iç duymadım?
- Sen duymadın da bütün maalle duyuyo be ya!
- Bak galbimi kırıyor İkmət Abi.
- Cumur, olum! O nası orlamak öyle be ya!?

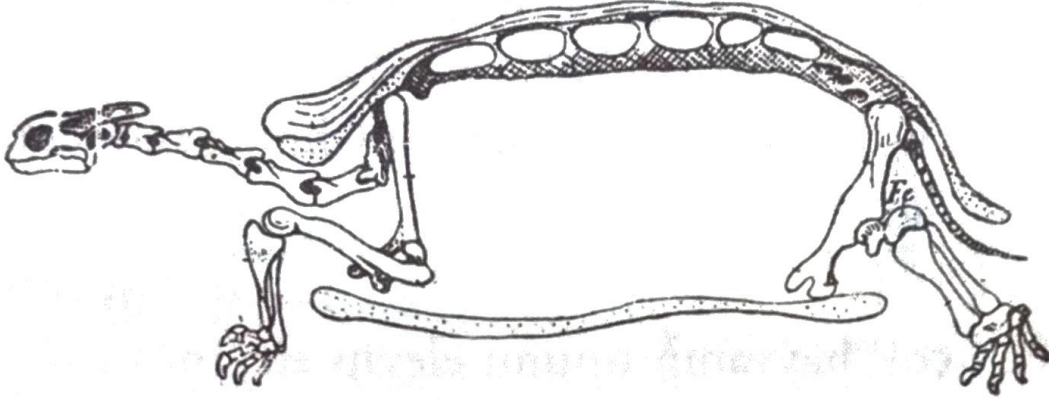
Kaplumbağanın kabuğu

Atlar çifte atar, arılar sokar, koçlar tos vurur, ayılar malûmunuz kodu mu oturtur, vurdu mu çivi gibi çakarlar adamı yere.. Yılanlar ısırır Allah muhafaza! Aslanların, kaplanların hem sipsivri dişleri, hem de jilet gibi keskin, gülle gibi güçlü pençeleri vardır. Kuşlar gaga vurur, olmadı uçar. Antiloplar koşar kaçar, ceylanlar seke seke çaydan geçer. Dinozorların bile tutunamayıp gittikleri şu dünyada, tamı tamına 200 milyon yıldır gezinen kaplumbağalar da, kendilerini korumak için kabuklarının içine çekilirler bildiğiniz gibi...

Kaplumbağanın kabuğu hem bir ev hem de sapasağlam koruyucu bir zırhtır. Yumurtasından, bedenini çepeçevre saran bu kabukla çıkan kaplumbağa, hayatı boyunca onun içinde yaşar. Kaplumbağa büyüdüğü kabuk da büyür ve sertleşir. Kabuğun alt kısmı düz ve üsttekinen nisbetle pürüzsüzdür. Üst kabuk ise az çok tümsekli bir yapıdadır. Bu tümsekler plaka adı verilen pullardan oluşur.

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

Bu bir kaplumbağanın iskeletinin çizimi. Hem ev hem de sağlam bir zırh görevi olan kabuğun üst kısmı tümseklidir ve plaka adı verilen pullardan oluşur. Alt kabuk ise neredeyse düzdür. Bu kabuk ölü ve hissiz değildir. Hayvancığın sinir sistemi ile bağı vardır. Tıpkı bizim kemiklerimiz gibi...

Kaplumbağanın kabuğu serttir, sağlamdır ama taş da değildir. Canlı bir hayvanın canlı bir parçasıdır, sinir uçları ile bağlantılıdır. Eğer kapı çalar gibi bir kaplumbağanın kabuğuna tık tık vurursanız, kaplumbağa bunu hisseder. Peki bu ne anlama gelir?

Bir kaplumbağanın kabuğuna nasıl olsa bi şey olmaz diye taşla sopayla vurmaya kalkarsanız, hayvancığın canı acır anlamına gelir!

Kaplumbağalar büyüdükçe kabuklarındaki plakalar da halka halka genişleyip büyür. Bir kaplumbağanın yaşını, bu halkaları sayarak tah-

min edebilirsiniz. Yaş demişken, uzun ömürlü canlılar sıralamasında bu ağır yürüyüşlü, hantal görünümlü sakın hayvanlar, ipi herkesten önce göğüslerler.

Ortalama ömürleri 40-150 yıl arasındadır. Pek çok hayvanın ununu eleyip eleğini duvara astığı yaşlarda kaplumbağalar, gençliklerinin baharına yeni girmiş olurlar.

Yani bir hayvan beslemek istiyorsunuz ama “Hayvanların ömrü kısa olur, kediler 15-20, muhabbet kuşları 8-10, hamsterler çok çok 2, Japon balıkları iyi bakılırsa taş çatlasın 15 sene ancak yaşar. Ölürse üzülürüz. Çoluk çocuk arkalarından boncuk boncuk gözyaşı döker ağlarız” diye cesaret edemiyorsanız, alın bi kara kaplumbağası gitsin!

Başına bir kaza bela gelmezse, çocuklarınızı, çocuklarınızın çocuklarını, hatta çocuklarınızın çocuklarının çocuklarını bile görür. Tabi, çocuklarınızın çocuklarının çocukları da onu görür haliyle ve “Büyük büyükbabamızın (ya da annemizin) ihtiyar tosbağası” diye kendisine hürmet ederler.

– Baba bu kaplumbağa kimden kalmıştı bize?

– Eee.. Bu şimdi benim babamın dedesinden..

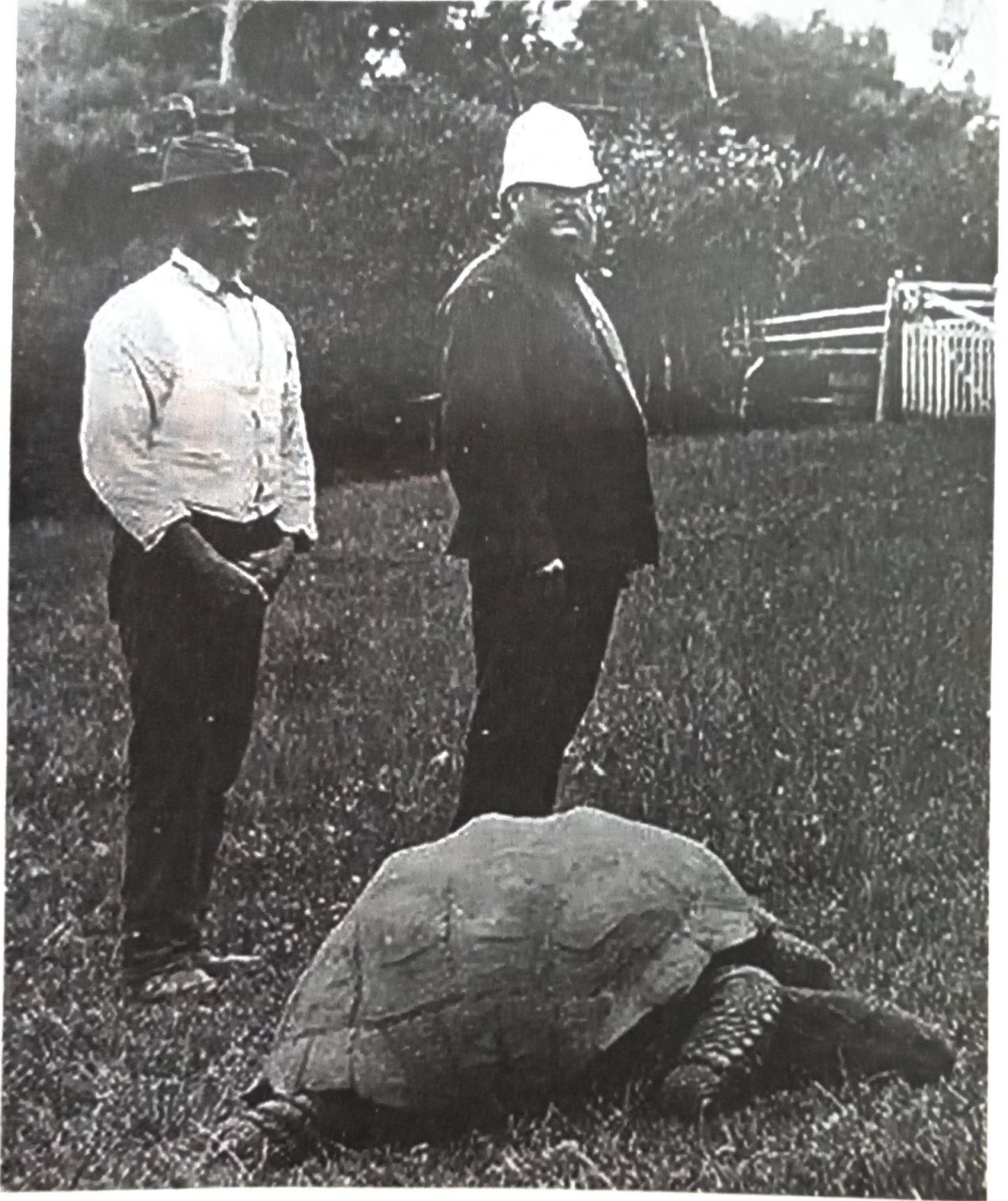
Yok yok! Dedemin babasınınmış. Haaa! Şey şey! Dedemin, dedesinin, babasının şeysi işte ya neyse ney! Taaaa o zamanlardan kalmış bize kadar, ölmemiş. Çok yaşlı tosbağa bu çok! O devirlerde buralar hep dutlukmuş zaten!

– Valla hiç de yaşlı durmuyo baba! Baksana nasıl yiyo kerevizi.

– E bakıyo kendine oğlum, ondan! Yormuyo kendini, sakın sakın... Rahmetli dedenin babasının şeysi de bakarmış kendine çok..

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

Bu fotoğraf çekildiğinde, fotoğrafta gördüğünüz kaplumbağa yaklaşık 68 yaşındaymış. Fotoğraf 1900 yılında çekilmiş. Bu verilerden yola çıkarak kaplumbağanın bugün kaç yaşında olduğunu hesap edebilirsiniz. Jonathan adındaki kaplumbağa halen yaşıyor ve o dünyanın yaşayan en yaşlı kaplumbağası. Ancak en uzun süre yaşayan kaplumbağa rekoru 189 yıl yaşayan Tui Malila adındaki başka bir tosbağa. Jonathan'ın ömrü el verirse, bu rekoru kıracak ve Guinnes rekorlar kitabına geçecek.

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

- *Kabzımal olan değil mi?*
- *Kabzımal değil, ne kabzımalı? Tropikal meyve uzmanı! Bir de bel fıtığına karşı alabalık sarıyomuş böyle şifa için.*
- *Baba!*
- *Efendim yavrum?*
- *Bu tosbağa seni de gömer ha!*
- *Harçlığım bana çok geliyo diyosun sen?*

Kaplumbağa hızı

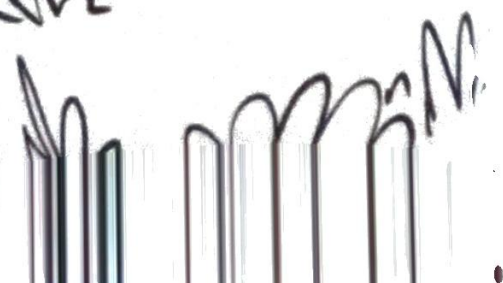
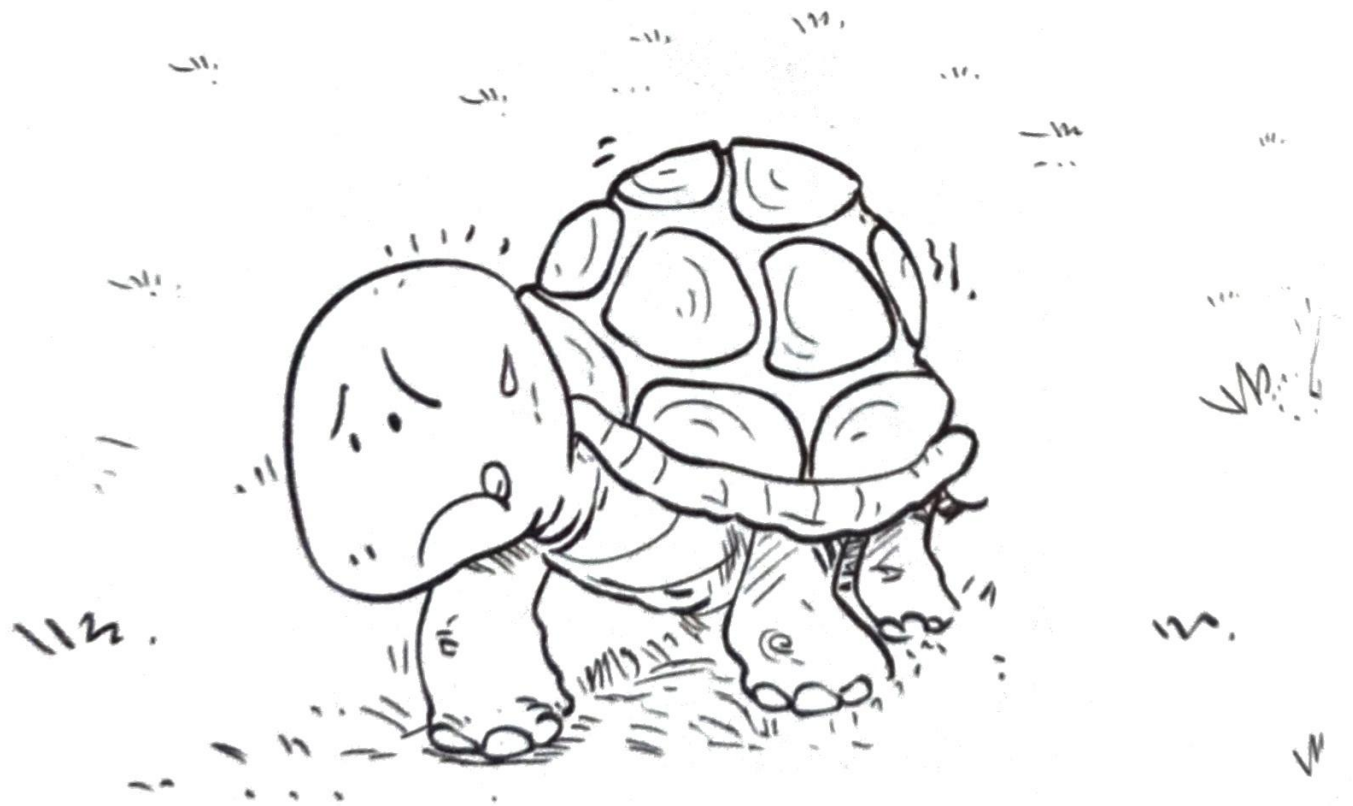
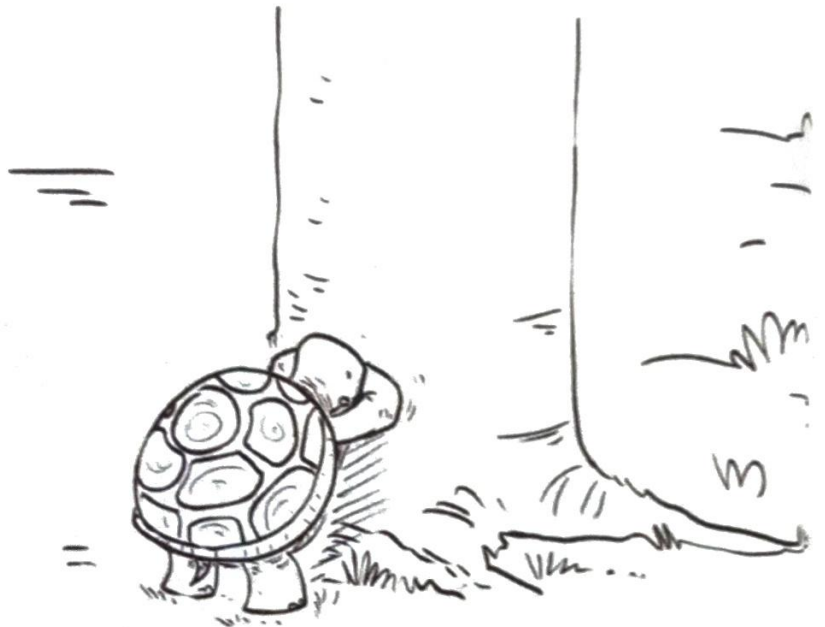
Kaplumbağaların yavaş hareket eden hayvanlar olduğunu herkes bilir. Hatta “kaplumbağa gibi” diye bir deyim bile vardır. Hızlı hareket etmesi gerekirken, işi ağırdan alan hımbıllar için kullanılır!

Peki kaplumbağalar gerçekten yavaş mıdır? Yani, hızlı hareket etmeleri gerekirken yavaş mı hareket ederler? Yoksa bir kaplumbağa, bir kaplumbağa için yeteri kadar hızlı mıdır?

Bana sorarsanız kesinlikle ikincisi!

Saatte 35 kilometre hızla yüzebilen deri sırtlı deniz kaplumbağalarını saymazsak karadaki

kaplumbağaların ortalama hızı 3,6 saniyede 1 metre kadardır. Bu hesaba göre 100 metreyi 6 dakikada, 1 kilometreyi de yaklaşık 1 saatte gidebilirler.

Bir kaplumbağa için fena hız sayılmaz değil mi?

Ancak bu rakamlar onların koşma hızıdır. Normal yürüyüşle çok daha uzun sürer aynı mesafe...

Yerkürenin bu sessiz sakin ve en eski sakinleri, 200 milyon yıldır bu hızla vaziyeti idare ettiklerine göre, daha fazlasına ihtiyaçları yok demektir.

Ancak biz insanlar o kadar hızlandık o kadar hızlandık ki, kaplumbağaların yaşadıkları dağlara, tepelere, ılık gölgelikli vadilere, gümrah yeşil ormanlara kadar uzandı el ve ayaklarımız.

O kadar hızlandık ve o kadar ileri gittik ki, başka gidecek yer kalmadı!

Zaten o biçare kaplumbağalar, her şeyi mahveden ellerimizden kaçamıyorsa, bu yüzden kaçamıyorlar; yavaş oldukları için değil, gidecek başka bir yerleri kalmadığı için...

“Kertenkele! Kertenkele! Vur Kendini Yerden Yere!”

ASLINDA bu tekerleme tam olarak böyle değil! Yerden yere vurulması gereken sadece vücudumuzun belli bir bölümü. Şöyle söyleyeyim de siz anlayın: Hani oturduğumuzda yere değen kısmı! Ancak bir kertenkelenin anatomik olarak böyle bir şey yapması pek mümkün olmadığı için, ben onu değiştirdim.

Doğruya doğru, kertenkelelerin pek sevimli yaratıklar olduğunu söyleyemem ama bu, yazları köye giden ve her gördüğü kertenkeleyi sopa ile kovalayan tırsak şehir çocukları için haklı bir sebep değildir!

Elbette fındık dallarından, serender damlarından, duvar çatlaklarından üzerime düşüp gömleğimden içeriye girdiklerinde ben de kendimi pek huzurlu hissetmem; fakat kertenkeleleri sevmediğimi de söyleyemem. Bir kere oldukça ilginç yaratıklardır.

Evet kabul ediyorum bir oğlak, bir kedi yavrusu, bir tavşan, bir civciv gibi sevimli oldukları söylenemez. Ama zaten kertenkeleler de bizden sevgi gösterileri beklemezler. Belki sadece biraz saygı!

Evet saygı! Cennet kuşu gibi güzelliklerden, tuhaf dumbo ahtopotlarına kadar bütün *hilkat garibeleri* gibi kertenkeleler de birazcık saygı beklerler insanlardan. Mesela aynı mavi küreyi paylaştığımızı ve bu yer kabuğunun sadece insanlara ait olmadığını bilsek, hepsine yeter...

Bu arada hazır cümle içinde kullanmışken şu HİLKAT GARİBESİ meselesini de halledelim ha? Ne dersiniz? Çünkü genellikle çirkin, korkutucu canlılar için kullanılan bu deyiş, aslında hiç de öyle bir anlama gelmez. Daha doğrusu gelmemeli bana göre...

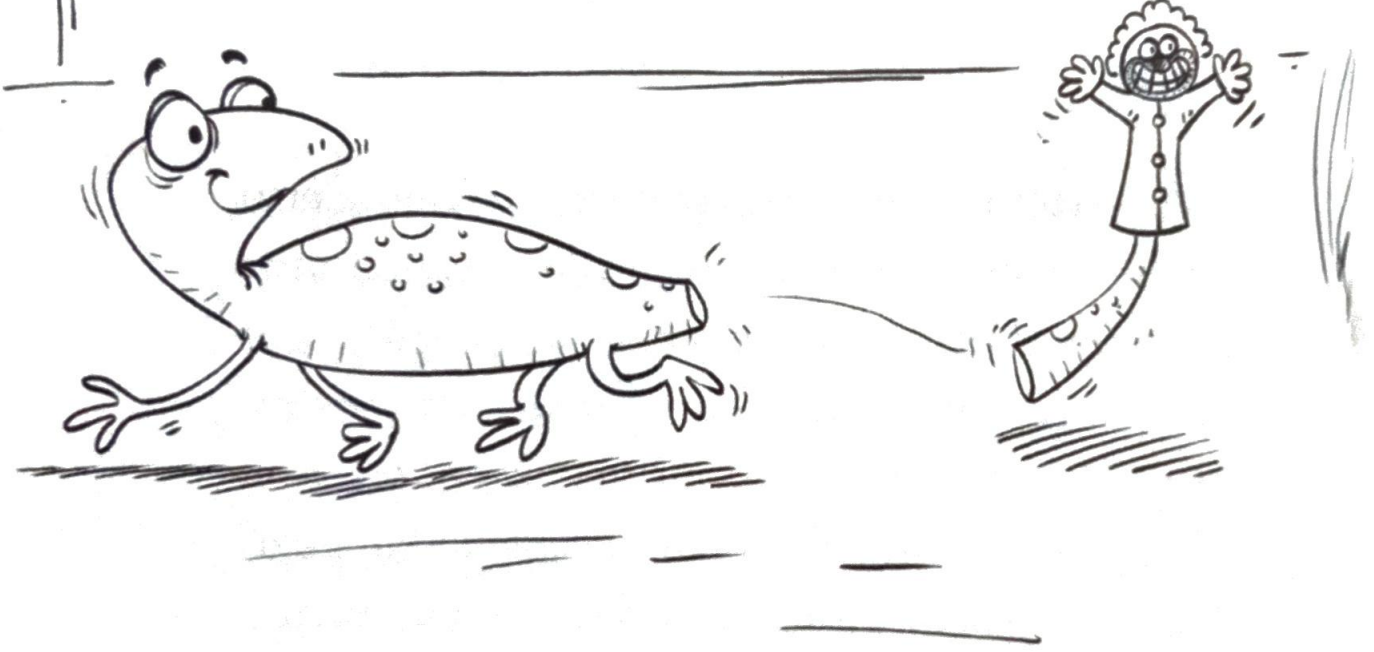
HİLKAT, yaratılış, yaratılmış, halk edilmiş, GARİBE ise şaşırtıcı, garip, acayip demektir. Yani HİLKAT GARİBESİ demek, yaratılmış acayip ve garip şey demektir.

Ve kertenkeleler, yılanlar, çıyanlar, denizlerin yüzlerce metre altında yaşayan korkutucu ama gerçekten korkutucu engerek balığı gibi, göz alıcı rengarenk makav papağanları da, sevimli koalalar da, minnacık minnacık çit serçeleri de, insanın aklını başından alacak kadar güzel kanatlı kelebekler de, tavus kuşları da, turuncu kahverengi kürkleriyle yakışıklı kaplanlar da, ipiri filler de, ipince böcekler de ve elbette insanlar da, bal gibi birer hilkat garibesidir.

Yani Allah'ın acayip, garip, şaşırtıcı, mucizevî yaratılış eserleridir...

Tipini beğenmediğimiz için, gözümüze çirkin görünen ve bu yüzden onlardan pek hoşlanmadığımız için, pek sevmesek bile saygı duymak zorunda olduğumuz bütün kertenkele türleri yani gekolar, iguanalar, bukalemunlar, kör yılanlar ve komodo ejderleri gibi tırstırıcı pek fena halde korkunç korkunç varanlar gibi...

Şu kopan kuyruk meselesi

Önceleri bunun bir “köy efsanesi” olduğunu düşünüyordum.

– Bu ketenkeleleee, başları sıkıştı vakitlede, ne yapa biliyon mu?

– Ne yapar?

– Guyruunu goparıp atıveriii!

– Bence sen atıyosun!

– Elbet elbet! İmdi buncaazları leylekle çok se-
vee. Leyleklee çok sevee ammeeee, ketenkele gapmak
o kadaa kolay deel. Leylek buncaazı gördümünen,
buncaaz da leyleği görüpduru. Sonracıma önce
kaçmaa davranı. Amma baktiki kaçameyo, canı
gutamak için na'pçek?

– Ne?

– Guyruunu kopaatıvereyo, leyleen önüne atı-
vereyo. “Al bunu yi!” deeyo.

– Ya bırak dayı ya!

– Keetenkele kaçıveriyo amma guyrük bööle
böle, bööle böle gıpranıvereyo. Leylek de onunla
oyalanıveriyo “Ben” deyo, “Keetenkeleyi yakala-
dım!” deyo, zannedeyo! Amma keetenkele çoktaaa-
aan kaçıp duruvereyo, odunların altına sakleneyo,
leyleen habarı bilem olmeyo...

– Ben de inandım!

– Yemin çakem sana be!

– Ya yok! Ne yemin çakması dayı ya! Öyle şey
olur mu? Canlı hayvan kuyruğunu nasıl koparsın
da atsın leyleğin önüne ya!

– Eeeee, can kookusu adame nele yaptırıvereyo
sen biliyon mu?

Önceleri bunun bir “köy efsanesi” olduğunu düşünüyordum ama bu konuyu biraz araştırınca o güne kadar işittiğim ve gördüğüm en acayip şeylerden biri ile karşılaştım. Kertenkeleler, gerçekten de tehlike anlarında, canlarını kurtarmak için kuyruklarını koparıp, düşmanlarının önüne atıyorlardı!

2003 yılında, Aron Lee Ralston adında, oldukça heyecanlı ve yerinde duramayan bir doğa sporcusu, Amerika’nın Utah Eyaleti’nde bir kanyonda tek başına doğa yürüyüşü yaparken, üzerine bastığı bir taş yerinden oynadı ve sağ kolu kocaman bir kayanın altına sıkışıp kaldı.

Aron, ne yaptıysa kolunu oradan kurtaramadı. Beş gün yedi saat sonra sıkıştığı yerde ölmek için kayanın altında kalan kolunu küçük, kötü ve oldukça kör bir çakı ile kesti.

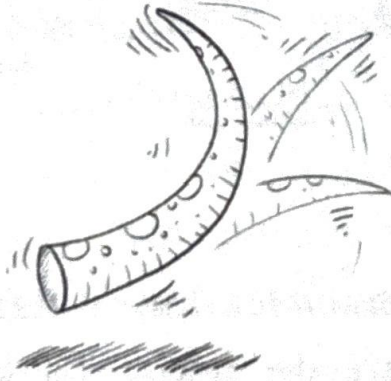
Sizce bu hikâyeden çıkarmamız gereken en önemli ders nedir?

Doğa yürüyüşlerine yalnız çıkmamalıyız. Ayrıca çıkarken gideceğimiz yeri ve dönmeyi düşündüğümüz saati mutlaka birilerine haber vermeliyiz. Ve yanımızda cep telefonu falan ol-

malı. Bu arada, çakımız da biraz keskin ve irice olursa iyi olur! Aslında en iyisi yanımıza bir de testere almak!

Tamam tamam bu sonuncusu şakaydı. Üstelik kötü bir şaka! Siz önceki tavsiyelerime uyun yeter. Tabi bütün bunlar, doğa yürüyüşüne çıkabilecek kadar şanslı olanlar için...

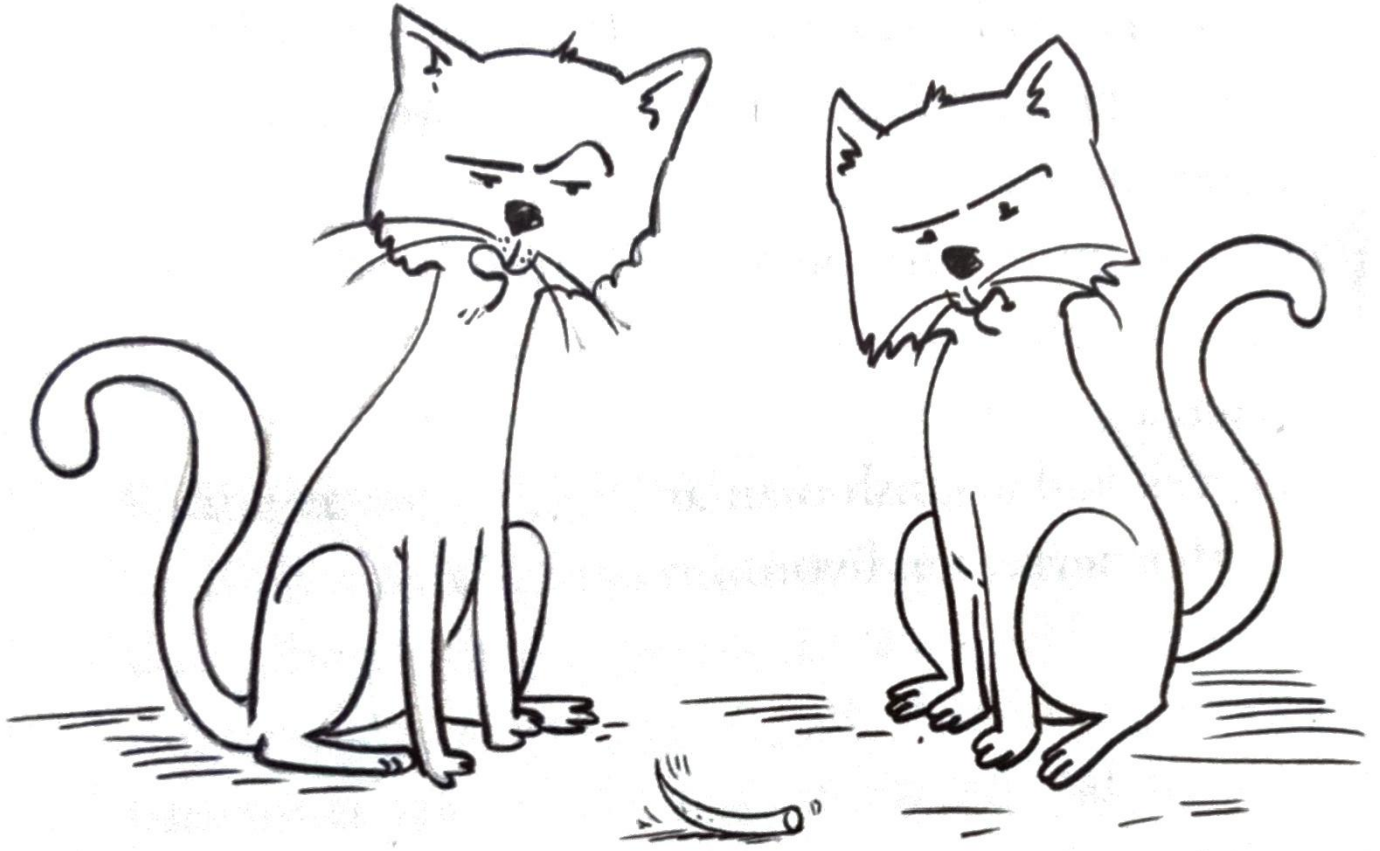
Her neyse, ne diyordum ben? Hah!

Kertenkelelerin canlarını kurtarmak için kuyruklarını koparıp atmalarını düşünürken aklıma birden bu ürkütücü hikâye geldi.

Aslına bakarsanız bir kertenkelenin kuyruğunu bırakması ile Aron Lee'nin canını kurtarmak için kolunu kör çakı ile kesmesi arasında pek de öyle büyük bir benzerlikler yok.

Bir kere kertenkeleler kuyruklarını dişleriyle ısırıp, tırnakları ile çekiştirip koparmazlar. Âdeta fırlatıp atarlar. Fakat daha da önemlisi bu kopan kuyruk yerine birkaç hafta sonra yenisi çıkar. Belki eskisi kadar güzel, sağlıklı ve kıvrak bir kuyruk olmaz bu yeni çıkan ama yine de vaziyeti idare etmeye yeter. Aron Lee için elbette böyle bir şey söz konusu bile değildi. Zaten öyle olsaydı zavallı adam, 127 saat boyunca orada kalmazdı.

Peki nasıl kopar kertenkelenin kuyruğu?

Aslına bakarsanız bilim adamları da kertenkelelerin tehlike anında kuyruklarını nasıl “olay mahallinde” bırakıp sıvıştıklarını tam olarak çözebilmiş değiller. Ve tam olarak çözemedikleri bütün öteki acayip olaylar gibi bunu da “öyleler öyle olur” şeklinde açıklayıp geçmişler. Fakat okuduklarımdan anladığım kadarı ile bu konu halen araştırılmaktadır.

Bir kertenkelenin kuyruğu kertenkele için sadece afilli bir kuyruk değil aynı zamanda bir enerji deposudur ve büyük oranda yağ hücrelerinden oluşur. Yani elinde kala kala bir kuyruk kalan leylek ya da kertenkele seven başka bir hayvan, aslında avının en lezzetli ve besleyici yerini elde etmiş olur. Bu, akşam yemeğinde tavuk varken, tabağına kocaman bir but konulması gibi bir şeydir.

Kuyruğun bırakılması kadar ilginç olan bir başka şey de kopan kuyruğun neredeyse yarım saat kadar kıvrım kıvrım hareket etmesi hatta olduğu yerde hoplayıp zıplamasıdır. Kertenkele avcısını asıl oyalayan da budur.

Kuyruğun bırakılması, bırakılan kuyruğun canlıymışcasına yarım saat kıvrım kıvrım kıvrınması, atlayıp zıplaması elbette acayip işlerdir. Ama en acayip olanı, sevgili kuyruğunu kaybeden kertenkelenin, hayatının geriye kalan kısmını tamamen kuyruksuz olarak geçirmemesidir. Çünkü birkaç ay içinde, koptuğu yerden yepisyeni bir kuyruk çıkar!

Elbette bu yeni kuyruk eskisi gibi olmaz. Mesela hayvanın ana gövdesinden devam eden bir omurgası yoktur. Bunun yerine kuyruğu dik tutacak kıkardak benzeri bir dokusu vardır.

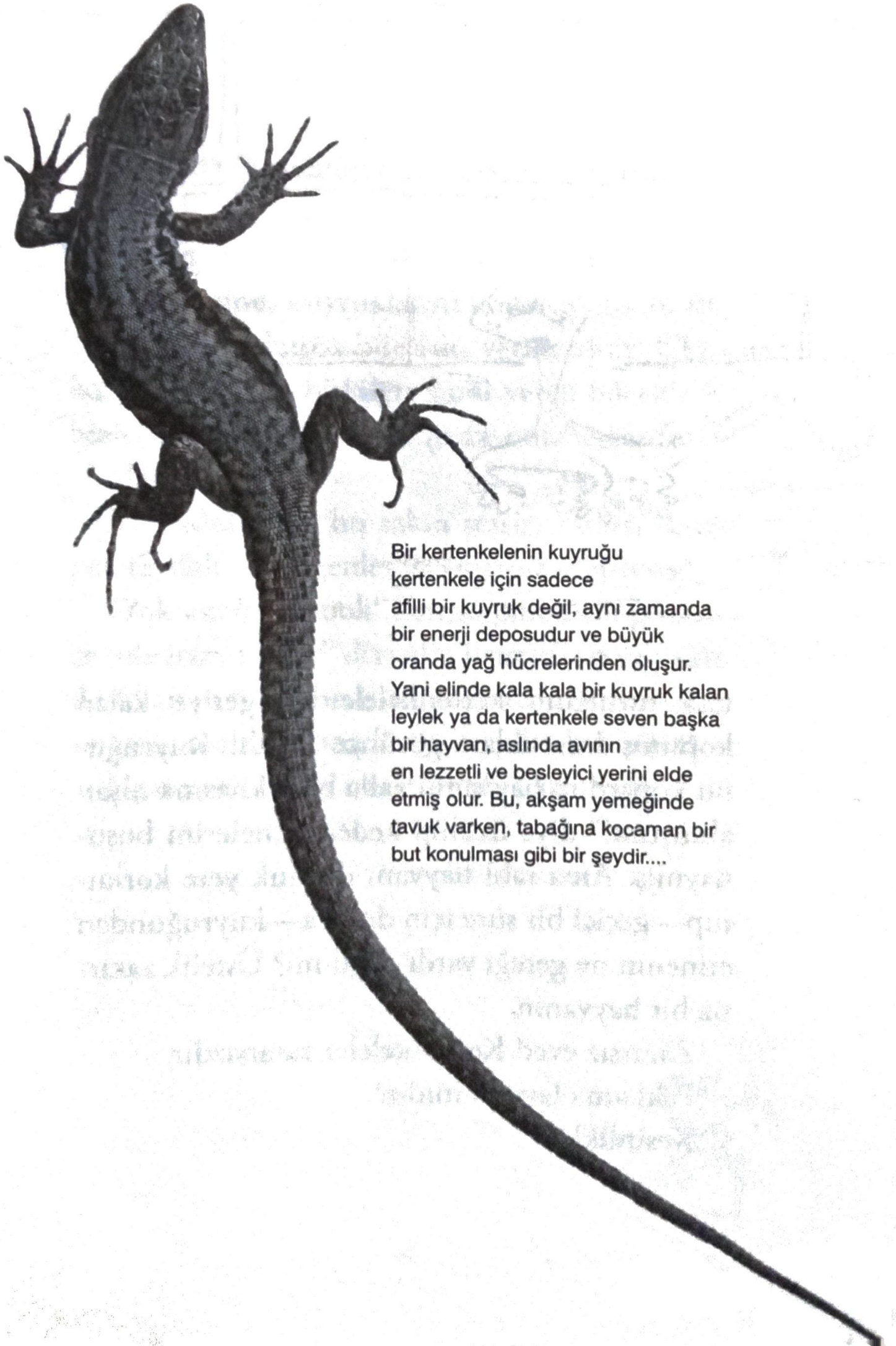
Rengi de dışarıdan belli olur. Üzerindeki pul-lar eskisi kadar derli toplu da değildir.

Ama ne olursa olsun bu bir kuyruktur ve hayatının geriye kalan kısmında, kertenkelenin işini görür.

Peki bir kertenkele kuyruğunu ne zaman bırakır? Yakalandığı zaman mı?

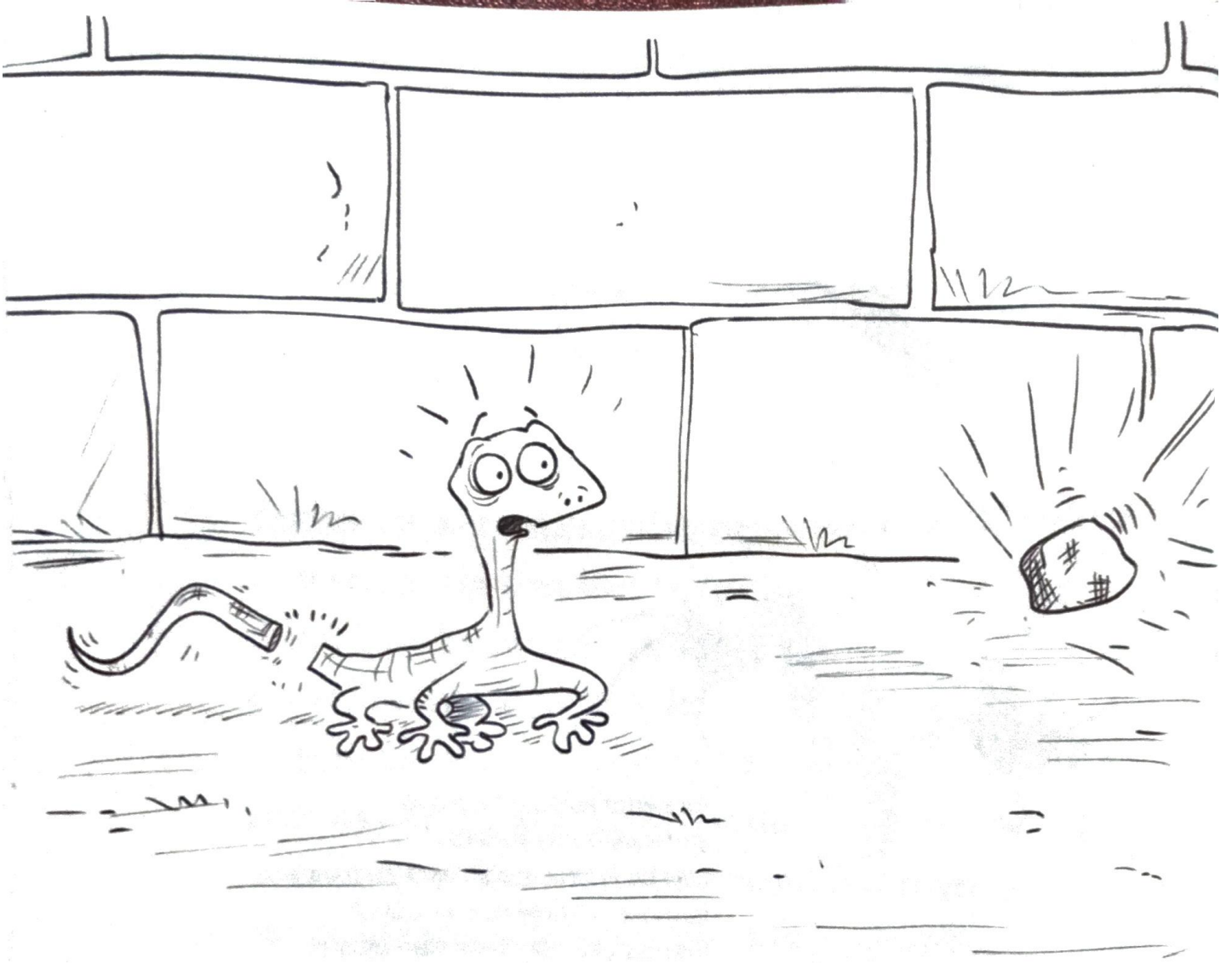
Aslında tam olarak böyle değil. Durum o kadar ciddi bir hâl almadan da bunu yapabilir.

İşte bu her şeyi açıklıyor! Korkutmak için sağına soluna nişan alıp sopayla vurduğum,

Bir kertenkelenin kuyruğu
kertenkele için sadece
afilli bir kuyruk değil, aynı zamanda
bir enerji deposudur ve büyük
oranda yağ hücrelerinden oluşur.
Yani elinde kala kala bir kuyruk kalan
leylek ya da kertenkele seven başka
bir hayvan, aslında avının
en lezzetli ve besleyici yerini elde
etmiş olur. Bu, akşam yemeğinde
tavuk varken, tabağına kocaman bir
but konulması gibi bir şeydir....

taşa tuttuğum kertenkelelerden geriye kalan kopmuş kuyrukları görünce “Tüh! Kuyruğunu kopardım hayvanın valla billa kıyısına nişan almıştım!” diye üzülüp kederlenmelerim boşunaymış. Ama tabi hayvanı durduk yere korkutup—geçici bir süre için de olsa—kuyruğundan etmenin ne gereği vardı değil mi? Üstelik zararsız bir hayvanın.

Zararsız evet! Kertenkeleler zararsızdır.
Peki ama faydalı mıdır?
Kesinlikle!

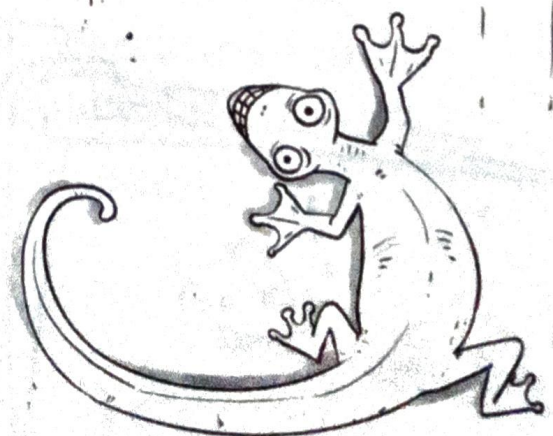
Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

Köylüler kertenkeleleri çok severler. Yahut sevmelidirler. Ben olsam yazları köye gelen şımarık ve tırsak şehir çocuklarının onları değil öldürmelerine, kuyruklarını koparıp atacak kadar korkutmalarına bile izin vermezdim. Çünkü kertenkeleler bitkilere zarar veren böceklerle beslenerek ekinleri korumada onlara yardımcı olurlar.

Bu kadarı bile, bu sakın sessiz, zararsız ama pek faydalı sürüngenleri sevmemiz için yeter!

“Yok anam yooook! Ben sevemeeeem görünce bile içim kalkar” diyenlerdenseniz, o vakit siz de Allah’ın bu karın üstü yerlerde sürünen acip ve garip mahlûkatına karşı, saygılı olun biraz!

Ne demek, “Ayy ne çirkiiin!” Çok ayıp!

“Ejderha kalmadı, Size Ejder Verelim!”

NEREDEYSE bütün çocuklar sanki çok matah bir şeymiş gibi ejderhaları olsun isterler.

Allah’a şükür ejderha denilen dev, kanatlı ve oldukça da ateşli kertenkeleler, sadece masallarda, efsanelerde ve çizgili çizgisiz fantastik filmlerde vardır. Gerçek dünyada ejderha diye bir şey yoktur.

Olsaydı ne olacaktı sanki? Babanız petshop’tan size miniminnacık, iyi eğitilmiş, aşıları tam yapılmış cins bir ejderha mı satın alacaktı? Onu böyle bir şeye nasıl ikna edecektiniz peki?

Belki de bu o kadar zor olmayacaktı!

- *Aslında mantıklı biliyon mu Şükran? Pikni-
ğe götürürdük mangal yaparken işe de yarar!*
- *Ziyafettin delirme! Ne ejderhası?*
- *Ya öyle bi aklıma geldi, çocuklar da çok isti-
yor ya, o bakımdan!*

Babaları belki ama anneleri ikna etmek her halde mümkün olmazdı. Her hapşırdığında ağzından ateş saçan irikıyım bir kertenkele ile aynı evde yaşamanıza hangi anne izin verir değil mi?

Siz en iyisi unutun bu ejderha sevdasını. Zaten ejderha diye bir şey yok! Ama ejder var!

- *Abi ejderha kalmadı ama ejder var, ejder ve-
reliim yavrularımıza?*
- *Ejder mi?*
- *Ejder! Ejder! Komodo ejderi!*
- *Çocuklar ejderha dedilerdi ama..*
- *Abi ejderha olsa dükkân senin. Bi tane var-
dı onun da ateşi çıkmıyordu veterinerlere gönderdik.
İşte orda muayene sırasında, sen tut ağzından çı-
karacağına ateşi başka bi taraftan sal! Veteriner
tutuşmuş falan daha bırakmadılar kendisini...*

– Benziyo mu peki ejderhaya? Çocuklar şey etmesin?

– Tıpkısının aynısı abi! Tıpkısının aynısı! Ejderha-ejder aradaki fark tek hece! Bi de kanat yok!

– Ateş çıkariyo mu peki?

– Eeee... Ateşi çıkariyo bazen. Üşütmiycen, sıcak ülke hayvanı bu neticede!

– Hımm.. Bi göreyim ben o zaman ejderi. Ne demiştin adını?

– Komodo! Komodo ejderi abi. Ta Endonezya'dan geliyor bunlar. Endonezya Komodo Millî Parkı'nda bizim bi abimiz var, çalışanı oranın. Ona kaçaktan bizzat getirttim bunu!

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

- Nevzat oğlum, abiye bi komodo tut getir.
- Abi gözünü seveyim sen git al ya!
- Korkma oğlum yakala getir ensesinden. Or-
tanca vardı ya bi tane, sırtı benekli...
- Kanişleri yiyeni mi?
- Ya ne yemesi oğlum, ne yemesi ya? Arkadaş
onlar! Oynuyolardır!
- Kanişler nerde abi o zaman üç gündür?
- Saklambaç oynuyolar Nevzat! Saklambaç!
Kanişler saklandı bu salak bulamadı daha onları!
- Hıuuu! Ben de inandım.
- Hayret bir şey ya! Abicim kusura bakma çırak
yeni de! Biraz da hayvan korkusu var. Hayvandan
korkmayacaksın abi insandan korkacaksın.
- Değil mi, değil mi? Yaa...
- Hayvanı seveceen abi sevecen hayv... Aha gel-
di!
- Töbe estağfirullah, bu ne be!

Komodo ejderleri, yerkürenin en iri kerten-
keleleridir. Endonezya'nın Komodo adalarında
yaşayan bu irikıyım kertenkeleler, benim gibi
her türlü hayvana karşı az çok bir sıcaklık, bir

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

ilgi ve sevgi besleyen biri için bile, korkunç ve sevimsiz yaratıklardır. Doğrusu şu âlemde karşılaşmak istemediğim üç-beş hayvan varsa, bir tanesi de Komodo ejderidir.

Yetişkin bir Komodo ejderinin boyu 3 metreyi bulur. Ağırlığı ise 70 kilogram civarındadır.

İnce findık çubuklarıyla belini çıtlattığınız o minnacık duvar kertenkeleleri ile kıyaslandığında Komodo ejderleri, bir kertenkeleden çok, gerçekten de masal kitaplarından fırlamış gelmiş fakat gelirken dar yerlerden geçmiş olacak ki, kanatlarını geride bırakmış bir ejderhayı andırır...

– Bu Orijinal Komodo ejderi abicim, safkan.
Kırma falan değil bu!

– Neuzubillah!

– Nevzat, sev oğlum başını abi görsün.

– Yok ya!

– Bak abi bak, ne kadar uysal hayva.. Hoşt!

– Az daha ısıtıyordu ha!

– Oyuncu, oyuncu kerata.

– Nevzat topu vardı bunun, ne oldu topu?

– Sanki biraz agresif gibi geldi bana.

– Daha iyi ya abicim sündük olmasın. Sonra
çalarlar kapıdan. Pahalı hayvan bu!

– Çok mu pahalı?

– Yooook! Bunlarda indirim var yaz sezonu mü-
nasebetiyle. Biz indirime bir de damping yaptık
üstüne! Kredi kartına da on ikiye kadar taksit!

– Kaça olur şimdi bu bize?

– Nevzat hesap makinasını bi ver hele!

– Şimdiiiiii... Abicim bu hayvanın bize gelişi-
iii... Yüzde 25 indirim, yüzde 15 dampiiiiiiing...

– Biz yabancı değiliz. Şaduman Abi tavsiye etti
burayı biliyosun.

– Yaaa Şaduman Abi ya! Bilmez miyim?

N'abiyo Şaduman abi? Görüşeme.... Hoşt! Hoşt!

– Aha yine daldı!

– Oyuncu oyuncu!

– Oğlum şunun topunu getirsene!

– Koca mağazada top mu bıraktı sanki?

– Şaduman abi n'apsın, basuru azmış yine. Geçen konuştuk, "Karnabahar gibi kabardı Ziyafet-tin, hiç oturamıyorum!" dedi.

– Hah! Abi sana sekiz taksit yaptım indirimli fiyattan dampingli ayda 1.250 TL'ye geliyor!

– Bir şey değilmiş, hesaplıymış aslında!

– Hiçbir şey değil abi. Bu fiyata Neyşınılceogra-fikten alamazsın şerefsizim!

Komodo ejderlerinin tıpkı yılanlar gibi çatallı dilleri vardır. Bu diller havadaki koku moleküllerini toplar ve ağızlarının içindeki özel bir bölgeye iletir. Böylece Komodo ejderleri, dilleriyle de bir bakıma koku almış olurlar. Bu öylesine keskin bir duyudur ki, bir Komodo ejderi, 10 kilometre ötedeki bir hayvan ölüsünün kokusunu rahatlıkla alabilir.

– *Şimdiiiiii... Ben bunu aldım diyelim. Ama çocuklarla uyuşamadı, ne olacak? İadesi var mı?*

– *Abicim kampanyalı ürün olduğu için bunlarda iade yok!*

– *Haa! Tamam o zaman!*

Komodo ejderlerinin kendilerini korumaya pek ihtiyaçları yoktur. Çünkü yaşadıkları adalarda onları avlayacak başka bir canlı bulunmaz. Tabii insanlar hariç! Ancak uzun yıllardır koruma altında oldukları için, insanların şerrinden de emin durumdalar. Buna rağmen bugün yer yüzünde yaşayan Komodo ejderi sayısı 5 binden çok daha azdır.

Timsahlar gibi pullu ve sert bir derisi, öyle küçük kertenkeleler gibi tehlike anında gözden çıkarılamayacak kadar iri ve çok sert darbeler vurabileceği kamçı gibi bir kuyruğu vardır.

Ama bir Komodo ejderinin en korkunç özelliği ağzındaki jilet gibi keskin ve tırtıklı dişleridir. Güçlü çenesi ve bu dişler, yaptığı iş için özel olarak yaratılmıştır. Hiçbir yırtıcı hayvan bir Komodo ejderi kadar hızlı bir şekilde avını parçalayıp bitiremez. Ejderlerin, kokusunu aldıkları bir öküz leşinin etrafına toplanmaları ile onu boynuzlarına kadar parçalayıp silip süpürmeleri arasında pek az bir zaman geçer.

Komodo ejderleri sırtlanlar gibi sürüler halinde yaşayıp avlanmazlar. Sadece kokusunu aldıkları hayvan leşlerinin başında bir araya gelirler. Yani yemeklerini yalnız yemekten pek hoşlanmazlar. Daha doğrusu, “iş çıktığında” hepsi ucundan tutmak için koşup gelir. Elbette bunda, açlıktan guruldayan midelerinin payı büyüktür.

Komodo ejderleri her şeyleriyle birer leş yiyici, yırtıcı ve etobur olarak yaratılmışlardır ama

eğer aç karınlarını doyurabilecekleri bir hayvan leşi bulamazlarsa, canlı ve sağlıklı hayvanlara saldırmaktan da hiç çekinmezler.

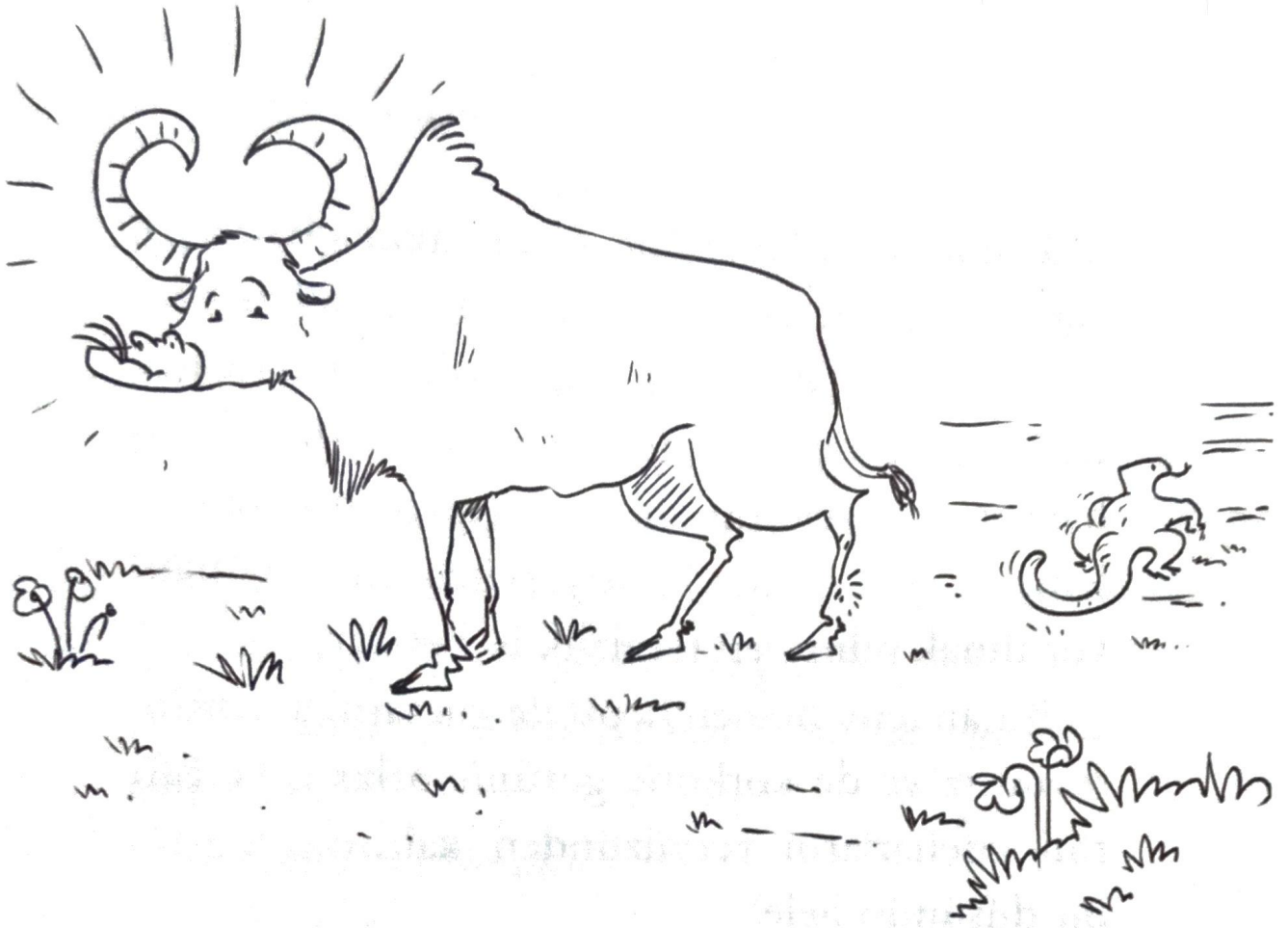
Fakat ne kadar iri olurlarsa olsunlar Komodo ejderleri de birer sürüngendir ve sürüngenler için bir geyiği, bir yaban domuzunu ya da bir öküzü yakalayıp öldürmek pek kolay bir iş değildir...

Üstelik Komodo ejderleri leoparlar gibi çok hızlı koşabilen, aslanlar gibi güçlü hayvanlar da değildir. Kaçan bir geyiği arkasından koşup yakalamaları neredeyse imkânsızdır.

Peki bir Komodo ejderi nasıl avlanır?

Bu korkunç yaratıkların en korkunç özellikleri de tam da burada daha doğrusu ağızlarının içinde gizlidir. Çünkü o iğrenç salyasında, onlarca zehirli madde bulunur. Bunların bir kısmı daha önce yedikleri leşlerin tırtıklı dişleri arasında kalmasıyla üreyip türemiş bakterilerdir.

Sessizce ve sinsice, üstelik oldukça sakın bir şekilde avına yaklaşan ejder, tek bir ısırıkla onu zehirler. Hiç arkasına bakmadan çekip gider ve birkaç gün sonra tekrar gelir. Zehirlenen hayvan

nalları çoktan dikmiş ve öğle yemeği için çoktan hazırdır...

Hiç kusura bakmayın! Size “ŞU ACAYİP SÜRÜNGENLER’i de yazayım mı?” diye sorduğumda, “Yaz, yaz! Eğlenceli olur!” dediniz. Şimdi yok midemiz bulandı, yok korktuk gece uykumuza girecek.. diye sızlanmayın boşuna!

Eğer aklınıza bu korkunç ve çirkin yaratıkların neden yaratıldığına dair bir soru gelirse, onların yaşadıkları adalar için son derece gayretli ve maharetli birer temizlik işçisi olduklarını hatırlamanız yeterli bir cevap olur sanırım.

Komodo ejderleri de tıpkı öteki cifeharlar, yani sırtlanlar, akbabalar vs.. gibi, (cifehar yani leş yiyiciler) dağlarda, tepelerde, ormanların derinliklerinde, savanlarda ve çöllerde ölmüş hayvan cenazelerini kaldırıp yeryüzünü temizlemekle görevlidir! Onlar yeryüzünün doymak/ yorulmak bilmeyen temizlik işçileridir.

Bir an için, hemen hepsi de gözümüze çirkin, sevimsiz ve de korkunç görünüyorlar diye bütün cifeharların yeryüzünden kaldırıldıklarını bir düşünün hele!

Üç beş haftayı geçmeden, o mis gibi çam kokan ormanlardan, o pırıl pırıl papatyalı tepelerden, o ıssız adalardan, tertemiz savanlardan buram buram yükselen leş kokuları, burnunuzun direklerini kıracak ve insanlık olarak ne yapsak, bunun önüne geçemeyecek, milyarlarca hayvan ölüsü ile asla başa çıkamayacaktık.

Yer kabuğunun bu en sevimsiz, en korkunç görünen canlıları, belli ki sevelim, başlarını okşayalım, sırtlarına binelim, kafese koyalım şarkılar söylesinler, terlik atalım koşup getirsinler, iki kulaklarının arasını gıdıkladığımızda tat-

lı mırıltılarla uyusunlar diye değil, Yaratıcının KUDDÜS (temiz olan, temiz yaratan, temizleyen Allah) isminin yılmaz ve yorulmaz bekçileri olarak yaratılmışlardı. İşte Komodo ejderleri de bu temizlik ordusunun, en cevval neferleriydi...

- *Abi hayırlı olsun! Hayrını gör.*
- *Eyvallah eyvallah da ben bunu eve nasıl götüreceğim?*
- *Araba var mı abi?*
- *Var var?*
- *Hatchback mi, sedan mı?*
- *Doblo! Ama tüp var!*
- *Dobloysa tamam abi at arkaya götür ne dert ediyosun sen şimdi. Nevzat! Nevzat! Nevzat, abiye bi yardım et. Az önce burdaydı, nere kayboldu? Nevzat! Nerde ya bu çocuk?*
- *Azizim bu hayvan bişey yiyo, bişey çiğniyo!*
- *Çek abi sen ipinden çek! Aç bagajı!*
- *Ya bu bişey yiyo baksana bi şuna!*
- *Nevzat! Nevzat! Helaya mı gitti acaba?*
- *Bu bişey yiyo! Bişey çiğniyo kütür kütür!*
- *Nevzaaaaaat! Nerde lan bu!?*

Komiser Oçumelov Adında Bir Bukalemun

BÜYÜK Rus yazar Anton Çehov, bir hikâyesinde, Komiser Oçumelov adında bir adamı anlatır.

Komiser Oçumelov, pazar yerini teftiş ederken, bir oduncunun parmağını ısırıp kaçan azgın bir köpekle karşılaşır.

Bu iğrenç hayvanın—kimbilir belki de kuduzdur mel'un—derhal tutulup itlaf edilmesini ister.

Fakat yardımcısı, onun kesinlikle General Jugalov'un köpeği olduğunu söyler.

General Jugalov ismini duyan Komiser Oçu-

melov, anında yüz seksen derece döner ve köpeğin asaletinin zaten her halinden belli olduğunu söylemeye başlar.

Az sonra bir başkası “General’in köpeği olmayabilir!” der. Komiser Oçumelov, “Bu uyuz itin” cezasını vermek üzere yeniden emirler yağdırmaya başlar. Aslında daha ilk bakışta anlamıştır, köpeğin sıradan bir sokak köpeği olduğunu.

Tam bu sırada bir başkası, Komiser’e, küçük bir ihtimal de olsa köpeğin General’e ait olabileceğine dair bir şeyler söylemesin mi?

Komiser olduğu yerde bir tur daha atar ve köpeğin sevimliliğinden, şakacılığından başlar sayıp dökmeye. Fakat o sözlerini bitirmeden köpeğin General’e ait olamayacağına dair yemini basan biri daha çıkar kalabalıktan.

Peki o zaman ne mi olur?

Ne olacak Komiser Oçumelov, turuna kaldığı yerden devam eder.

“Generalin köpekleri değerli, cins köpekler, şuna bak bir de, köpek mi bu da, sanki! Ne tüyü tüy, ne biçimi biçim. Bayağılığından başka bir şeyi yok. Böyle bir köpeği ne diye tutarlar?”

Fakat tam bu sırada bir başkası köpeğin Genarel'e değil de Genarel'in kardeşine ait olabileceğine dair bir bilgi getirir.

Komiser Oçumelov, bu sevgili asil kuçu kuçuya bir kez daha sinesini açıp, onu parmağını bile bile hayvanın ağzına sokan hain oduncunun elinden kurtarıp alır...

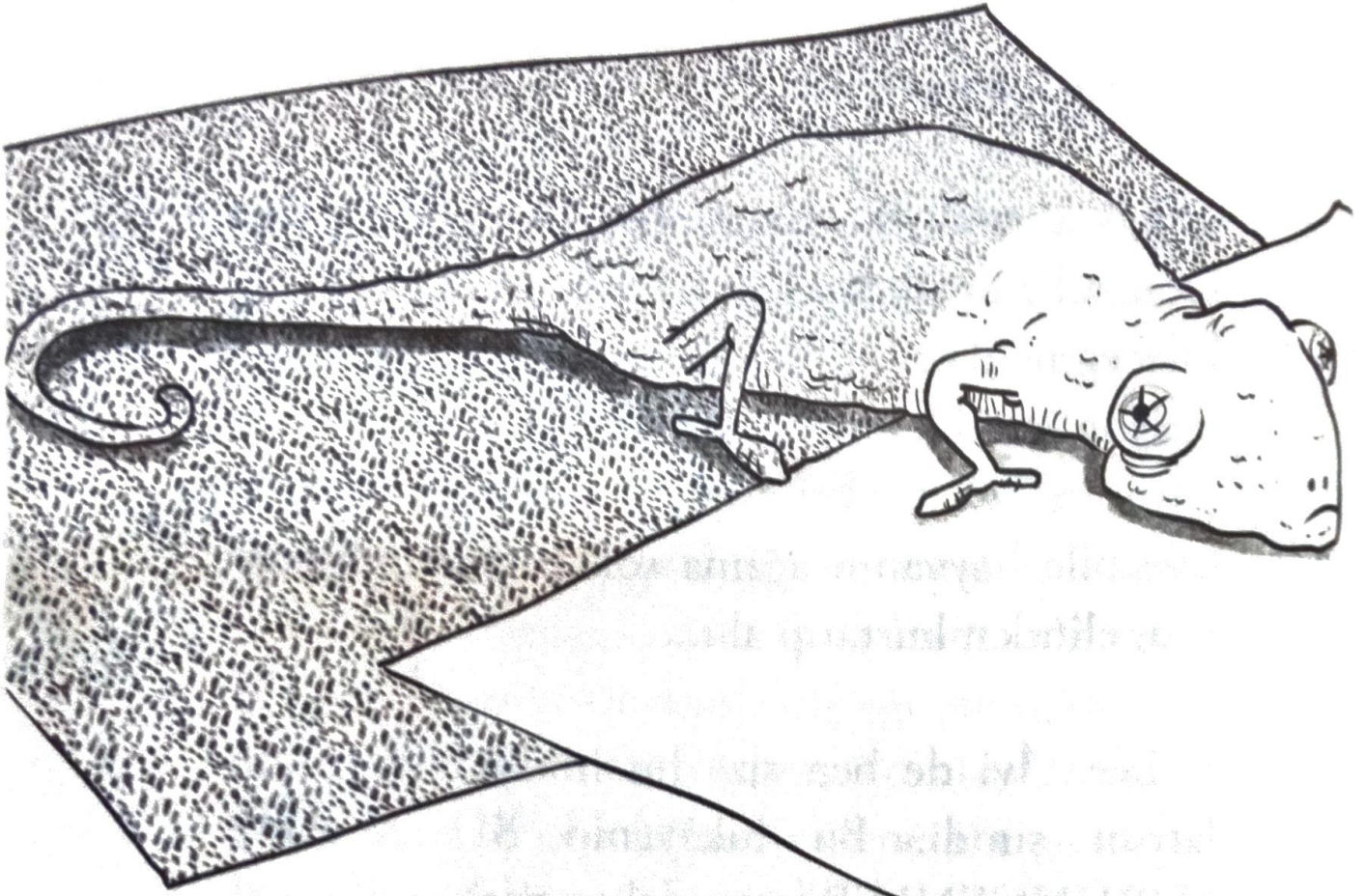
Eee.. İyi de ben size bu hikâyeyi niye anlattım şimdi. Bu hikâyenin ŞU ACAYİP SÜRÜNGENLER'le ne alakası var?

Çehov'un bu ilginç hikâyeye vardığı ismi söyleyeyim de anlayın siz onu: BUKALEMUN!

Eğer günün birinde bir bukalemunum olursa ben de onun ismini kesinlikle KOMİSER OÇUMELOV koyacağım! Belki söylemesi biraz zor olacak ama oldukça manidar!

Bukalemun gibi adamlar ve adam gibi bukalemunlar

Çehov'un hikâyesine "Bukalemun" ismini koymasının elbette çok geçerli bir sebebi vardı. Söylentilere göre sürüngenler âleminin bu en acayip yaratıkları, renk değiştirebilmek gibi tuhaf bir özelliğe sahipti. Bir bukalemun yeşil yapraklar arasında yeşil, kahverengili, grili, siyahlı alacalı bulacalı bir ağaç gövdesi üzerinde ise kahverengi, grili siyahlı alacalı bulacalı olabiliyordu! İşte bu acayip ama gerçekten çok

acayip bir şeydi. Sizi bilmem ama benim bunu düşündükçe hafiften nefesim kesilir gibi oluyor ve içimden “Vay anasını sayın seyirciler!” demek geliyor. Ancak, insanların dünyasında en çirkin tavırlardan biri olan yanar dönerlik, esen rüzgara göre yön değiştirmeye, doğru bildiğini değil de menfaati neyi gerektiriyorsa onu söylemeye ve yine birtakım menfaatler, ince hesaplar, hain kumpaslar yapmak için, olduğundan farklı görünüp, ortama karışan sinsi kılıklılara BUKALEMUN GİBİ denmesine gönlüm pek razı gelmiyor. Eğer bundan haberleri olsa bukalemunların da razı gelmeyeceği kesin!

– *Abi niye siz şimdi bu fırıldaklara bukalemun diyosunuz ya!*

– *İşte şimdi onlar böyle habire renk değiştiriyorlar, dün ak dediklerine bugün kara diyorlar ya ondan.*

– *Ama abicim ne alaka ya! Ne alaka!*

– *E şimdi var bi alaka hiç yok değil. Siz de böyle bulunduğunuz zemine göre renk değiştiriyorsunuz ya! Ordan kaynaklanan bir benzetme bu!*

– Ama abicim o iş öyle değil ya! Hem renk değiştirmek bizim bir yaratılış özelliğimiz. Allah bizi böyle yaratmış. Kendimizi korumak için, ne bileyim ben, saklanmak için böyle bir özelliğimiz var biraz. E Allah da sizi böyle omurgalı yaratmış siz de omurgalı olsanız! Dik dursanız! Ne bi öyle bi böyle! İşinize geldiği gibi değişiyorsunuz?

– Haklısın! Bak çok haklısın ama güzel kardeşim, bütün insanların omurgalı canlılar olduklarını sadece biyoloji kitapları yazar.

– Yani!

– Yanisi ne omurgasızlar var aramızda, ne fırlıdaklar var, ne yanar dönerler... Ah bir bilsen. Hatta biz onlara böyle dik duramadıkları, her menfaatin önünde eğildikleri için “omurgasız” da diyoruz. Ama bu sefer de denizaneleri, sümüksü-böcekler falan çok bozuluyorlar!

– Bana ne abicim bana ne ya! Bukalemun demeyin şunlara da ne dersiniz deyin ya!

Eğer sözü hayvanlara verecek olsaydık, tilkiler, “Şu kötü kurnazları da bize benzetmeyin!”, Akbabalar “Sakın ha! Aranızdaki açgözlü fırsat-

çılar yüzünden adımızı kirletmeyin!” diyeceklerdi. Ayılar, “Bizim şu kaba saba heriflerle ne alâkamız var!” dediklerinde, yutkunarak “Haklısınız ayı efendi!” demek zorunda kalacaktık. Hele güzel sesli bülbüllerin, “Ay inanmıyorum siz şu cırlayan kadına nasıl bülbül gibi şakıyor diyebiliyorsunuz?” itirazlarına, verecek bir cevap bile bulamayacaktık. Ama aramızdaki yanar döner omurgasızlara BUKALEMUN derken bütün bütün de haksız sayılmayız. Bulunduğu yere göre renk değiştirmek nedir abicim? Nasıl acayip bir kabiliyettir? Şimdi buna bir bakalım.

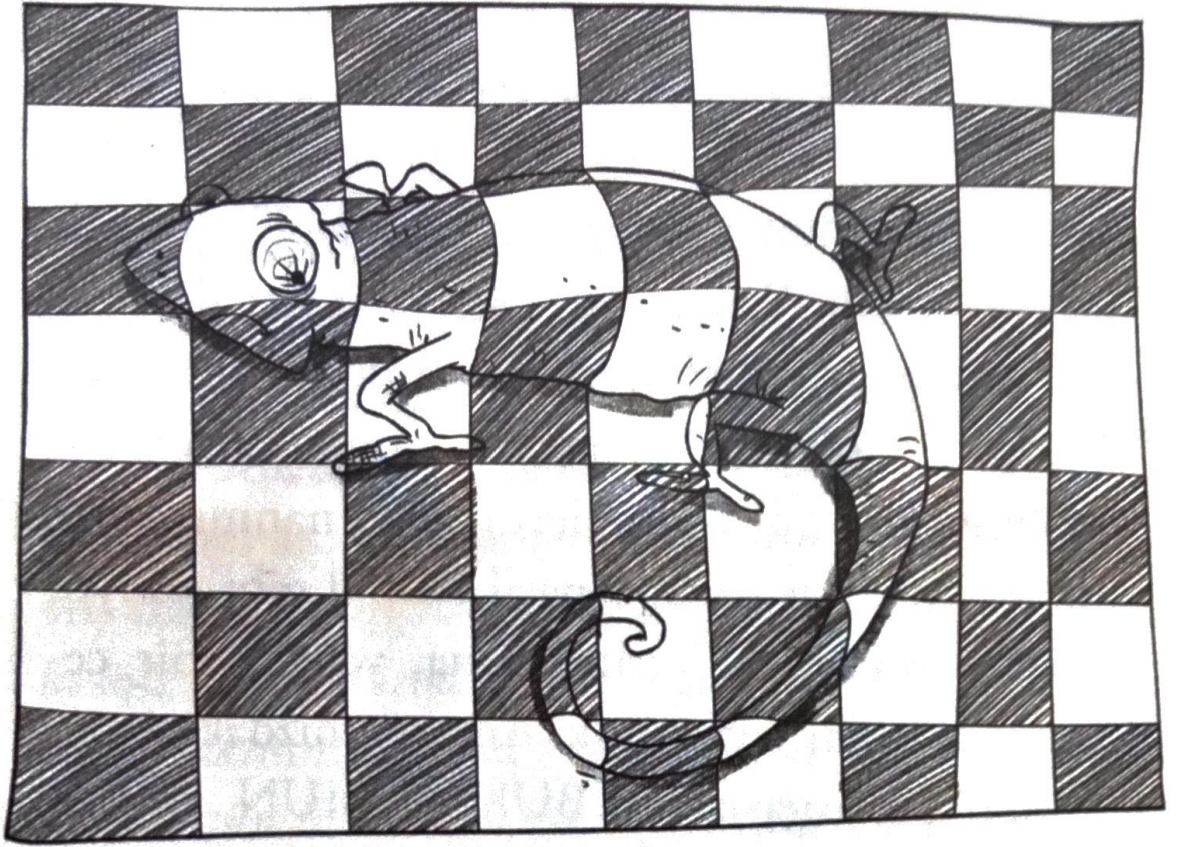
Bu arada aklımda deli bir soru var:

Bir bukalemun bulunduğu yere göre renk değiştiriyorsa acaba aslında ne renktir?

Bir bukalemun aslında ne renktir?

Belki bazılarınızı hayal kırıklığına uğratacak ama bukalemunlar, çeşitli efekt programları yardımı ile yapılıp Youtube’a yüklenmiş reklam videolarındaki gibi zırt pırt renk değiştirmezler. Yani bir bukalemunu kırmızı bir kağıdın üzerine

koyduğunuzda anında kırmızı, oradan alıp yeşil bir kağıdın üzerine koyduğunuzda anında yeşil, turuncu ama üzerinde kırmızı benekler olan bir kağıdın üzerine koyduğunuzda, saniyesinde turuncu ve kırmızı benekli olmadığı gibi, fırından ekmek alırken ekmeği sardıkları kâğıdın üzerine koyduğunuzda da, açık kahverengiye dönüşen gövdesinin üzerinde, siyah ve iri iri harflerle, boylu boyunca, **TOROMANLAR EN HAKİKİ TAŞ FIRINI** (NOT: AŞAĞI MAHALLEDEKİ MENDEBURUN BİZİMLE ALAKASI YOKTUR! AMCAOĞLU AMA BİZ ONU DEFTERDEN SİLDİK!) yazmaz!

Bukalemunların bu almış yürümüş şöhreti, milattan bilmem kaç yıl önce yaşamış, *Antigonos* adındaki bir filozofun abartmasından başka bir şey değildir.

O gün bugündür her girdiği ortama ayak uydurup kendini gizleyen kişiliksiz, omurgasız, renksiz, sinsi insanlara bukalemun denir durur. Ama bu büyük bir haksızlıktır.

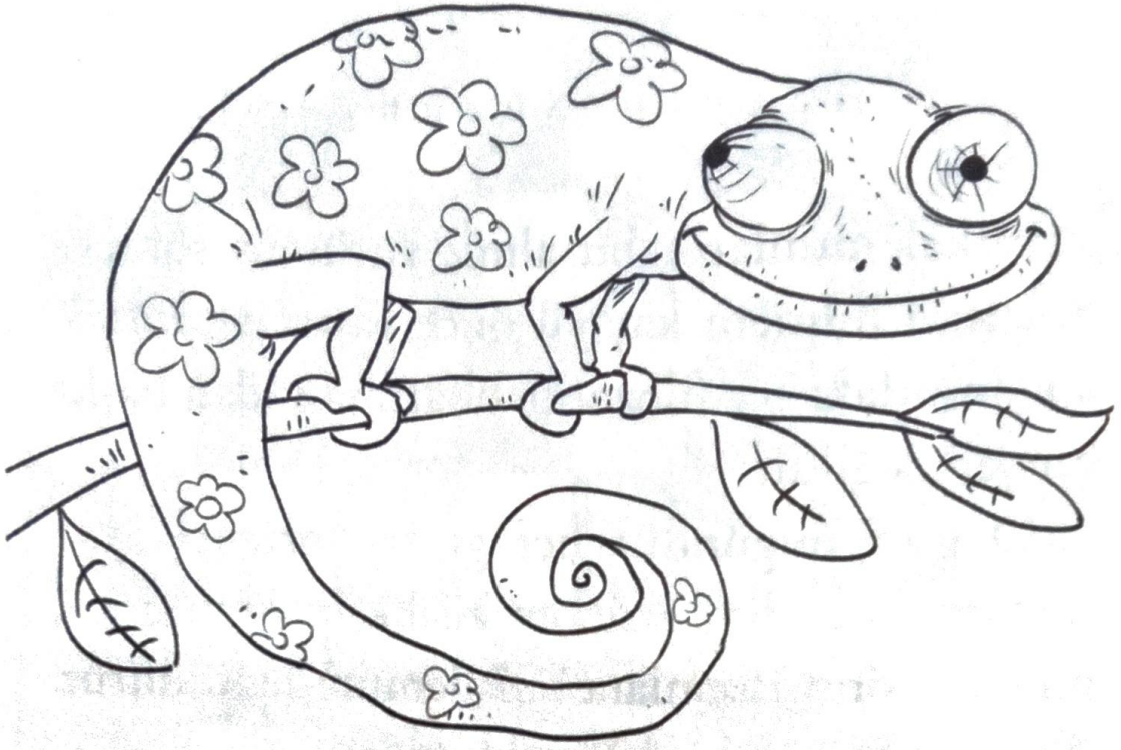
Bu arada Anton Çehov da o omurgasız komiser Oçumelov'un hikâyesine BUKALEMUN adını koymakla hiç iyi etmemiştir, bukalemun milletini gücendirmiştir...

Fakat durun bir dakika! Bütün bunlar "Aslında bukalemunlar renk değiştirmez!" demek değildir. Elbette bukalemunlar renk değiştirirler!

Üstelik bu konuda kimse ellerine su dökemez. Özellikle Madagaskar'da yaşayan Leopar bukalemunları renkten renge girerler.

Ancak gizlenmek ve ortama uyum sağlamak-
tan daha çok korktuklarında, heyecanlandıklarında renk değiştirirler! Evet o kadarı insanlarda da var ama bukalemunlarınkı çok daha farklıdır. Sadece yanaklara al basması, bet beniz

atması, tir tir titreyen dudakların morarması gibi değildir.

Ayrıca bir hanımefendi ile, (tabi bukalemun bir hanımefendi) karşılaştıklarında da, yine renkten renge girerler. Pek utangaç hayvanlardır diyeceğim ama bu vaziyetin utangaçlıkla bir alakası yoktur; daha çok hanımefendiyi etkilemek içindir. Demek bukalemunların dünyasında böyle şeyler hâlâ daha işe yarıyor!

Belki insanların dünyasında da yarıyordur bilmiyorum. Bildiğim şu ki, birileri tarafından beğenilmek istiyorsanız—kim olduğu önemli değil—mümkün olduğu kadar kendiniz olmalısınız. Ne renkten renge, ne şekilden şekle girmenize gerek yoktur.

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

Neden mi? Çünkü sadece kendiniz olduğunuzda, kendiniz için doğru kişileri bulabilirsiniz. Ya da doğru kişiler sizi bulur!

Doğru arkadaşlar, doğru bir eş ve yanlış bir şey yaptığınızda kulak kepçenizden tuttukları gibi çekmekten çekinmeyecek doğru dostlar...

Aman her neyse, TEOG'a zaten ne kaldı şunun şurasında, başka derdiniz mi yok!

Evet ne diyordum? Hah!

Bütün sürüngenler gibi soğukkanlı bir canlı olan bukalemunlar için de vücut sıcaklığı dışarıdaki sıcaklığa bağlıdır ve bukalemunlar vücut sıcaklıklarını dengelemek için de renk değiştirirler. Bildiğiniz gibi koyu renkler ışığı dolayısıyla ısıyı emer. Eğer bir bukalemun üşümüş ve acilen kendini ısıtması gerekiyorsa güneşlenmeye koyu renk bir mayo, pardon deri ile çıkar.

Ve elbette bukalemunların kamuflaj amacıyla yani bulundukları ortamda kolay kolay fark edilmemek için de renkleri değişir. Açılır koyulaşır, yeşilden kahverengiye, kahverengiden yeşile döner vs... Aslında hiç renk değiştirmeseler bile bukalemunların—pek çok hayvan gibi—zaten

bulundukları ortama uygun yaratılıp üzerlerine giydirilmiş olağanüstü derileri vardır.

Peki bir bukalemunun rengi nasıl değişir?

Yakın zamana kadar bilim adamları bukalemunların derilerindeki o harikulade yanar dönerli renklerin ve muhteşem renk değiştirmelerinin sadece pigmentlerden kaynaklandığını sanıyordu. Pigment moleküllerini ŞU ACAYİP RENK kitabında çok konuşmuştuk. Hani güneşten gelen ışığın bir kısmını yansıtıp bir kısmını hürp diye içine çeken moleküller. Mesela bitkiler üzerinde bulunan klorofil bir pigmenttir ve ışıktaki bütün renkleri emdiği halde yeşil rengi yansıtır. Böylece bitkiler yeşil görünür.

Elbette bukalemunların derilerinde de çeşitli renklerin görünmesini sağlayan pek çok farklı pigment bulunmaktaydı ve araştırmacılar yeşilden sarıya ya da tam tersi bir renk değişikliğinin hayvanın derisinde bulunan pigmentlerin bir araya toplanıp dağılması ile ortaya çıktığını düşünüyorlardı.

Aslında bu bir bakıma doğrudur. Bukalemunların daha koyu ya da daha açık görünmesi

büyük oranda derisindeki bu pigment hareketliliğinden kaynaklanıyordu.

Fakat kaplan bukalemunu gibi üzerinde olağanüstü renkler barındıran türlerin taşıdıkları yanarlı dönerli göz alıcı renkleri açıklamak için, bu neredeyse sihirli yaratılış harikası moleküller yani pigmentler bile yeterli değildi.

İşin içinde başka bir iş, çok daha olağanüstü bir yaratılış mucizesi, “bambaşka bir teknoloji” olmalıdır...

Bukalemunların derilerinde pigmentlerin dışında ışığı kırıp yansıtan kristalli hücre katmanları da bulunur. Fotonik Kristaller adı verilen bu ışık yansıtıcılarının bazı kelebek türlerinin kanatlarında da olduğunu ŞU ACAYİP KELEBEKLER kitabından hatırlamışsınızdır.

Bilim adamları bukalemunların olağanüstü renklerinin ve şaşırtıcı renk değiştirme özelliklerinin sırrını bir miktar çözdüklerini düşünüyorlar. Ancak hâlâ daha hayvanın derisindeki bu süper yapıyı nasıl kontrol ettiğini çözebilmiş değiller. İçlerinden bazılarının kafası ise çok daha karışık.

Kimlerin mi? Bütün bunların kendi kendine tesadüfen ortaya çıktığına inananların! Bukalemunların, milyonlarca yıl içinde, “Aman saklanayım! Aman beni bulamasınlar!” endişesi ile sırtındaki deriyi bu şekilde geliştirdiğini iddia edenlerin!

Aslında onları anlamak lazım çünkü, onca akla rağmen, nasıl olduğunu bile tam olarak çözemedikleri bir şeyi, bir sürüngenin sırtında görmek, oldukça kafa karıştırıcı olmalı!

Fıldır fıldır göz dedikleri

Bukalemun deyince herkesin aklına renk de-
ğiştirme özellikleri gelir ama onlar baştan kuy-
ruğa özelliklerle dolu pek bir acayip sürüngen-
lerdir. Mesela mı? Bir bukalemun sağ gözü ile
öne bakarken sol gözü ile arkaya bakabilir! Çün-
kü bukalemunların her yöne bakabilen ve fıldır
fıldır dönebilen çok acayip gözleri vardır.

Sağ gözü ile sağ tarafını, sol gözü ile sol tarafı-
nı gözetleyebilir. Bir gözü ile yukarıya bakarken,
diğeri ile aşağıya bakabilir. Ayrıca bu mükem-
mel gözlerle, koni şeklindeki yuvalarında 180
derecelik bakış açısı ile etrafı seyredebilir.

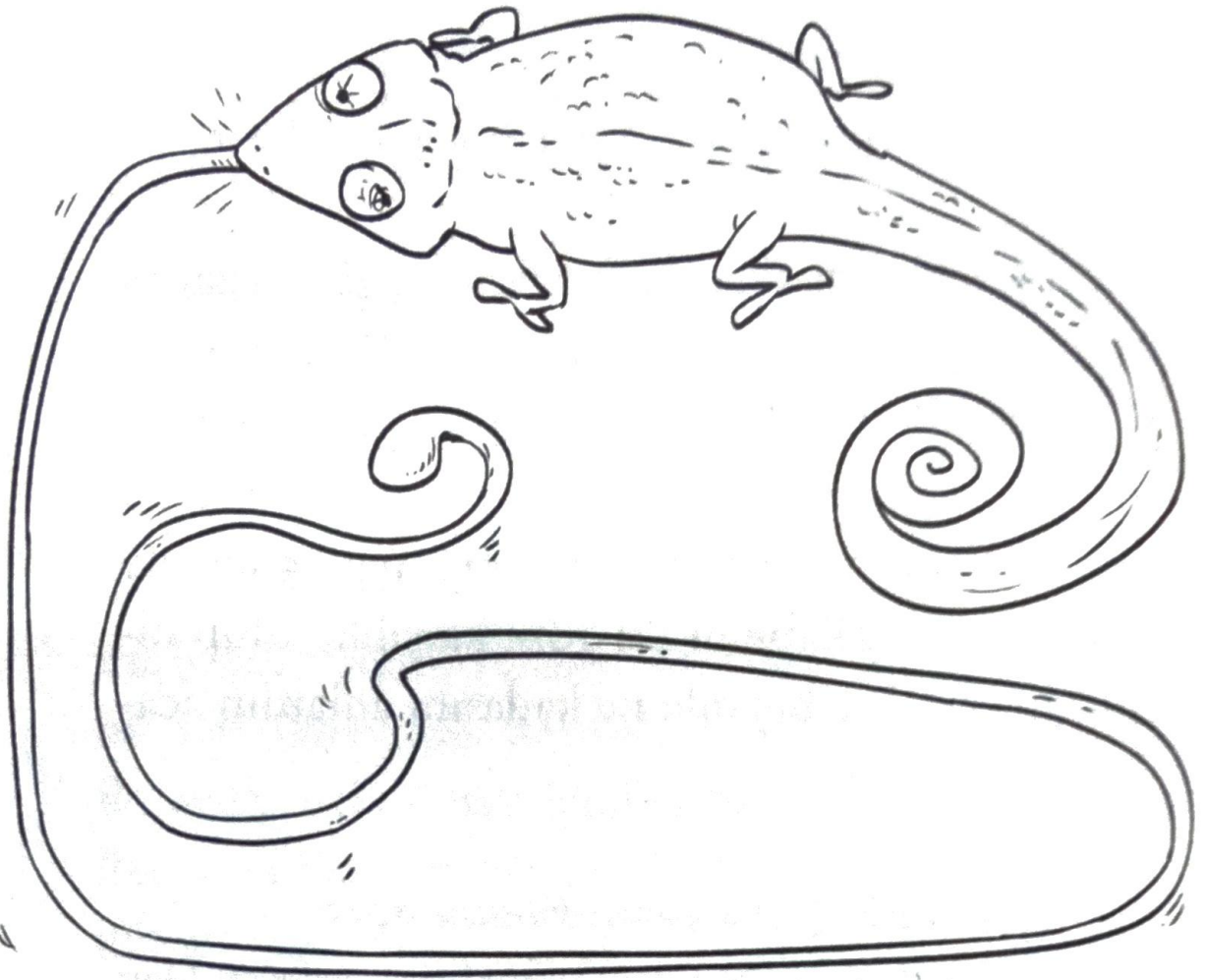
fildir gözlerden akacak X miktarda göz yaşlarını silmek için, Y miktarda kâğıt mendil ararsın!

Eğer “Benim böyle gözlerim olsa, aynı anda iki kitabı birden okurdum!” diyorsan, onu da unut! Evet belki okurdun ama aynı anda iki farklı yere bakabilen iki göze karşılık, sahip olduğun tek bir beyinle ne kadarını anlardın acaba!?

– *Şu okuduğun kitabın konusu neydi?*

– *Gerçek isminin İsmail olduğunu söyleyen Don Kişot adında bir adam, kafayı Moby Dick adında bir kıza takmış! Fakat kızın ciddi anlamda kilo problemi var!*

Netice itibariyle herkese ne lazımsa ve ne kadar lazımsa o kadar verilmiştir. Ne gereğinden fazla, ne de daha eksik!

Mesela bukalemunların neredeyse boyları kadar uzun dilleri vardır. Gözler konusunda kafanız biraz karıştı ama sanırım böyle bir dile sahip olmayı asla istemezsiniz! Aslına bakarsanız bir bukalemunun dili gibi diliniz olsa, sabah kahvaltınızı birkaç saniye içinde yapar, sofranın taaa öteki ucundaki zeytin tabağındaki zeytinleri, yerinizden milim kıpırdamadan şap şap şap tutup yutuverirdiniz!

Elbette bunun pek çok riski olurdu. Mesela aynı anda aynı zeytini gözüne kestirenlerin dilleri henüz zeytin tabağına varmadan yarı yolda birbirine çarpıp karışabilir; sofradakiler, uzun bir süre dillerini ayırmakla uğraşabilirdi.

Dahası böyle bir dile sahip olmanın bedeli zeytin ile, peynir ile değil, perdedeki sinekler ve bir şekilde pencereden içeriye girmeyi başarmış iri yaz böcekleri ile karın doyurmak olurdu!

İyisi mi biz yine kendi dilimizle, kendi dilimiz için şükredenlerden olalım. Görünen o ki, bizim dilimiz bize, bukalemunun dili bukalemuna güzel!

0,1 saniyede sabah kahvaltısı

Bukalemunların olağanüstü dilleri, en az değişen renkleri ve fıldır fıldır dönen teleskopik gözleri kadar acayıptır. Bir bukalemunun dili boyu kadar hatta ondan daha da uzun olabilir. Peki bu kadar dil ile bukalemun ne yapmaktadır? Sürekli dili dışarıda mı dolaşmaktadır?

Yürürken diline basıp düşmemekte midir?

Gergedana boynuzu, aslana yelesi, karıncaya anteni, horoza ibiği, dikenli moloka dikenleri ve insana kulakları yük olmadığı gibi bukalemunlara da dilleri yük olmaz. Dahası bir bukalemunun tam da böyle bir dile ihtiyacı vardır!

Bukalemunlar gerekmediği sürece dillerini dışarıya çıkarmazlar. Çıkardıklarında ise, bir insanın çıplak gözle bir bukalemunun dilini görebilmesi pek o kadar kolay değildir.

Peki ama neden?

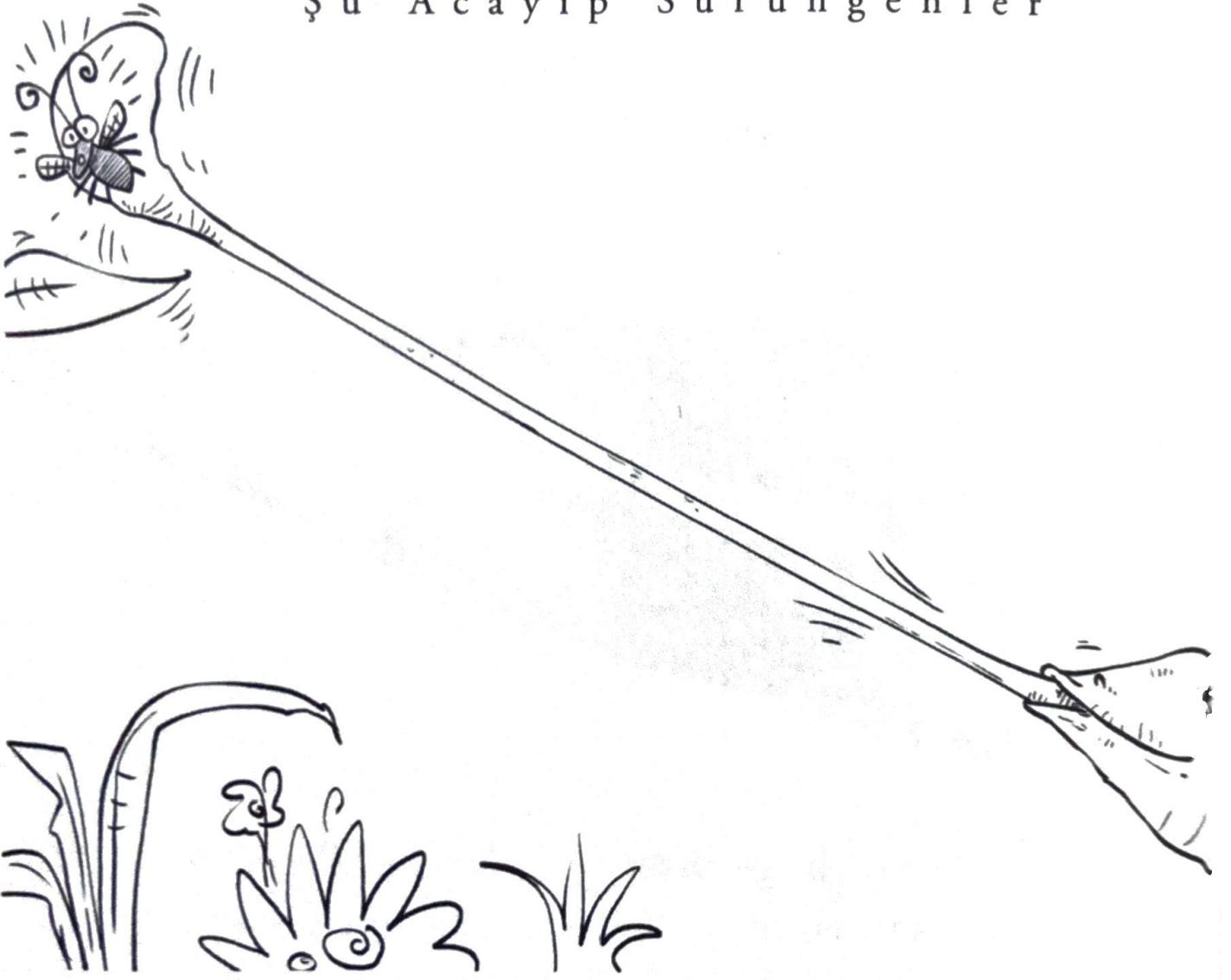
Şeffaf mı bu hayvanın dili? Cam gibi mi? Yoksa görünmez mi? Çok mu küçük?

Hayır ama çok hızlı!

Sıkıca tutunduğu dalın üzerinde ağır ağır ilerleyen bukalemun, avını gözüne kestirdiğinde—bu bir çekirge, bir cırcırböceği, bir kelebek ya

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

da işte bu türden bir böcektir genelde— ağzının içinde akerdeon gibi tuttuğu dilini bir ok gibi ona doğru fırlatır. Dilinin ucu son derece yapışkan bir sıvı ile kaplı bir vantuz gibidir. Uzun bir solucana benzeyen bu vantuz uçlu dil, yerinden fırlar, ava yapıştığı gibi onu çekip bukalemunun ağzına tıkayıverir. İşte bütün bunlar saniyenin onda biri gibi kısa bir süre içinde gerçekleşir.

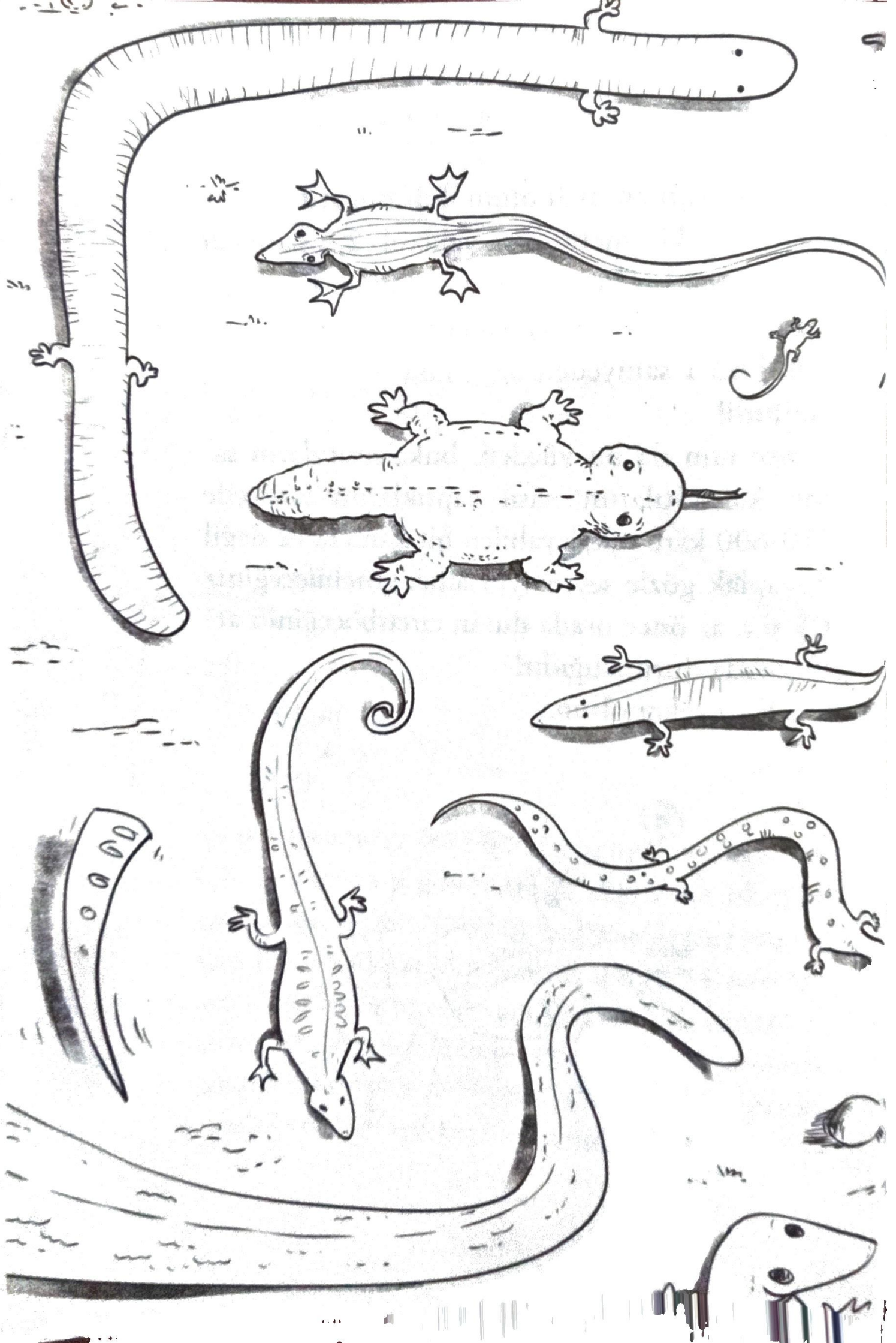
Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

Dünyanın en hızlı otomobili Bugatti Veyron 0'dan 100 kilometre hıza yaklaşık 2,4 saniyede ulaşır. Eğer bir bukalemunun dilinin, hayvanın ağzından çıktığı hızla hareket ediyorsa, aynı hıza 1 saniyeden daha kısa bir sürede ulaşabilirdi!

İşte tam da bu yüzden, bukalemunların sabah kahvaltılarını nasıl yaptıklarını saniyede 500-600 kare yakalayabilen bir kamera ile değil de çıplak gözle seyrederken, görebileceğiniz tek şey, az önce orada duran cırcırböceğinin artık orada durmadığıdır!

Afiyet şeker olsun...

Her Güne Bir Kertenkele!

KERTENKELELER o kadar kalabalık bir ailedir ki, eğer şu her güne bir bilmem ne.. kitaplarından biri onlara dair yazılacak olsaydı, emin olun yılın 365 günü için bir kertenkele türü bulunabilirdi. Acaba *Şu Acayip Kertenkeleler* diye müstakil bir kitap mı yazsaydım!?

Yok canım, böylesi iyi. Hepimizin bildiği duvar kertenkelelerinden, Komodo ejderlerinden ve büyüleyici özellikleri ile bukalemunlardan uzun uzun bahsettiğimize göre, şimdi de, yer-yüzünün öteki kertenkelelerinden birkaç gün için bahsedelim ki, hatırları gönülleri kalmasın.

1. DİKENLİ MOLOK GÜNÜ

Avustralya Kıtası'nın cayır cayır yanan dım-dızlak çöllerinde yaşayan bu garip hayvancığa, sırf görünüşünden ötürü, kötü kötü isimler takılmıştır. Hayvancık bilse, kahrından ölürdü.

Kimselere bir zararı dokunmamış 15 santim boyunda bu hayvancığın üzeri, başından ta kuyruğuna kadar gül dikenini gibi sipsivri dikenlerle kaplıdır. Bu yüzden dikenli şeytan, dağ şeytanı gibi isimlerle anılır. Fakat en çok bilinen ismi Dikenli Molok'tur. Molok eski ahmakların tapınıp durdukları ve kendisine çoluk çocuk kurban edilen bir uydurma tanrı ismiymiş.

Zavallı kertenkele, isim konusunda gördüğünüz gibi pek bir bahtsızdır. Kim oncağıza bu fena isimleri koydu ise, ya çıplak ayak ile üzerine bastı, yahut neticesini üzerine devirdi.

Bu sakın ve mülayim kum hayvanına ne şeytan, ne iblis ne de molok diyesim var arkadaşlar. Dikenli çöl kertenkelesi diyesim var...

Dikenli çöl kertenkelelerinin, hiç acelesi olmayan bir hayatları vardır. Koşayım yakala-

yayım, havada kapıp yutayım gibi bir dertleri olmaz. Zaten yedikleri bir karıncadır. Eh onlardan da Rabbim bol miktarda yaratmış, yeryüzüne salmıştır.

Dikenli, gün içinde kendisine karıncaların vızır vızır geçip gittikleri bir yol bulur. Sonra dili ile geçip giden karıncalardan dakikada otuzkırk adetten, bir öğünde bin, iki bin tanesinin işten güçten, hayattan emekli eder...

Kertenkelenin dişleri öyle çok güçlü değildir ama karıncaları çekirdek gibi çıtlatıp o sert kabuklarının altından pekmezini akıtacak kadar sağlam çeneleri vardır.

Dikenli kertenkelenin başı üzerindeki iki diken, diğerlerinden fevkalade daha sivri ve büyüktür. Sanki bir boynuz gibi görünür.

Sabahın erken saatlerinde, bu dikenlerin üzerinde çiy tanecikleri meydana gelir.

Yeterince irileşen bu çiy tanecikleri, iri dikenlerin üzerinden kaya kaya hayvancığının ağzına kadar ulaşır.

Ve işte Allah, bu acayip çöl hayvancığının su ihtiyacını da, bu şekilde giderir...

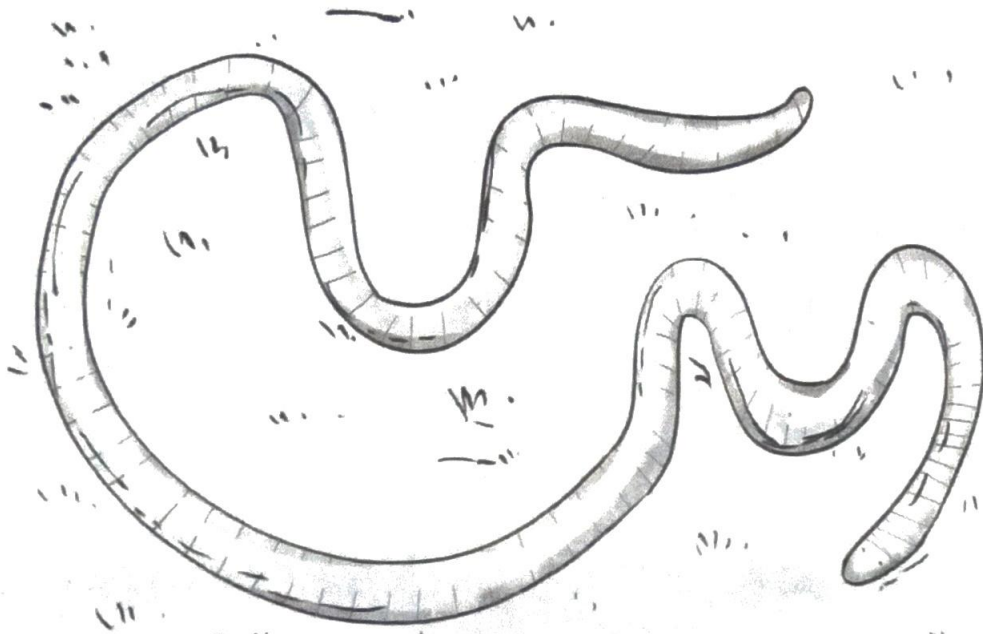
2. KÖR YILAN GÜNÜ

Yok efendim yanlış olmadı! Ama haklısınız ben de yakın zamana kadar kör yılanları yılan zannediyordum. Oysa kör yılan, aslında bir yılan değilmiş.

Kör yılan adını verdiğimiz bu kahverengi siyah yaratık basbayağı bir kertenkeledir. Fakat elleri ve ayakları olmadığı için biz onları yılan sanırız. Tıpkı duvar kertenkeleleri gibi sıkıyı görünce kuyruklarını koparıp kaçabilirler.

Zehirsiz, zararsız, kendi halinde bir hayvan-

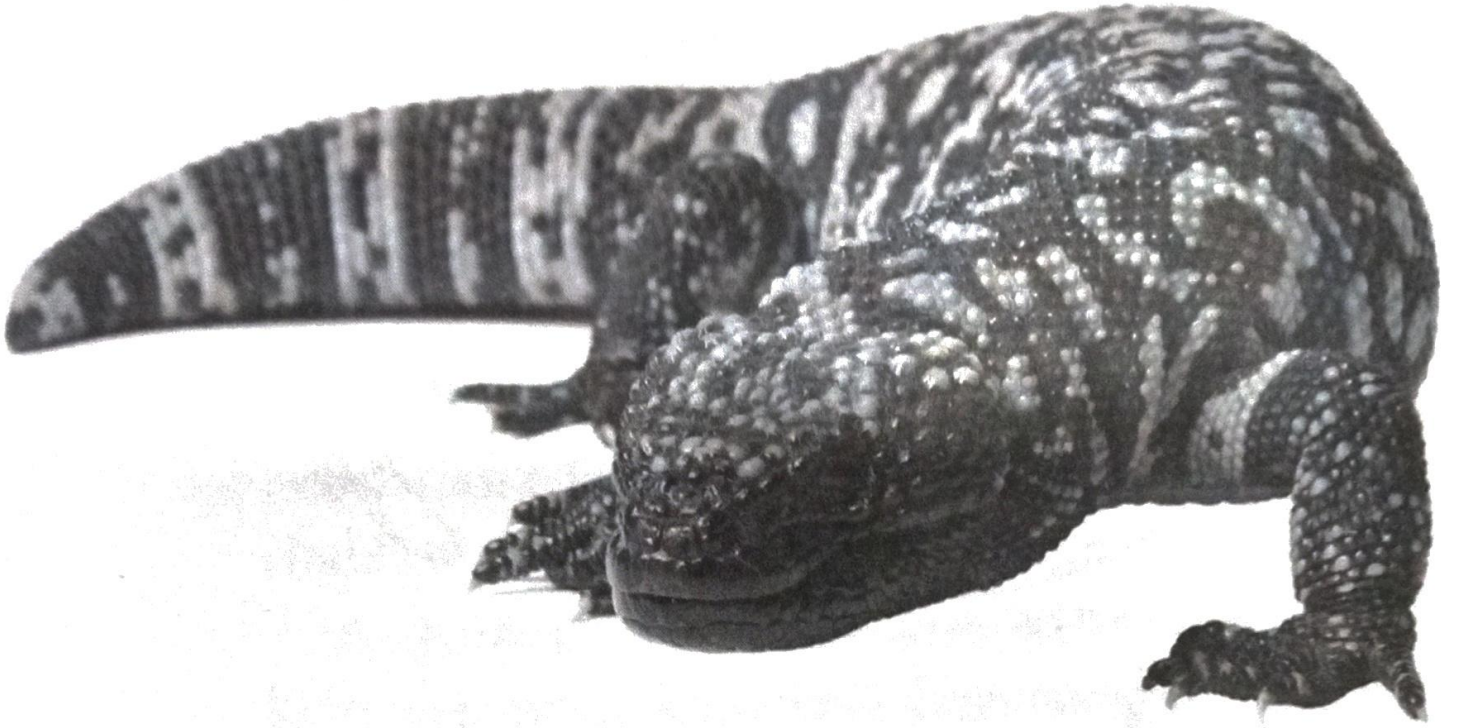

cıktır. Börtü böcek yediği için bağ ve bahçelere de faydalıdır. Bu arada, kör falan da değildir kendileri!

3. GİLA CANAVARI GÜNÜ

Komodo ejderinin mikroplu salyalarını saymazsak, kertenkelegiller genellikle zehirsizdir. Ancak Gila Canavarı zehirlidir.

Amerika'nın Arizona Eyaleti bunların memleketidir. Fakat Meksika taraflarına doğru yerleşmiş olanları da mevcuttur. Böyle tıknaz, etine dolgun, hafif tombalak elli altmış santim uzunluğunda bir kertenkele cinsidir. Derisinin üzerine gömülü top top kemikler vardır. Uzaktan

bakıldığında sanki binlerce küçük renkli boncuk bunun üzerine tutkal ile yapıştırılmış gibidir. Bu renkli boncuklara aldanıp “Madem kertenkelemde boncuk buldum, bari biraz koparıp alayım!” diyenleri fevkalade acı verici bir sürpriz bekler.

Normal şartlarda ağır başlı ve sakin bir hayvan olan Gila, azgın bir köpek gibi birden döner ve üzerinize atladığı gibi ilk bulduğu yerinizden—artık neresi denk gelirse—kapar, çok fena ısırır.

Çenelerini öyle bir geçirir ki etinize, ondan kurtulmak çok zordur. Bu kadarla kalsa belki yine iyi—tabi nerenizi kaptığına da bağlı—ancak bu kadarla kalmaz! Gilanın etinize gömülmüş dişleri arasından zehir salgılanmaya başlar...

4. İGUANA GÜNÜ

İguanalar kertenkelegillerin, bukalemunlardan sonra en bilinen ve en çok merak edilen üyeleridir.

300'den fazla farklı iguana türü vardır. Oldukça iri kertenkelelerdir. Görünüşleri de pek bir acayıptır.

Kuyruklarının ve sırtlarının üzerinde dikenli taraklar, boyunlarından aşağıya sakal gibi kat kat sarkık derileri vardır.

Bazıları o kadar tuhaf görünür ki, eskiden sirklerde "Çin Ejderi geldi! Bakması 75 kuruş, dokunması yasak!" diye milleti keklerlerdi. Şimdi artık herkes onların iguana olduğunu bildiği için bu ejder numarası para etmemektedir.

İguanalar büyük oranda Amerika Kıtası'nın tropikal bölgelerinde yaşarlar.

Görünüşlerinin bir miktar ürkütücülüğüne rağmen son derece munis hayvanlardır.

Büyük çoğunluğu bildiğiniz vejateryendir, meyve, sebze ile karnını doyurur. Ama börtü böcek yiyenleri de vardır.

Güney Amerika'nın batı kıyısındaki Galapagos adalarında yaşayan iguanalar, her ne kadar birer sürüngen olsalar da, çok iyi yüzücüdürler. Hatta tehlike halinde suyun altına dalıp yarım saat kadar nefeslerini tutabilirler. Bu “deniz iguanaları” gün boyu kayalıkların üzerinde yatıp güneşlenir, denizin yükseldiği zamanlarda suya girip yosun ve birtakım deniz bitkilerini yerler.

Bazıları o kadar iyi yüzerler ki bir adadan diğerine geçip eş dost ziyareti bile yapabilirler.

Bu hayvancıklar, o korkunç görüntülerine rağmen, soğukkanlı bir sürüngenden beklenmeyecek kadar acayip sokulgandır.

Artık ilk kim denedi de keşfetti bilinmez ama etlerinin de pek bir lezzetli olduğu söylenir. Bu yüzden avlana avlana soyu sopu neredeyse kırılmak üzeredir bu iri kertenkeleciklerin...

5. GECKO GÜNÜ

Benim bütün kertenkelegiller içinde en sevdiğim bu geckolardır. Pek yakışıklı, pek sevimli hayvanlardır zira. Fıldır fıldır iri gözleri vardır. Boyları bir karış falandır. Ve kelimenin tam anlamı ile düz duvarda yürürler. “Bunda ne var bütün küçük kertenkeleler düz duvarda yürür!”

Evet ama geckoların düz duvarda yürümesi sıradan duvar kertenkelelerinin yürümesine hiç benzemez. Geckolar sadece pütürüklü taş duvarlarda değil, cam gibi pürüzsüz hatta kaygan cilalı duvarlarda bile tıpış tıpış gezinirler. Sadece duvarlarda değil tavanlarda da düşmeden koşar oynarlar. Bu konuda o kadar eşsizdirler ki, insanlar senelerce tavanda gezinen geckoları ağızları bir karış açık hayran hayran seyrettiler de, hiçbirinin ağzına bir geckocuk olsun düşmedi.

Peki geckolar pürüzsüz düz duvarlarda ve hatta tavanlarda nasıl düşmeden yürüyebilmektedirler?

Bunların yer çekimi denen şeyden haberleri yok mudur?

Bu konuyu merak eden bilim adamlarının ilk aklına gelen, geckoların ayak tabanlarında bulunan birtakım bezlerin yapışkan bir salgı ürettiği oldu. Ancak yakından baktıklarında böyle bir şey olmadığını gördüler. Zaten bu teknikle tavanlarda koşmak pek de mümkün değildi. Bı-

rakın tavanda yürümeyi yapışkan bir ayakla düz asfaltta bile yürümek zordur.

İkinci ihtimal geckoların ayak tabanlarının vantuzlu bir yapısı olabileceği idi. Böylece hayvan şılap şulop şılap düşmeden yürüyor olabilirdi, bu pekala mümkündü! Ancak bir geckonun ayağına bakıp böyle bir şey olmadığını anlamak için zoolog olmaya bile gerek yoktur. Hem zaten tavanda koşan bir canlının ayağında nasıl lavabo açacağı gibi vantuzlar olabilirdi ki?

Bilim adamları “Sakın elektrostatik bir durum olmasın!” dediler. Hani kazağınıza sürttüğünüz plastik kalem saçınızı çeker ya! İşte öyle bir durum, geckoların tavanda yürüyüşünün açıklaması olabilirdi. Ama ortada elektrostatik bir durumun olmadığı da yapılan bazı deneyler sonunda ortaya çıktı! Peki bu hayvan, ağzını şapırtata şapırdatta nasıl yürüyordu tavanda?

Ne yapışkan bir salgı, ne Örümcekadam gibi ağ, ne vantuzlu pabuçlar, ne de elektrostatik bilim ne?

Şakası bi yana, yer çekimi kanunları geckolar için geçerli değil miydi acaba? Tabi ki hayır!

Kütlesi, ağırlığı olan her şey gibi gibi geckoları da yer çeker. Özellikle de yemeklerden sonra!

Bilim adamlarının geckoların parmak uçları üzerinde yaptıkları—hayvanlar kimbilir ne kadar gıdıklandı—yoğun araştırmalar neticesinde acayip ama gerçekten acayip bir yaratılış harikası ile karşılaşıldı.

Geckonun parmak uçları, bir kitabın sayfaları gibi incecik incecik doku yapraklarıyla kaplıydı. Üstelik her bir yaprak, çok özel bir doku ile kaplanmıştı. Bu dokuların üzerinde de, tüye benzeyen sayısız uzantılar vardı.

Bitti mi? Bu kadar mı?

Hayır bu tüycüklerin her biri yüzlerce mikroskobik uçtan oluşuyordu.

Araştırmacılar geckonun ayağının bir iğnenin başı kadarcık bölümünde, beş binden fazla mikro tüycük saydılar. Buna göre, ayağın tamamında, aşağı yukarı yarım milyon tüy bulunmaktaydı. Ayrıca her bir tüycük de kendi içinde 400-500 mikroskobik uzantı taşıdığını da unutmamak lazım. Ve bu tüycükler milimetrenin beşbinde biri kalınlığındadır.

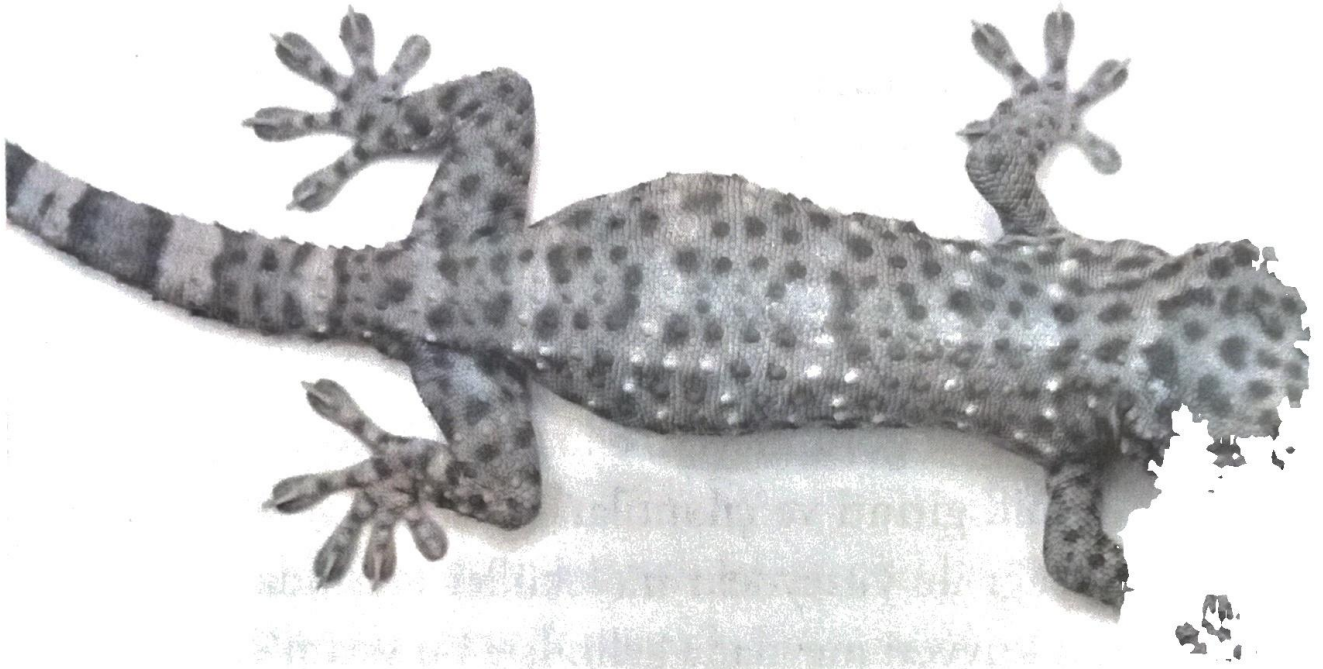
Bu tüyler ve tüycükler hayvanın topuğuna bakacak şekilde dizilmişlerdir.

Gecko adım attığı yerde ayak tabanını bastırıp geriye doğru hafifçe çeker. Böylece tüycükler en düz, en cilalı, en parlak, en cam gibi yüzeylerde bile, gözle görülmeyen, elle hissedilmeyen mikroskobik girinti ve çıkıntılara girer. Ve geckonun ayağı ile yüzeydeki moleküller arasında bir çekim kuvveti meydana gelir. İşte bu sevimli kertenkele, o muhteşem ayak tabanlarıyla, bastığı zemindeki atomların çekim kuvvetinden yararlanarak, oraya japon yapıştırıcı ile yapışmış gibi tutunur.

Her şey o kadar ince ve hassas ölçülerde ayarlanmıştır ki insanın hayret etmemesi için hatırı sayılır miktarda bön olması gerekir.

Eğer tüycükler biraz daha fazla olsaydı gecko adımını ilk bastığı yerde yapışır kalırdı. Az olsaydı belki yine düz duvarda yürürdü ama tavanlarda gezinmesi hayal olurdu. Hele ellerini bırakıp sadece ayakları ile baş aşağı asılı kalıp hava atması katiyyen mümkün olmazdı.

Tüylerin açıları da olduğundan farklı olsaydı

gecko, belki birkaç adım atacak sonra aşağıda “Anaaa kertenkele!” diye bağırarak tırsak çocukların koca ağzından içeriye düşecekti...

Ama geckolar düşmez... Pıtır pıtır duvarlarda ve tavanlarda bizim düz yolda yürümemizden çok daha kolaylıkla gezinir dururlar. Ne ayaklarındaki tüylerden ve tüycüklerden haberleri vardır, ne de kuantum fizikçilerinin “Van Der Waals” adını verdikleri bu moleküler çekim gücünü kullandıklarından...

O sadece bir kertenkeledir ve tek derdi, kendisi gibi tavanlarda keyifle gezinen iri kara bir sineği midesine indirmekten ibarettir...

6. BASİLİKS GÜNÜ

Harry Potter okuyanlar *Basiliks* ismini hemen hatırlayacaklardır. Basiliks eski Yunanlıların masallarında adı geçen bir tür ejderhadır ve bir bakışıyla adamı taşa çevirir, hoh dese yüzünüze, nefesinden düşer ölürsünüz. Sanırım canavarın ciddi bir “ağız kokusu” sorunu var!

Benim size bahsedeceğim basiliksin bu canavarla uzaktan yakından ilgisi yok. Zavallıcığa bu ismi kim layık gördüyse yazıklar olsun!

Basiliks kertenkelesini dış görünüşü itibarı ile öteki kertenkelegillerden ayıran öyle aman aman bir farklılığı yoktur. Sadece çok acayip bir özelliği vardır!

Meksikalılar basiliks kertenkelelerine “Pasaros” yani *nehir aşan* adını verirler.

Çünkü bu acayip sürüngenlerin, bir sürüngenden hiç beklenmeyecek “su üzerinde yürümek” gibi bir marifetleri vardır!

Evet bir sürüngen için oldukça büyük bir iddia ama gerçekten de basiliksler su üzerinde yürürler. Gerçi geckoların tavanda yürüdüğünü

öğrendikten sonra buna pek şaşırdığınızı sanmıyorum ama merak ediyor olmalısınız. Gerçekten bu hayvan nasıl yürüyor su üstünde?

Basiliks, ya kaçarken ya da kovalarken bir dere yahut göl kıyısına geldiğinde hızını hiç kesmez hatta daha da hızlanır. Ayakları suya değerek değmez parmaklarını iyice kasar ve suya değen yüzey alanını artırabildiği kadar artırır. Böylece suyu bir kürek gibi çok daha kolayca iter.

Kertenkelenin ayakları suyu hızla ittiğinde, bir hava baloncuğu meydana gelir. (Elinizi hızla suya çarptığınızda olduğu gibi...) Bu hava baloncuğu basilikse ilave destek sağlar. Öteki ayağını atarken bu hava baloncuğunu iter.

Hava baloncuğu tamamen kaybolmadan ikinci adımını atmalıdır. Bu sırada ağırlığını da ikinci ayağa verirken, birinci ayağının altındaki hava balonu kaybolmak üzeredir.

Ve aynı hızda ikinci ayağını iterken birinci ayak tekrar suya..

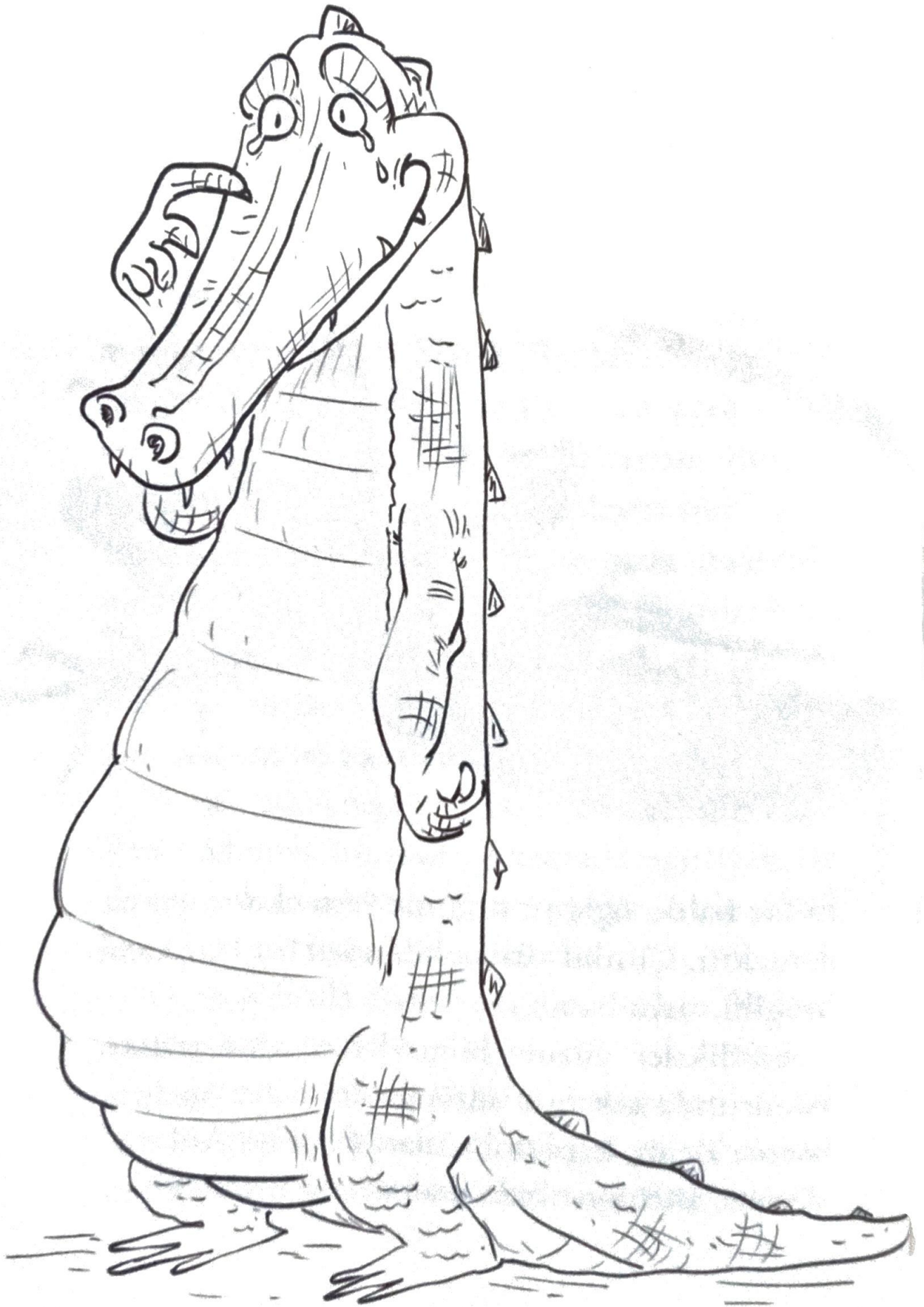
Bunu o kadar hızlı yapar ki batmadan sudan karşıya geçmeyi başarır. Ama eğer yavaşlayacak ya da bir an için duracak olsa, aşağıda bekleyen

iri bir balık, öğle yemeğinde kertenkele yiyecek demektir. Çünkü yüzme bilmeyen her kara canlısı gibi, suya batar...

Basiliksler yüzme bilmezler ve ama yüzme konusunda tek usta sürüngenler deniz iguanaları ve deniz kaplumbağaları değildir. Asıl yüzücüler, sürüngenlerin kralı olan timsahlardır...

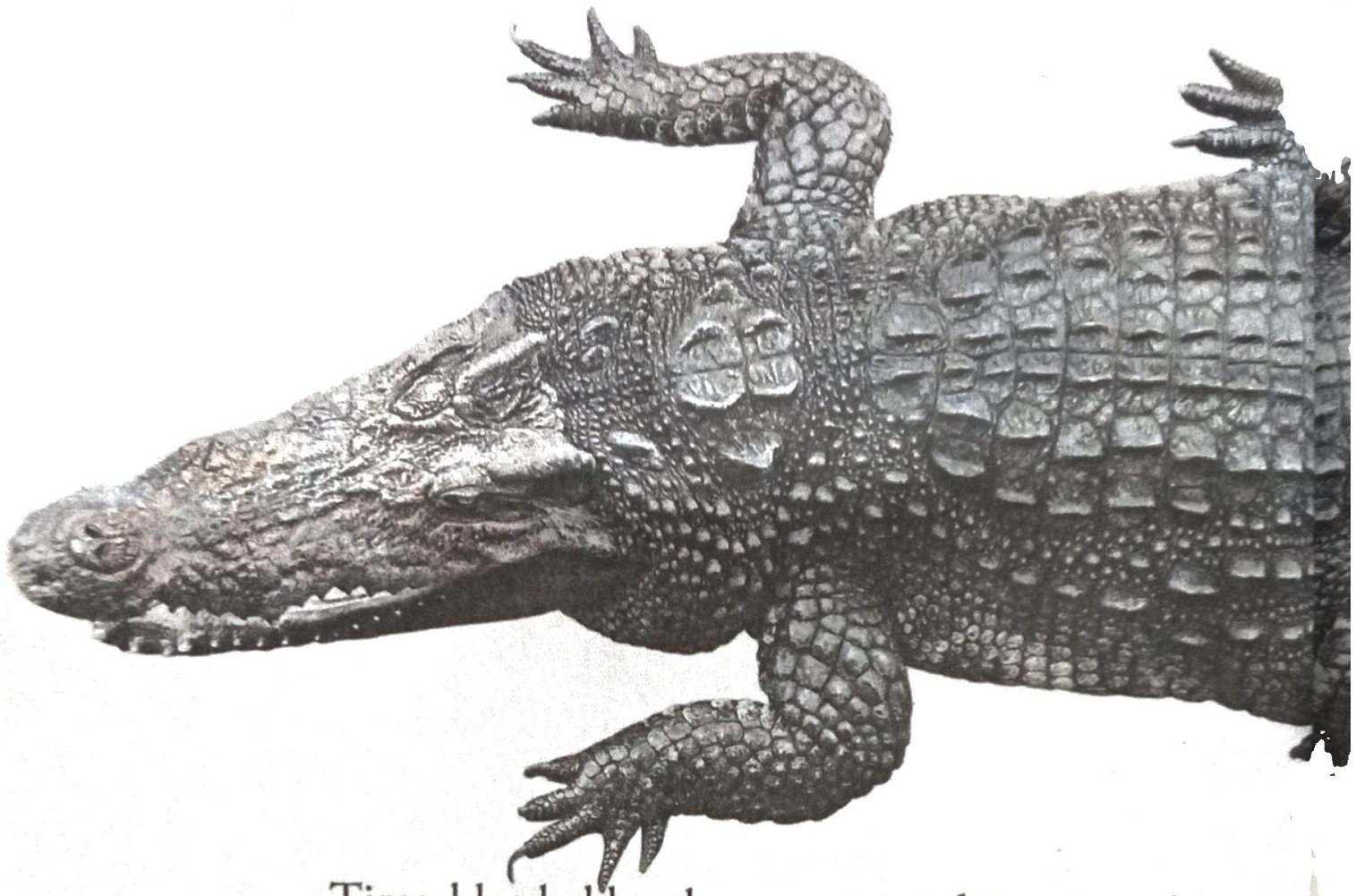
Ağlarsa Anam Ağlar, Timsahlar Yalan Ağlar!

TİMSAHLAR AđLAMAZ ama ağlatır! Özellikle de tişörtünüzün üzerindeyse! Çünkü bir tişörte o kadar parayı veren herkes, boncuk boncuk göz yaşı dökmese bile, kendini ciddi anlamda keklenmiş hissedeceği için bir miktar hüznlenir.

En azından benim tanıdığım herkes!

Mesela, ben!

Hanımefendiler, beyefendiler! Yer kabuğunun en kral sürüngenlerini biraz daha yakından tanımaya hazır mısınız? Hazırsanız, elinize kolunuza sahip olun biraz. Aman dikkat edin!

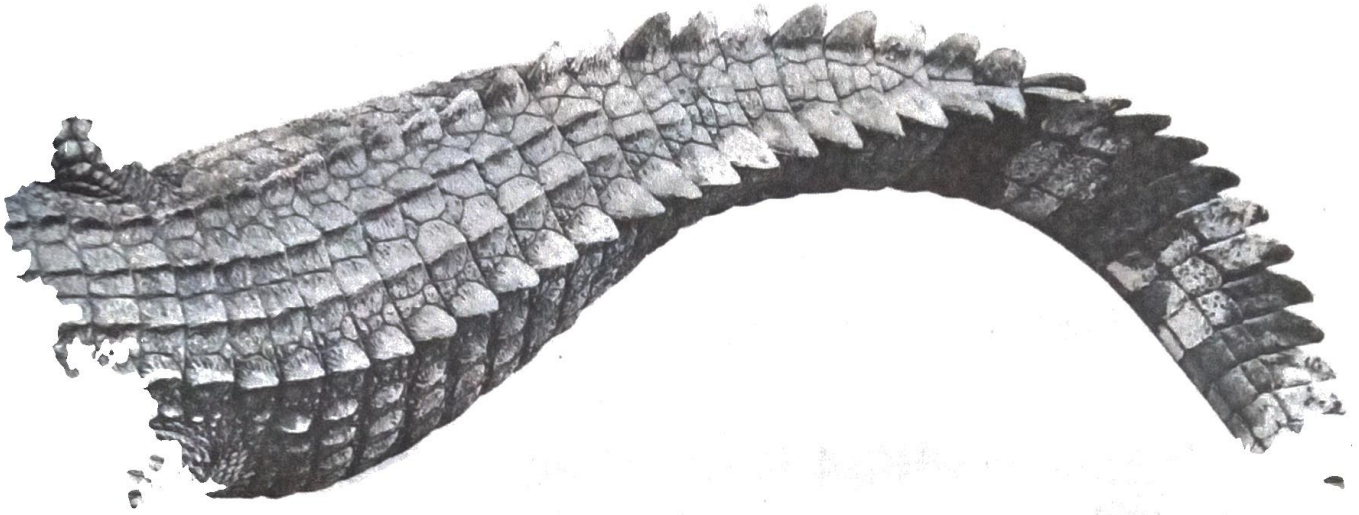
Timsahlar hakkında ne zaman bir yazı okusam hep aynı ifadeye rastlarım: CANAVAR!

Bazen bu yeterli gelmemiş olacak ki, başına bir de “korkunç” ilave edilir: KORKUNÇ CANAVAR!

Anlayacağınız, timsahların kelimenin tam anlamı ile birer CANAVAR olduklarından kimse-
nin şüphesi yoktur. İyi de, “kelimenin tam anlamı” ile CANAVAR acaba ne demektir?

Canavar kelimesi CAN ile Farsça *getiren-götüren-alan* gibi anlamlara gelen AVER’in birleşmesinden meydana gelir. Yani CANAVAR, kısaca, can götüren, can alan demektir!

Peki ama timsahlar gerçekten bir canavar hat-
ta korkunç bir canavar mıdır? Bana sorarsanız
onlar sadece timsahtır. Ve bir timsah nasıl olma-
sı gerekiyorsa öyledir.

Amansız birer avcı, son derece güçlü çenele-
ri ve sipsivri dişleri olan ve acıktığında babasını
bile tanımayacak kadar gözü dönebilen bir eto-
bur!

Kuş, balık, kaplumbağa, inek, geyik, fil, as-
lan ve insan.. ne bulursa parçalayıp yemekte hiç
tereddüt etmeyen bu “tohuma kaçmış kertenke-
le,” karnını doyurmak için bir can almaktan asla
çekinmez. Tamam ama sırf ona buna hava at-
mak için bir canlının derisini yüzüp ayaklarına
da geçirmez! Sırtından sıyrıp, kendisine çanta
yapmaz...

Çünkü böyle şeyleri sadece insanlar yapar!

Hiç ihtiyaçları olmadığı halde, şunun şurasında yeryüzünde bir avuç kalmış o devasa timsahları, dünyamızın bu ürkütücü ama bir o kadar da acayip sürüngenlerini, sırf derisinden çanta, cüzdan, kemer ve ayakkabı yapabilmek için, bazen de sırf canı “bir canavar” öldürmek istediği için sadece insanlar avlar...

Her neyse... Bu canavar bahsini kapatalım gitsin. Bir akşam ana haber bültenlerine şöyle bir bakarsınız ve KORKUNÇ CANAVAR'ın aslında kim olduğunu, hemen anlayıverirsiniz ne de olsa... Biz timsahlardan konuşmaya devam edelim.

Timsahın çeneleri

Her ne kadar yiyici, yutucu, tutup parçalayıcı, doymak bilmez etoburlar olarak bilinseler de, aslında aylarca hiçbir şey yemeden durabilirler. Ve tıpkı öteki hayvanlar gibi gerçekten açlıktan mideleri zil çalmadığı sürece eğlence olsun diye kolay kolay hiçbir canlıya saldırmazlar. Tabii, kuyruğuna basmadığınız sürece...

Neredeyse bütün canlıların üst çeneleri sabit ama alt çeneleri oynaktır. Şöyle bir ağzınızı açıp kapatın ne demek istediğimi anlarsınız. Ancak timsahların alt çeneleri sabit, üst çeneleri oynaktır. Yani ağızlarını açtıkları zaman, üst çeneleri açılır.

Timsahların dilleri de alt çenelerine yapışık olduğu için asla dil çıkaramazlar. Yani bir timsaha dil çıkardığınızda size karşılık veremez. Ama eğer bu işi çok yakınlarındayken yaparsanız, ka-

fanızı koparmak sureti ile biletinizi kesebilirler. Yani timsahlara dil çıkarmak, pek akıllıca bir iş değildir.

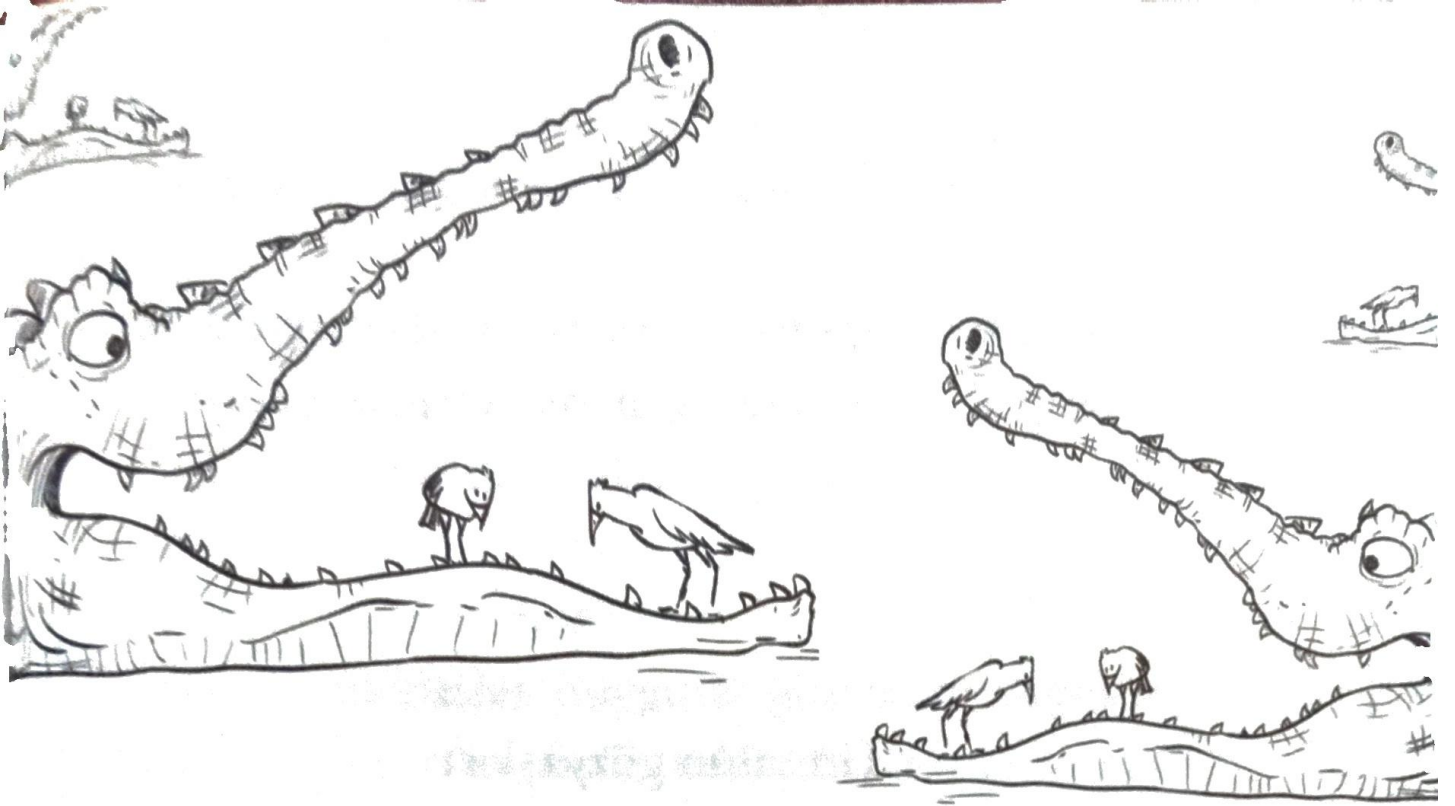
Yeryüzünde pek çok farklı timsah türü vardır ama içlerinde insan yemeye bayılan sadece 8 tür bulunur. Bunların en fenası da, Nil timsahlarıdır! Ancak Nil timsahlarının soyu neredeyse tükenmek üzeredir. Çünkü insanlar da onları yer!

Timsahların çeneleri çok ama çok güçlüdür. Isırdıkları zaman 200 kiloluk bir basınç uygularlar. Bu sırada sivri ve uzun dişleri artık her neyi ya da her kimi ısıyorlarsa dibine kadar batar. Kemiğine kadar kırar...

Timsah bekçileri

Timsahların dişleri de muazzam ve tam da böyle bir yaratığa lazım olan şekilde yaratılmıştır. Aşındıkça yerine yenileri çıkar! Fakat bir timsah, “Nasıl olsa dökülenin yerine yenisi çıkıyor! Kim uğraşacak diş temizlemeyle, fırçayla bilmem neyle?” demez. Ağız ve diş temizliğine pek bir titizlik gösterirler. Peki ama nasıl?

Yağmur kuşları ile timsahlar arasında çok sıkı bir dostluk vardır. Yağmur kuşları etrafta bir tehlike gördüklerinde ortalığı ayağa kaldırıp timsahlara adeta “Kaçın! Kaçın! Kaçın! Avcılar geliyor!” diye bağıırırlar. Bu yüzden onlara “timsah bekçileri” adı verilir.

Yağmur kuşları sürekli timsahların kalın pullu derileri üzerinde dolaşır ve sivri gagaları ile pulların arasına girmiş yapışmış sülükleri ve türlü böcekleri toplar temizlerler.

Ayrıca timsahlar üst çenelerini ardına kadar açar ve yağmur kuşlarının ağızlarından içeriye girmesine izin verirler.

Böylece yağmur kuşları, timsahların dişleri arasındaki yiyecek kalıntılarını yine damaklarına yapışmış sülükleri bir güzel temizlerler.

Bu işlem sırasında timsahlar asla ağızlarını kapatıp kuşcağızlara kötü bir sürpriz yapmayı akıllarından bile geçirmezler. Timsahların dişleri temizlenir, yağmur kuşlarının ise bedavadan karnı doyar!

Timsahın gözyaşları

Timsahların avlarını yerken gözyaşı döküp ağladıklarına dair bir söylenti eminim sizin de kulağınıza gelmiştir. Hatta insanlar, başkasının başına gelen kötü bir şeye, aslında sevindiği halde, bunu belli etmemek için yalandan ağlayanlara “Cibiliyetsiz bir de oturmuş timsah gözyaşları döküyor!” derler.

Timsahın gözyaşları hikâyesi, 15. yüzyılda Sir John Mandeville adında bir yazarın uydurmasıdır. Daha sonra William Shakespeare bunu çok ilginç bulmuş olacak ki, eserlerinde kullanıp meşhur etti.

Peki işin aslı nedir? Gerçekten de timsahlar avlarını yerken, “Gitti cillöp gibi antilop, ah canım nasıl da bakıyordu gözlerimin içine! Ama

ne yapayım açlık belası!” diye ağlarlar mı?

Yemeklerini genellikle suyun içinde yiyen timsahların su içinde ağlayıp ağlamadıkları pek belli olmaz. Ancak karada bir şeyler atıştırdıklarında hakikaten de gözlerinden yaşlar gelir.

Ama bu yaşlar duygusal gözyaşları değildir. Zaten öyle olsa üzüntüden ziyade sevinçten olurdu!

Suyun dışında, iştahla yakaladığı avını kütürdete kütürdete yiyen timsah, bu sırada bol miktarda hava yutar. İşte yuttuğu bu hava sinüslerine baskı yaptığı için gözlerinden yaş akar.

Aslında bu durum tam olarak açıklığa kavuşturulmuş değildir, bu sadece bir teori.

Bir başka teoriye göre de, timsahın vücudunda biriken tuz, o kalın ve pullu derisi yüzünden ter ile dışarıya atılamaz. Zaten ter bezleri yoktur. Bu yüzden timsahlar sık sık ağızlarını ardına kadar açıp öyle dururlar. Bu “Isırırım ha!” duruşu değildir. “Of aman, ter bastı bi hava alayım!” duruşudur. Çünkü timsahlar ağızlarından terlerler; havayı da ancak böyle alırlar. Ayrıca gözlerinin kenarlarında bulunan bir çift bez sa-

yesinde, göz yaşı gibi bir sıvı salgılanır. İşte bu vücutlarında biriken tuzu atar yani bir bakıma terdir!

Biz de zannederiz ki timsah, hassas duyguların bir hayvanı olarak ağlıyor! Oysa ne ağlaması? Hem niye ağlayacakmış? Siz köfte yerken ağlıyor musunuz?

— Oktay Abi niye ağlıyorsun şimdi? Bak bulmuşsun taze antilopu. Mis! Mis! Niye şimdi bu hüziün?

— Aytop, oğlum ben üzüntümden mi ağlıyom? Ben sevinçten ağlıyom! İki haftadır kurbağaa yemekten derim siğil siğil olduydu Aytop!

— O zaman ver biraz da biz ağlayalım Oktay abi!

— Çakaaaaaal!

Timsah yürüyüşleri

Timsahlar suyun içinde mükemmel yüzücülerdir. O güçlü kuyrukları ile son derece hızlı yüzerler. Ancak karada o kadar da hızlı değildirler.

Timsahların biri alçak, diğeri yüksek iki yürüme stilleri vardır. Alçak yürüyüşte timsahın gövdesi yere çok yakın olur. Hatta sürünür. O bir sürüngendir neticede. Yüksek yürüyüşte ise bacak eklemlerini kaldırır ve adeta parmak uçlarında seke seke koşar...

Ölüm dönüşü!

Timsahların burunları ve gözleri kafalarının üzerindedir. Böylece gövdeleri büyük oranda suyun içinde olsa da, dışarısını görüp etrafı koklayabilirler!

Tamamen suyun içine dalmaları gerektiğinde ise, gözlerini kapatan oynak ve şeffaf göz kapakları ile gözleri korumaya alınır. Burun ve kulak delikleri ise ayrı bir kapak sistemi ile kapatılır.

Ağızlarının arka tarafındaki kıvrımlı bir parçayı damaklarına yapıştırıp nefes ve yemek borusularını tamamen birbirinden ayırabilir, böylece suyun altında bile rahatlıkla beslenebilirler.

Timsahların avlarına saldırabilmeleri için en az iki metre kadar yanlarına yaklaşmaları gerekir. Ya da avın iki metre kadar yanlarına yaklaşması... Bunun için de ya sessizce ilerler ya da sessizce beklerler.

İki metreden daha uzak bir ava saldırmaları pek işe yaramaz çünkü kolay kolay başaramazlar. Zira avın toynakları da armut toplamamaktadır!

Ancak iki metre yaklaşabildikleri avın da pek bir şansı olmaz. Tabi vadesi dolmamış su aygırları ve henüz savanda otlayacağı nasibi olan zebralar hariç.

Timsah menziline giren avına doğru hızla atılır hatta av yüksekteyse zıplar ve saldırır. Dişlerini tamamen geçirince de meşhur ölüm dönüşünü yapar. Yani kendi etrafında 3-4 kez dönerek avının parçalanmasını sağlar.

Timsahlar kopardıkları parçaları doğru düz-

gün çiğnemededen yutarlar. Tabi böyle löp löp yutulan parçaların hazmı biraz zor olur. Bu yüzden sindirime yardımcı olsun diye taş yutarlar. Midelerindeki taşlar, o iri parçaların hazmını kolaylaştırır.

Timsahlar birbirine benzemez

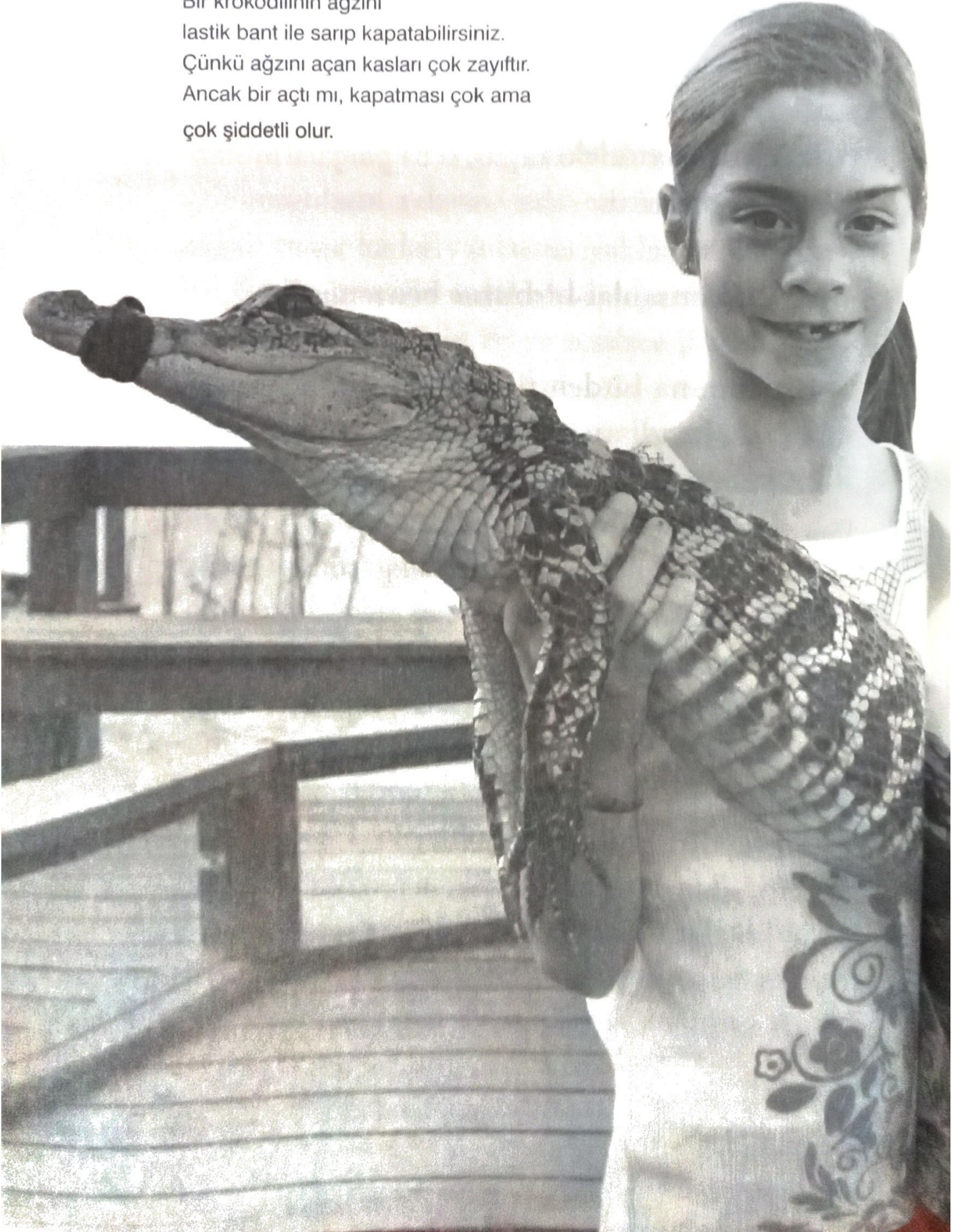
Biz topuna birden timsah diyoruz ama timsahlar da kendi aralarında üç ana gruba ayrılır. Elbette hepsi de timsahtır; fakat aralarında “burun” farkı vardır!

Bu şaka değil, timsahların hangi timsah türüne ait olduğunu burunlarından anlayabilirsiniz. Tabi bir timsahla burun buruna gelerseniz o da sizin hangi omurgalı türüne ait olduğunuzu hemen anlar. Ve dünya hayatında burun buruna geldiğiniz en son şey, aç bir timsah olur. Ama bir gaviyal türü bir timsah olmaz!

Gaviallar Hindistan, Burma, Bangladeş ve civar ülkelerde yaşayan bir timsah türüdür. Burunu dar ve sopa gibi uzundur. Kesinlikle bir timsahtır bundan hiç şüpheniz olmasın ancak 7-8

Bir krokodilinin ağızını
lastik bant ile sarıp kapatabilirsiniz.
Çünkü ağızını açan kasları çok zayıftır.
Ancak bir açtı mı, kapatması çok ama
çok şiddetli olur.

metre boyunda olanlar bile neredeyse tamamen zararsızdır. O ağızla bir insana saldırıp yemesi mümkün değildir zaten. Genellikle balıklarla ve küçük su kuşları ile beslenir. Ganj Nehri'nde yıkanan Hind fakirleri bunları hiç takmazlar. Eğer o nehirde, gaviiallar yerine üç beş tane krokodil yaşıyor olsaydı, alayını tek tek tutup "Nirvanaya" ulaştırırdı!

Krokodiller, en hakiki timsahlardır. Alt çenelerinin iki tarafında dördüncü dişleri diğerlerinden çok daha iri ve uzundur. Bu onlara gülüyormuş daha doğrusu pis pis sırıtıyormuş gibi bir görüntü verir. Bir krokodili bu sırıtışından tanıyabilirsiniz.

Afrika'da ve Madagaskar'da büyük krokodiller vardır. En meşhuru ve en saldırganı Nil krokodilleridir.

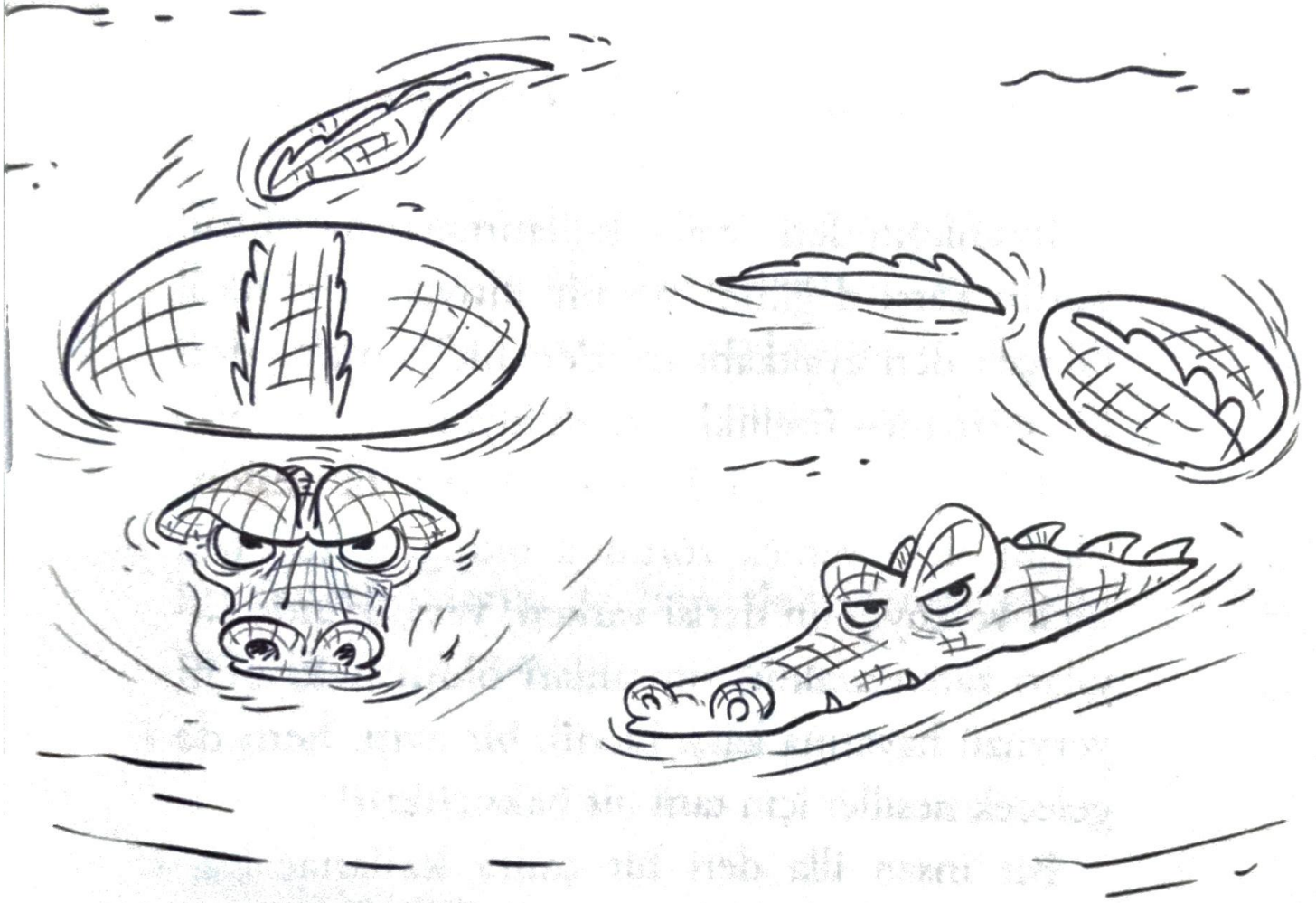
Bir krokodilin ağzını lastik bant ile sarıp kapatabilirsiniz. Çünkü ağzını açan kasları çok zayıftır. Ancak bir açtı mı, kapatması çok ama çok şiddetli olur.

Hani olmaz ama böyle bir timsahla karşılaşsanız ağzını kapalı tutmaya çalışın mümkünse! Ona, “Çok konuşma, gevezelik etme!” falan deyin, ne bileyim ben? Belki bir işe yarar!

Biz, timsahları genelde nehirlerde ve göl kıyılarında yani tatlı su civarlarında yaşar biliyoruz ama Güney Asya’da yaşayan çok iri kıyım timsahlar, tuzlu su timsahlarıdır. Bütün gün sahilde, uzanıp güneşlendikten sonra “Hele bi serinleyeyim!” diyerek denize girerler. Fevkalade tehlikeli bir timsah türüdür. Bir de kaymanlar ve alligatorlar vardır. Kayman timsahlarının karın bölgesindeki pullar kemik gibi serttir. Onları da karınlarına dokunmak sureti ile diğer timsahlardan ayırabilirsiniz. Onlar da sizi ortadan ikiye ayırabilir. Alligatorların en meşhurları Amerika’da yaşayan Missisipi alligatorlarıdır. Bu hayvancıkların derileri pek kıymetlidir. Zaten bu yüzden soyları soplaları tükenmek üzeredir.

Bütün gün suyun içinde başları dışarıda kalacak şekilde yatabilirler. Acıktıklarında kuş, kedi, köpek, balık, balıkçı, balıkçının bacanağı, bacanağın kaynanası vs.. bunlara hiç farketmez!

Bir anta, iki timsah

Her gördüğünüz pullu derili şeyi timsah zannetmeyin! Bazıları bir *Louis Vuitton* olabilir!

Yüzbinlerce liraya satılan timsah derisi bir *Louis Vuitton* antayı, daha doğrusu, koluna böyle bir çanta takıp dolaşan birini görmektense, gerçek ve canlı bir timsahı, hatta gerçek ve canlı iki timsahı—çünkü bir çanta için en az iki timsahı öldürüp derilerini yüzmeleri gerekiyor—görmeyi tercih ederim!

İnsanların deri eşyalar kullanmalarına bütün bütün karşı değilim! Bu bir ihtiyaçtır çünkü! Gerçek deri ayakkabıları, deri bir kemeri, deri bir cüzdanı—özellikle içi doluysa—ve elbette deri bir çantayı ben de severim. Ancak beslenmemiz için yemek zorunda olduğumuz onca inek ve koyunun derisi varken, yeryüzünde sayıları zaten azalmış timsahları öldürmek, hem yeryüzü hayatına karşı büyük bir ayıp, hem de gelecek nesiller için tam bir haksızlıktır!

Bir insan illa deri bir çanta kullanacaksa, neden timsah derisi bir çanta kullanmak ister? İnek ya da kuzu derisi bir çanta neyine yetmez?

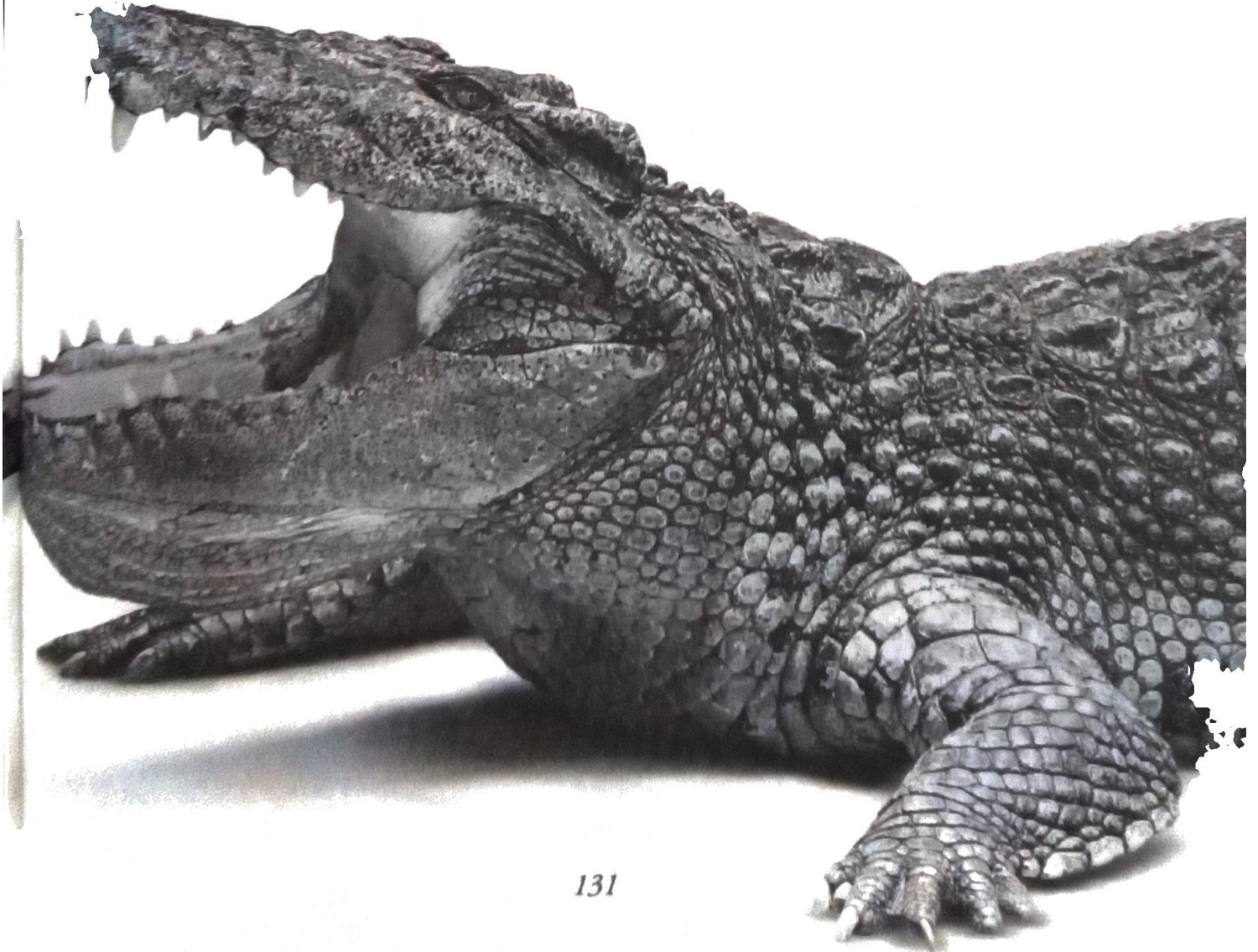
Sırf, nereye harcayacaklarını bilemeyecek kadar çok paraları olanların doyumsuz kırolukları ve saçma sapan egzotik fantazileri tatmin edilecek diye, torunlarımızın timsahlardan; dinozorlar ve soyu tükenen bütün o öteki hayvanlardan, mesela dodo kuşlarından bahsettiği gibi bahsedilen bilim kitapları okumasını istemiyorum!

Gerçek ve canlı timsahların yaşadığı bir dünyada yaşamalarını istiyorum.

Allah'ın nehirlerinde, kara gölgelikli göllerin-

de, sıcak bataklık kıyılarında yarattığı bu güçlü, korkunç ama oldukça karizmatik ve acayip mahlûkatının, yeryüzü sayfalarından silinip gitmemesini ve bizden sonra gelecek olanların, bu mucizelerle dolu büyük kitabın sayfaları arasında dolaşırken, Allah'ın “karın üstü sürünen” bu canlı ayetlerini de, hayretle ve ibretle görüp okumasını istiyorum...

Birkaç Yılan Hikâyesi

BİR SABAH uyansanız ve haber sitelerinde yer-yüzündeki bütün yılanların öldüklerine ya da esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolduklarına dair bir haber görseniz, sevinir misiniz?

Hadi, hadi! Utanmayın, sevinirsiniz elbette!

Pek çok insan buna sevinir. Derin bir “Oh!” çeker.

Açık söyleyeyim böyle bir haber, ilk anda benim de hoşuma giderdi.

Senelerden beri iri buğday başaklarıyla, altın sarısı bir deniz gibi rüzgar estikçe dalgalanan

kocaman bir tarlada, ellerimi her biri minicik minicik ekmeklere benzeyen bereketli buğday başaklarına değdire değdire dolaşmak gibi mütevazı bir hayalim var çünkü. Ancak zeminde sakince süzülen ya da bir tepsi börek gibi yusuvarlak kıvrılmış uyuyan bir yılanın üzerine basarım korkusuyla gerçekleştiremediğim bir hayal bu...

Korkuyorum onlardan! Hem korkuyorum, hem ürküyorum, hem iğreniyorum....

Peki ama bir sabah uyandığında yeryüzündeki bütün yılanların ortadan kaybolduğunu öğrenen, benim gibi yılanlardan ödü patlayan bir yazar bozuntusu değil de, akli gerçekten başında, çalışkan bir çiftçi olsaydı, böyle bir haberi duyduğunda sevinir miydi acaba?

Bırakın sevinmeyi o kadar korkardı ki, eğer o dakika burnunun ucuna kadar gelip tısss tısss tıslayan bir *kara mamba* görse, "Oh be! Yalanmış, asparagasmış!" diye, kara mambaya sarılıp öpmeye bile kalkabilirdi. Elbette bunun bedelini öderdi hem de çok fena öderdi! Çünkü *kara mamba* da onu öperdi! Ama yeryüzündeki

bütün yılanların ortadan gerçekten kalktığı bir dünyada bunun bedelini bütün insanların çok ağır bir şekilde ödeyeceğini de bilirdi.

Milyarlarca insan en temel besin maddeleri olan buğday, pirinç, mısır gibi ürünleri neredeyse ışık hızıyla üreyip çoğalan farelerin minik ama hızlı pençelerinden, paslı sarı dişleri arasından kurtaramayacağını da çok iyi bilirdi.

Abartıyor muyum sizce?

Hayır abartmıyorum!

Bir fare, bir seferde on kadar yavru doğurur. Bu yavrular çok değil bir ay kadar sonra on kadar yavru doğuracak hâle gelir.

Eğer yılanlar gibi usta fare avcıları olmasa, bağları bahçeleri, tarlaları fareler basar, yeryüzünün tahıl ambarları, tarihin en ağır kemirgen istilasına karşısında şaşkın ve çaresiz kalakalırdı.

Ardından ilaç firmalarının ürettikleri birbirinden zehirli ve zararlı fare ilaçları, tarlalara şimdikinden kat kat kat daha fazla boca edilir ve belki fareler bir süreliğine azalır ama zehirlenmedik ne bir yudum suyumuz, ne bir karış toprağımız kalırdı.

Farelerden kurtulalım derken, ekmeğimize suyumuz kadar zehirler, vücudumuzda biriken alelacayıp toksit maddeler yüzünden, türlü hastalıklara tutulurduk...

Böylece kaş yaparken göz çıkardığımız yetmezmiş gibi, bu pahalı tedbirler temel gıda fiyatlarını tavana çıkartır, bugün bir liraya aldığımız ekmeği, çok değil bir iki sene sonra on liraya alır hale gelirdik...

Kıtlık başlar, fakirlik artar, açlık ve yetersiz beslenme, kara bir bulut gibi, yeryüzünün her köşesine çökerdi.

Abartıyor muyum sizce?

Hayır abartmıyorum!

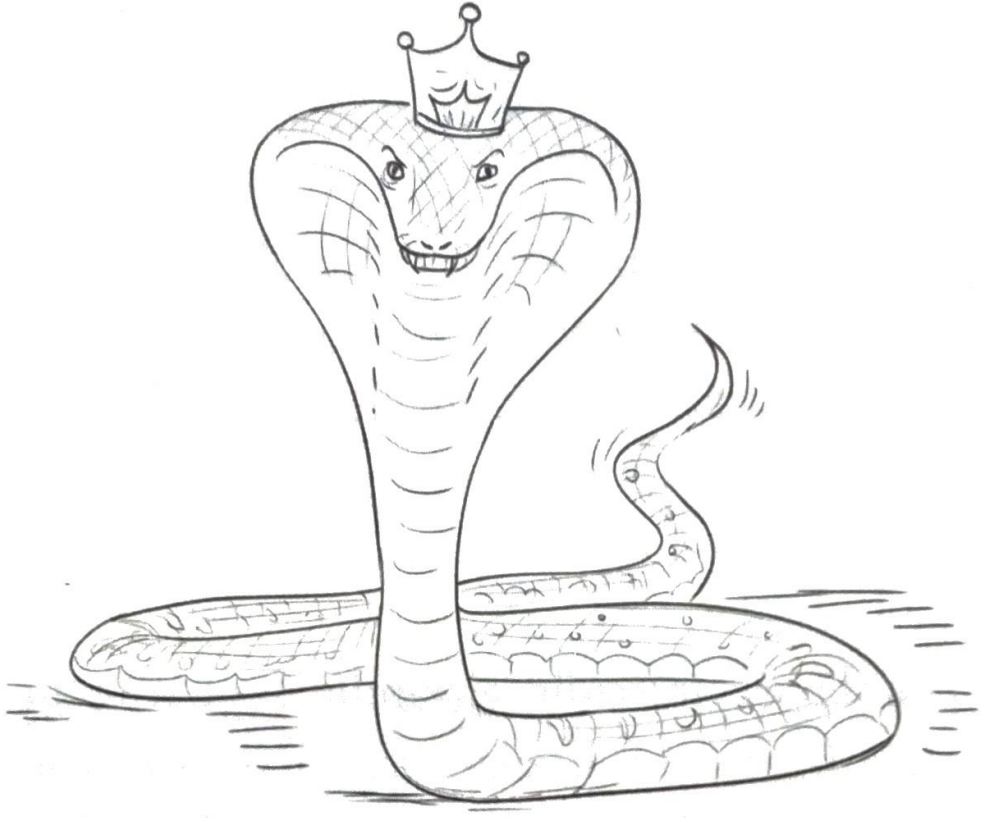
Farelerin bir süre sonra tarım alanlarına yakın köyleri, sonra kasabaları, sonra da şehirleri istila edeceğini ve bu yüzden tıpkı Ortaçağ Avrupa'sındaki veba salgını gibi büyük salgın hastalıkların ortalığı kasıp kavuracağından bahsetmedim bile...

Yılanlar sevimsizdir, çirkindir, soğuktur, ür-kütücüdür, üstelik bazıları zehirli ve çok tehli- kelidir. Ancak bu yeryüzünde gübre böcekleri- nin bile bir vazifesi vardır! Kimse başıboş, kimse işsiz güçsüz, kimse de lüzumsuz değildir!

Ne dediniz? Duyamadım! Fareler mi dediniz? Fareler olmasaydı ne iyi olurdu mu dediniz?

Valla eğer konuşabilselerdi, onu da bize kediler, kimbilir ne güzel izah ederlerdi...

Kobra etkisi!

“Bana bir yılan ismi söyleyin?” diye sorsam hemen hepiniz “Kobra!” dersiniz biliyorum. Bazılarınız, “Kral kobra!” da diyebilir.

Kobralar, yılan milletinin en meşhur ailesidir gerçekten de. Peki “kobra etkisi” sözünü hiç duydunuz mu?

İşleri eline yüzüne bulaştırmak, bir problemi çözeyim derken daha da beter hale getirmek gibi anlamlarda kullanılır! Kısaca bulduğunuz “parlak” çözümün, aslında hiç de öyle parlak olmadığını, daha büyük problemlere yol açtığını gördüğümüzde düştüğümüz durumu anlatmakta...

Sömürgen İngilizler, büyük Hindistan'ı işgal ettikleri yıllarda Delhi'de ciddi bir problemle karşı karşıya kaldılar. Bu şehir adeta bir kobra cenneti idi. Hintlilerin bu durumdan pek bir şikayetleri yoktu. Zira kobra larla nasıl bir arada yaşayacaklarını çok iyi biliyorlardı. Hatta biliyorsunuz işte meşhur yılan oynatıcıları vardır. O korkunç kobra ları tutup hasır sepetlerin içine doldururlar ve zurna çalıp rakkase gibi oynatırlar. Hâlâ daha bu sanatı icra eden yılan oynatıcıları vardır Hindistan'da...

Ancak İngiliz askerleri kobra lardan fena halde korkmakta ve bu agresif yılanlarla baş edememekteydiler. Kimbilir kobra lar, "Ne işiniz var ulan bizim köri kokan gül gibi memleketimizde, defolun gidin!" diye özellikle bu sömür genleri buldukları yerde sokar, gariban Hint halkına ettikleri zulmün intikamını alırlardı.

Neticede İngilizler ne yaptılarsa kobra larla baş edemediler. Sonunda içlerinden bir angut ilginç ve "parlak" bir fikir buldu.

Yerli halka öldürdükleri her bir kobra için para vereceklerini ilan etti!

Hintliler zaten fakir insanlardı. Bu sömürgeci işgalci ve son derece zalim İngilizler yüzünden çok daha fakir hâle gelmişlerdi. Çünkü ellerinde avuçlarında, bağ, bahçe ve tarlalarında ne varsa İngilizler el koyup kendi ülkelerine, o dımdızlak, yosun ve çürümüş balık kokan sisli balıkçı adasına, yani İngiltere'ye taşıyorlardı.

İşler bir süre iyi yürüdü. Halk binlerce kobra yılanını öldürüp, İngiliz askerlerine teslim ediyor, karşılığında da para alıyordu.

Fakat bir terslik vardı. Kobralar sokaklarda azalmıştı ama getirilen kobralar bir türlü azalmıyor, hatta giderek çoğalıyordu.

Sonunda iş ortaya çıktı. Kurnaz Hintliler evlerinde özel olarak kobra besliyor, sonra da bunları İngilizlere, "Sokakta bulduk yakaladık, az daha birini sokuyordu zor tuttuk!" diyerek satıyorlardı.

İngilizler, kobralara para yetiştiremeyeceklerini anlayınca kampanyayı iptal ettiler. "Artık kobra ölümlerine para mara yok!" dediler.

Sen misin bunu söyleyen!

Evlerinde, gizli çiftliklerinde kobra besleyen

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

Hintliler, “Madem artık para etmiyor ne bakacaz bunlara? Gitsinler kendi rızıklarını kendileri bulsunlar. Hem arada beş on İngiliz çıyanını sokup öldürürlerse de ne alâ!” diyerek hepsini sokaklara saldılar.

Böylece Delhi şehri, eskisinden çok daha beter bir kobra istilasına tutuldu.

İşte “Kobra etkisi” lafı da buradan çıktı.

Dans eden kobra!r!

Kobra!r neredeyse sağırdır! Bırakın bir tek yılan oynatıcısının çaldığı bir tek zurnayı, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası gelip, kobra-nın kulağının dibinde, “Dürüyemin güğümleri kalaylı, fistan giymiş etekleri alaylı! Alaylıııııı aman aman alaylı!” diye sabahtan akşama vursa patlatsa, hayvan pek bir şey duymaz; ancak or-kestra şefinin elindeki sopayı sağa sola sallayıp durmasına, acayip gıcık olabilir. Şefin sonu pek iyi olmayabilir yani!

Zaten işin sırrı da burdadır. Kobralar yılan oynatıcısının zurnasından çıkan sese göre değil, gözlerinin önünde sağa sola yukarı aşağıya gidip gelen zurnanın bizzat kendisine göre hareket ederler. Seyredenler de hayvan ne güzel müziğin ritmine kaptırmış, kıvrım kıvrım oynuyor, ne biçim döktürüyor zanneder!

Aslında sadece kobralar değil, bütün yılanlar seslere karşı pek hassas yaratılmamışlardır. Fakat bütün bütün, duvar gibi sağır da değillerdir.

Ses titreşimlerini dışarıdan toplayıp kulak zarına aktarabilecek bir dış kulakları yoktur. Zaten bir kulak zarları da yoktur! Fakat yerde sürünen bu hayvanların çeneleri ile karın kasları, titreşimleri bir miktar toplayıp, iç kulaklarına iletir. İşte onlar da bu şekilde duyarlar.

Yani aman sessiz olayım, çalı çırpıya basmayayım, etrafta yılan varsa beni duymasın diye kasmayın kendinizi, keyfinize bakın! Etrafta bir yılan varsa o zaten çoktan sizi görmüş, titreşimlerinizi ve kokunuzu almış, yerinizi tespit etmiştir çoktan! Ortalığa çıkmıyorsa, efendiliğinden çıkmıyordur!

Çatal dilin esrarı!

Buradan bakınca, üstteki başlık on numara beş yıldız bir macera kitabı ismi gibi duruyor değil mi?

“Çatal Dil, ansızın çalan telefonun sesi ile irkildi. Telefonun öteki ucunda korkudan titreyen ses, bu amansız katile yeni kurbanlarının eşgalini vermekte zorlanıyordu.

Hani, konumuz yılanlar olmayacak, patlatacaksın bir cinayet romanı, katilli maktüllü, canili kurbanlı bir hikâye. Ama konumuz yılanlar, o yüzden hiç heves etmeyelim...

Yılanların dilleri çatallıdır ve zaten yeterince korkunç görünmüyorlarmış gibi, bu ürkütücü çatallı dillerini sürekli ağızlarından dışarıya çıkartır, bir iki sağa sola sallandırır, sonra imalat hatası bir makarna gibi *hürrrrp* diye içeri çekerler. Ama nedense orada fazla tutamayıp, yine o ince dudakları ve iğne gibi dişleri arasından dışarıya titrete titrete salıverirler. TıssSSSSSSSSs!

Peki ama neden? Neden bu hayvanların dilleri sürekli dışarıdadır? Çünkü yılanların dilleri sadece tat almaya yarayan bir organ değildir. Belki de tat almak yaptığı en son iştir.

Yılanlar, sürekli dışarıda tuttukları dilleri ile havayı adeta koklarlar! Havada uçuşan molekülleri yakalayıp damaklarındaki *Jacopson Organı* adı verilen alıcılara bu şekilde iletirler.

Havadaki bu kimyasal moleküller, ormanda yolunu kaybetmiş şaşkın ve korku içinde sağa sola koşuşan turistlerin ter kokularına ait olabileceği gibi, bir kurbağaya da ait olabilir..

Yılanların dilleri, sadece bu kimyasal izleri yakalamakla kalmaz, onun yönünü de tespit edebilir. Dilin çatallı oluşu, daha çok dil yüze-

yi sağlamanın yanında, yön tespitine de yarar... Yani bir yılan yürürken, daha doğrusu sürünürken hangi tarafa gideceğine sağa sola bakarak değil, dilini sağa sola çıkararak karar verir.

Yani, "Terbiyesiz hayvan! Sürekli dil çıkarıyor, 'Tısss! Tısss!' bizi korkutmaya çalışıyor!" diye günahlarını almayın boşuna. O dil dışarıdaysa, bir hikmeti var.

Yılanlar sokmaz!

Yılanların pençeleri yoktur, kanatları yoktur, ayakları yoktur, kirpiler gibi sivri okları, kaplumbağalar gibi sert kabukları, gergedanlar gibi boynuzları da yoktur! Elbette onların da hem kendilerini savunmak için hem de avlanmak için birtakım özelliklere sahip olmaları gerekir.

Tırmalayamayan, kodu mu oturtamayan, uçup kaçamayan bu hayvanlar, hepinizin bildiğiniz gibi ısırır!

Evet ısırır! Çünkü yılanlar sokmaz, o sokanlar, akrep gibi zehirli böceklerle arılardır...

Vietnam savaşı sırasında Vietnamlılar yer altına açtıkları uzun tünellerin içinde saklanıyorlardı. Bu tünelleri Amerikalılardan korumak için de bazı yerlerine Amerikalıların, Bir Adım, İki Adım ve Üç Adım gibi tuhaf isimler verdikleri yılanlar koyuyorlardı.

Bu yılanlara neden böyle garip isimler veriyorlardı biliyor musunuz?

Eğer bir adım yılanı sizi sokarsa, sadece bir adım attıktan sonra düşüp ölüyordunuz. İki adım yılanı tarafından sokulanlar ise, sokuldukları yerin iki adım ötesinde teslim-i ruh ediyorlardı. Üç adım yılanı sokarsa, üç adım...

Doğrusu bu bana abartılmış bir askerlik anısı gibi geldi ama yine de ilginç bir anektot olduğu için size anlatmayı tercih ettim.

Aslında *kara mamba*, *kral kobra*, Türkiye'de de bulunan *engerek*, *mavi bongar*, tek bir ısırığı ile 50 kişiyi havada karada götürebilecek kadar zehir salgılayan *Taipan* gibi yılanlar gerçekten çok güçlü zehirlere sahiptir.

Ancak zehirli yılanlar, yerküre üzerindeki yılan türleri içinde çok az bir gruptur.

Sadece Avustralya Kıtası'ndaki zehirli yılanlar, zehirsiz yılanlardan çoktur. Zaten dünyanın en zehirli yılanları da bu kıtada yaşamaktadır. Ancak bu son derece zehirli yılanlar tarafından sokulan insanların sayısı, kangurular tarafından tekme tokat dövülen ve atlar tarafından tepilenlerden daha azdır. Hatta roller coster'da kalp krizi geçirenlerden bile daha az olabilir!

Yine de her yıl dünyada yüz bine yakın insan yılanlar tarafından ısırıldığı için ölüyor. Ölenlerin yarısından fazlası Hindistan'da. Bunda kobra yılanlarının Hindistan'da bulunması ve Hintlilerin bu yılanlarla çok fazla haşır neşir olmalarının da payı var elbette.

Eğer “Zehirli zehirsiz farketmez ben yılanlı kıtada yaşayamam!” diyenler varsa, ya Kutuplara, ya İrlanda’ya, ya İzlanda’ya ya da Yeni Zelanda’ya gidecek. Çünkü bir tek oralarda yılan yaşamıyor.

Hadi kutupları anladım, İzlanda da adı üzerinde soğuk memleket (Ice-land)! Fakat Avustralya’nın az aşağısındaki Yeni Zelanda’da neden hiç yılan yaşamıyor onu anlamadım. Havasını, suyunu sevmiyorlar herhalde!

Peki Yeni Zelanda’nın en büyük dertlerinden biri nedir biliyor musunuz? Fareler!

Yılansız köy bulan fareler, elbette değneksiz gezmekte, tarladaki, ambarlardaki ürünlere zarar vermelerini bir kenara bırakın, ülkenin biricik simgesi olan ve sadece Yeni Zelanda’da yaşayan kivi kuşlarının yumurtalarını ve yavrularını yedikleri için soyunu tüketmek üzereler!

Daha geçenlerde devlet başkanları, farelerden kurtulmak için 20 milyon dolar gibi bir bütçe ayırdıklarını ve 2050 yılına kadar, adayı bu istilacı kemirgenlerden tamamen temizleyeceklerini açıkladı!

Bazı bilim adamları bunun "Ankara'ya liman yapmak" gibi bir seçim vaadi olduğunu söylüyor. Eğer adada yeteri kadar yılan olsaydı, böyle bir sorun belki de hiç yaşanmayacaktı. Aslında en iyisi adaya maaşlı sigortalı kediler almak. Fakat onların da kivilere dadanıp dadanmayacağı belli değil!

Zehirli bir ısırık!

İnsanlar genelde yılanların o çatallı korkunç dilleri ile avlarını zehirlediklerini, zehrin yılanın dilinin ucunda olduğunu zanneder.

Şahsen zehri "dilinin ucunda" olan insandan başka pek bir canlı duymadım! Yılanlar da buna dahil! Onların zehri de dillerinin ucunda değil dişlerinin arasındadır...

Zehirli yılanların zehirsiz yılanlardan farklı olarak bir zehir keseleri ve bu keselerden zehrin aktığı zehir dişleri vardır.

Zehir dişlerinin içinden zehir kesesine bağlı bir kanal geçer ve yılan ısırığında, kesedeki zehir, dişlerin battığı yere doğru akar.

Çıngıraklı yılanlar bunu o kadar hızlı yaparlar ki zehir dişlerinin avlarına çarpması ile zehri akıtmaları bir olur. Bu yüzden ısırmaktan çok sokmaya benzer ama işin içinde batırılan bir iğne değil de, iğne gibi de olsa dişler olduğu için buna sokmak değil ısırarak demek daha doğru olur.

Peki bir yılanın zehirli olup olmadığını nasıl anlayabilirsiniz? Tabi ısırılmadan!

Size bu konuda tek bir tavsiyem olacak:

Eğer bir yılan ile karşılaştıysanız, arkanıza bile bakmadan kaçın!

Yok efendim bi yakınına gideyim iyice bir inceleyeyim, acaba üst çenesinde zehir dişi var mı, göz yuvarlakları yuvarlak mı, yoksa elips şeklinde mi, (elips olanlar zehirli) kafa yapısı üçgen mi, yoksa yuvarlak mı (üçgen olanlar zehirli), kuyruklarının ucu tek sıra pullarla mı kaplı, yoksa çift sıra mı (tek sıra olanlar zehirli) diye araştırmanın hiç ama hiç anlamı yok emin olun!

Kaçın! Kaçın! Kaçın! Zehirlisi öldürür, zehirsizi süründürür! Kaçın!

Şakası bir tarafa yılanlar, yol kenarlarında,

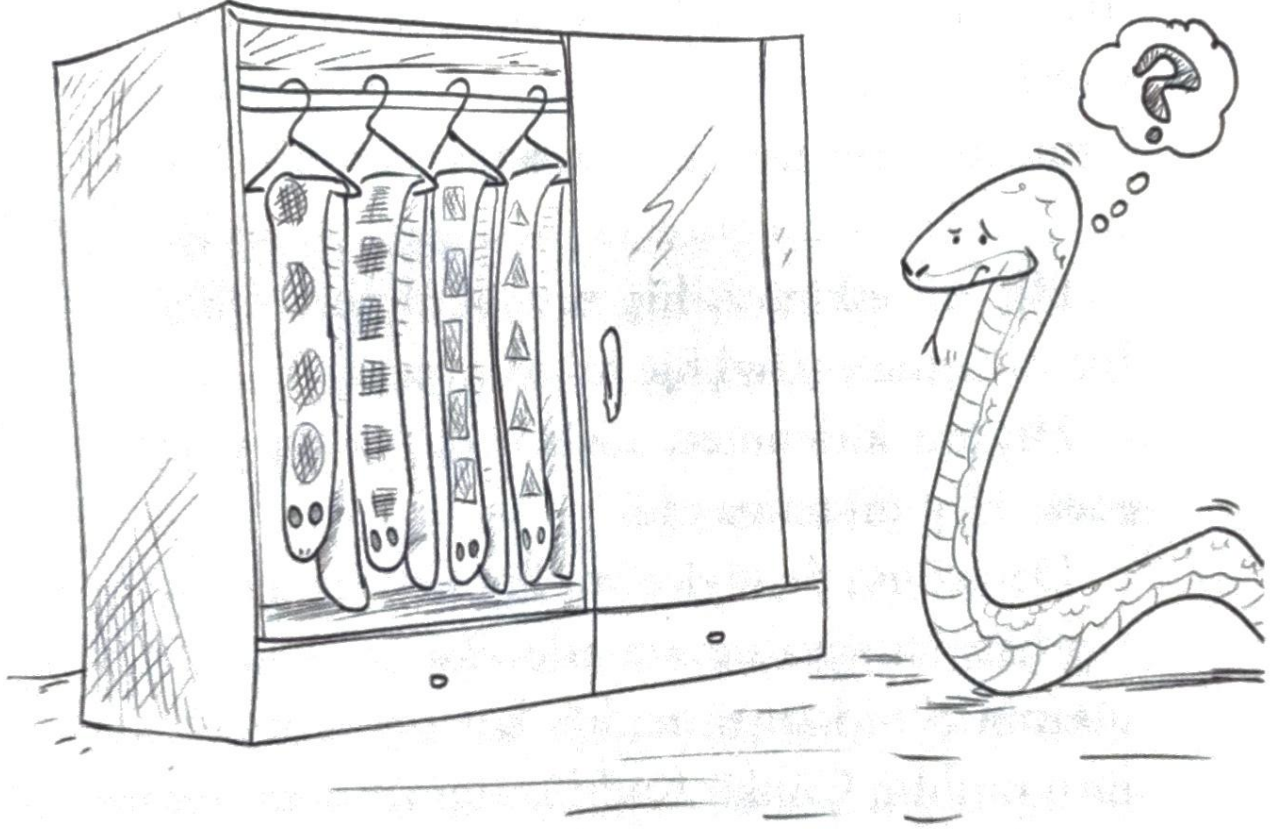
çeşme başlarında durup, “Biri geçse de bi sok-sak öldürsek, öldürmesek de süründürsek!” diyen hayvanlar degillerdir. En zehirli olanlar bile son derece çekingen ve ürkektir. Kendilerini tehlikede hissetmedikleri zamanlarda bir insana saldırmaları neredeyse mümkün değildir.

Yılanlar yüzünden insanların öldüğü yahut acı çektiği kötü hikâyelerin altında çoğu zaman bir sakarlık (kuyruğa basma, üzerine oturma) veya büyük bir yanlış anlaşılma, vardır...

Fakat yılanların öldüğü durumlarda ne yanlış anlaşılma ne de bir sakarlık değil, düpedüz kasıt olur genelde!

Nedense insanlar bir yılan gördüklerinde onu mutlaka öldürmeleri gerektiğini düşünürler. Ya korkudan, ya eğlencesine ama en çok da sırtındaki o harikulade deriyi sıyrıp alma derdiyle öldürürler yılanları... Tıpkı timsahların derileri gibi yılanların derilerinden de, zengin ve görgüsüz insanlara çanta, çizme vs. yapılır çünkü. Ve akla getirdiği bütün kötü ama haksız çağrışımları ile beraber “yılan” kelimesi, en çok da, bu çirkin kokoşlara yakışır!

Yeni bir gömlek

Yılanları ister sevin ister sevmeyin, istediğiniz kadar ürkütücü bulun ya da korkun! Ama o harikulade derilerine bir laf edemezsiniz!

Bütün hayatı sürünmekle geçen bir hayvanın üzerindeki elbise bu kadar mı yepisyeni ve her sabah itina ile cilalanan bir kundura gibi parıl parıl parıldar?

Hayatı taşın, toprağın, çamurun, otun, samanının üzerinden, ağaç kütüklerinin kocaman kocaman pürtüklü kayalıkların nemli gölgeliklerinden karın üstü sürünerek geçen bir hayvanın, bu kadar mı güzel elbisesi olur?

Hiç mi eskimez, hiç mi sökülmez, dikişleri hiç mi atmaz, rengi hiç mi solmaz?

Hiç mi kirlenmez, tozlanmaz ya da pislenmez? Hep mi temiz olur?

Daha önce de söyledim, her fırsatta da söyleyip hatırlatmaya devam edeceğim; bu kâinatta insanın elini karıştırmadığı her şey tertemiz ve pırıl pırıldır. Çünkü Kuddüs (temiz olan, temiz yaratan ve her türlü kirden pisten lekeden temizleyen) bir Yaratıcı tarafından yaratılmıştır bu kâinat... Çiçeklerden yıldızlara kadar hiçbir şeyde, gerçek anlamda bir pislik yoktur...

Her bir şey, ya doğrudan güzel ve temizdir ya da dolaylı olarak güzel ve temizdir

Mesela çiçekler doğrudan doğruya, hem güzeldir hem de temizdir.

Gübre ise görünüşte ne güzeldir ne de temiz! Ama bir gül ağacının dibine konulduğunda,

güle, bir elma ağacının dibine konulduğunda elmaya dönüşür...

Üstelik, gübre böceklerine sorsanız, o dünyanın kesinlikle en lezzetli pastasıdır.

Her ne kadar, hiçbir zaman dokunmak istemesek de, yılanların derileri de tıpkı o sevimli uğurböceklerinin kabukları, kadifeden gül goncaları gibi temiz, paktır. Ama elbette sürekli sürünen bir hayvanın giysisi yani derisi kısa zaman içinde yıpranıp, kirlenmeli değil midir?

Evet ama her şeyden önce yılanlara tam da yaşadıkları hayata uygun bir elbise giydirilmiştir. Yılan derisi, dışı sert ama içe doğru giderek yumuşayan bir tabakadır. Bu olağanüstü kullanışlı yapı onun sert pürüzlü aşındırıcı ve sivri şeylerden korunurken, basıncın deriye yayılıp içeride hissedilmemesini sağlar. Yılan, bu hem sağlam, hem esnek, hem de darbe emici özelliği bulunan elbisesi sayesinde, kıvrıla kıvrıla rahatlıkla taşların kayaların üzerinden geçer, ağaçlara tırmanır...

Ancak her şeye rağmen sürünen bir hayvanın derisi zaman içinde yıpranır.

Fakat bunun da bir çaresi elbette vardır! Yılanlar senede birkaç kere deri değiştirirler.

Deri değiştirme sadece yıprandığı için olmaz, yılan büyüdüğü elbisesine sığmadığı için daha geniş bir elbiseye ihtiyaç duyar. Küçük yılanlar çok daha sık deri değiştirirler. Bunu çocuklara alınan kıyafetlerin kısa zamanda onlara dar gelmesine benzetebiliriz. Çünkü çocuklar çabuk büyüdüğü için elbiseleri bir seneyi bulmadan küçülür.

Aslında herkes elbiselerin küçülmediğini, çocukların büyüdüğünü bilir!

Ergen yılanlar ise senede bir iki kez deri değiştirirler. İyice yaşlandıklarında ise senede bir kere deri değiştirmek onlara yeter.

Bir köyü olup da köye gidenler, yılanların çıkarıp bir kenara bıraktıkları eski elbiselerini sağda solda görmüş olabilirler. Bunlara “yılan gömleği” adı verilir.

Deri değiştirmek yepyeni bir elbise giymenin ötesinde bir yılan için oldukça sağlıklı bir şeydir. Parazitlenen, yıpranan, çizilip yaralanan—kimbilir belki de birisi ona sivri bir taş atmış

yaralamış ama öldürememiştir—derisini yenileyen yılan, neredeyse yeni bir hayata başlar.

Bize de, “Pek yakıştı! Üstünde paralansın ama ne olur bizden uzak dur!” demek düşer...

Yılan yürüyüşü

Aslında bu bir miktar yanlış bir başlık oldu. Zira ayakları olmayan bir hayvan için yürümekten falan söz edilemez değil mi? Yılanlar da yürüyemez elbette sürünürler. Bu bakımdan bütün sürüngenler için en hakiki sürüngenin yılanlar olduğunu söylesek abartmış olmayız.

Peki yılanlar nasıl hareket eder, işe gider gelir diyelim o zaman?

Sırf sürünüyorlar diye bu hayvanların sümüklüböcekler gibi yavaş hareket ettiğini düşünmeyin sakın!

Bir yılan, hem karnındaki pulları, hem baştan sona omurga gibi bir yapıdan oluşan iskeleti ve her biri birbirinden bağımsız çalışabilen kasları ile, vücudunu çeke uzata son derece rahat, en sert ya da engebeli arazilerde bile hareket

edebilir. Ama yılanlar arasında hız rekoru aara mambalara aittir. Neredeyse saatte 20 km hızla avını ya da kafasını bozanı kovalayabilir... Bu ortalama bir insanın koşma hızıdır...

Dilerseniz şimdi de yerkürenin en iri yılanlarından biraz bahse..

- *Abi! Tarık Abi!*
- *Pitonlardan, boğa yıl..*
- *Abi!*
- *Boğa yılanlarından ve anakond...*
- *Abi! Bi baksana!*
- *Ya ne var Azra! Abi! Abi! N'oldu ya? Piton falan deyince korktun mu yoksa birden ha?*
- *Yok! Ne korkması? Ama artık bitirmelisin!*
- *Niyeymiş?*
- *E kitap bitti!*
- *Vallaha mı?*
- *Yemin ediyorum, bak hiç yer kalmadı.*
- *Demek bir kitap daha bitti ha?*
- *Aynen!*
- *Şimdi bu daracık yerde anakondalardan, pitonlardan bahsetmeye kalksak sıkıntı olur..*

Ş u A c a y i p S ü r ü n g e n l e r

– Değil mi? Değil mi? Bitirelim en iyisi!

– Hanımefendiler, beyefendiler! Acayip Şeyler Dizisi'nin bir sonraki macerasında görüşmek üzere hoşçakalın!

– Güle güleeeee!

– Sen dua et kitap bitti! Az daha Brezilya açıklarındaki Yılanlar Adası'na gidecektik; metrekareye beş yılan düşüyormuş Yılanlar Adası'nda!

– Of süpermiş!

– TıssSSSSSSSSss!

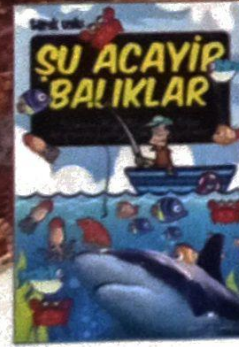
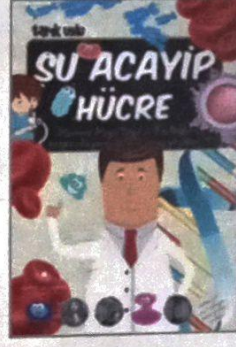
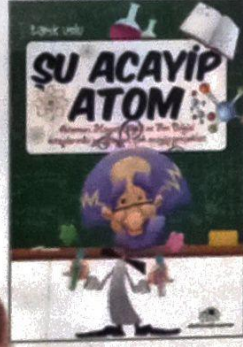
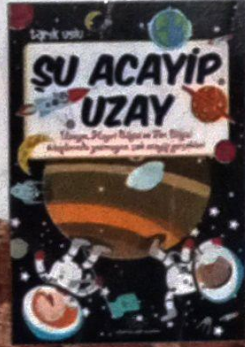
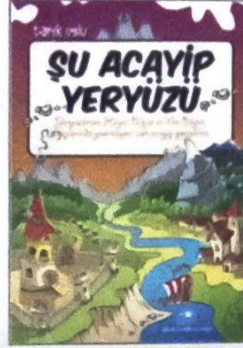
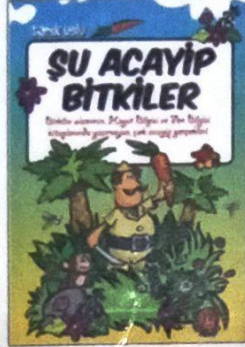
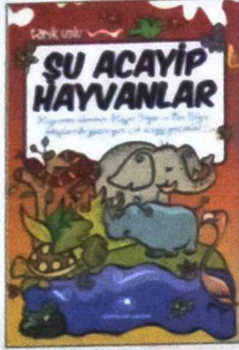
– Ay nasıl korktum bilemezsin!

– Eskiden kızlar böyle şeylerden korkardı!

– Ya bırak! Ne korkacam?

Acayip şeyler dizisi -17

acayip şeyler dizisi